

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

Rigorózní práce

Europeizace českého trestního práva procesního

Europeisation of Czech Criminal Procedure Law

Mgr. Zuzana Fabianová

Květen 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval/a samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

Mgr. Zuzana Fabianová

Poděkování

Děkuji panu doc. JUDr. Mgr. Jiřímu Herczegovi, Ph.D., konzultantovi mé rigorózní práce, za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování.

V Praze dne .....

Mgr. Zuzana Fabianová

Obsah:

Úvod	3
1. Europeizace trestního práva	5
2. Vývoj trestněprávní spolupráce členských států Evropské unie	8
2.1. Vývoj před Maastrichtskou smlouvou	8
2.2. Od Maastrichtu k Amsterdamu	11
2.3. Poamsterdamské období spolupráce. Závěry ze zasedání Evropské rady v Tampere. Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech. Haagský program.	17
2.4. Smlouva o Ústavě pro Evropu.....	21
2.5. Lisabonská smlouva.....	22
3. Prameny práva.....	23
3.1. Rámcová rozhodnutí	26
4. Soudní dvůr Evropské unie	30
4.1. Rozhodovací činnost.....	31
5. Institucionální rámec spolupráce.....	36
5.1. EUROJUST (Evropská jednotka pro soudní spolupráci)	36
5.2. Evropská justiční síť	44
5.3. EUROPOL (Evropský policejní úřad).....	46
5.4. Evropský veřejný žalobce	50
6. Evropský zajišťovací, důkazní a konfiskační příkaz	53
6.1. Evropský zajišťovací příkaz (European Freezing Order)	53
6.2. Evropský konfiskační příkaz (European Confiscation Order)	58
6.3. Evropský důkazní rozkaz (European Evidence Warrant).....	60
6.4. Výměna informací z rejstříku trestů	62
7. Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu	64
7.1 Definice evropského zatýkacího rozkazu	66
7.2 Podmínky aplikace evropského zatýkacího rozkazu	67
7.2.1 Prolomení zásady přezkoumávání oboustranné trestnosti	67
7.2.2 Možnosti odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu.	70
7.2.3 Zásada speciality. Přímý styk a příslušnost justičních orgánů.	71
7.3 Postup předávání	72
7.3.1 Lhůty pro rozhodnutí o výkonu EZR a pro předání vyžádané osoby.	72
Doručování evropského zatýkacího rozkazu.	72
7.3.2 Práva vyžádané osoby	74
7.3.3 Konkurence evropských zatýkacích rozkazů. Průvoz vyžádané osoby.	75
7.4. Transpozice Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu v České republice.....	76
7.4.1 Úprava předávacího řízení v trestním řádu	79
7.4.2 Předávání občanů České republiky.....	84
7.4.3 Evropský zatýkací rozkaz ve světle nálezu Ústavního soudu České republiky	86
7.5. Transpozice Rámcového rozhodnutí o EZR v některých členských státech Evropské unie	88
7.5.1 Polsko	89
7.5.2 Německo.....	90
7.5.3 Belgie	91
7.6. Využití evropského zatýkacího rozkazu	93

8. Oběti trestné činnosti a europeizace trestního práva	96
8.1. Rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení č. 2001/220/JHA	97
8.2. Směrnice Rady Evropské unie 2004/80/ES z 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů	102
9. Základní práva a svobody a europeizace trestního práva	108
9.1. Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Presumpce nevinny a právo na obhajobu.	109
9.2. Zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů	110
9.3. Zásada ne bis in idem	111
Závěr	119
Seznam zkratk	121
Použitá literatura	122
Seznam příloh	130
Příloha č. 1:	131
Příloha č. 2:	133
Příloha č. 3:	134
Příloha č. 4:	135
Příloha č. 5:	136
Příloha č. 6:	138
Resumé	139
Klíčová slova:	141
Abstrakt	142

Úvod

Trestněprávní problematika je považována za jeden z nejvýznamnějších pilířů a projevů státní suverenity. Výkon trestní jurisdikce nad jednotlivci a nad vlastními státními občany zvláště je jakožto významný projev státní moci oblastí státu osobitě chráněnou. S ohledem na potřeby zvýšené kooperace států při potlačování nadnárodní kriminality a obzvláště v boji se závažnou kriminalitou a organizovaným zločinem, se ve vzájemných vztazích mezi státy prosazují stále aktuálnější procesy směřující k zefektivnění stávajících procedur a nástrojů, které by byly způsobilé úspěšně reagovat na neustálý progresivní vývoj v této oblasti.

V prostoru Evropské unie je požadavek těsné spolupráce členských států v trestněprávní oblasti vyvolán nutností vytvořit fungující prostředí svobody, bezpečnosti a práva, způsobilé účinně chránit společný trh a vytvářet podmínky pro jeho rozvoj v souladu s cíly zakládajících smluv. Členské státy předávají i v oblasti trestní jurisdikce do rukou Evropské unie stále více svých pravomocí. Vývoj v této oblasti se zdá být nezadržitelný, o čemž svědčí i změny provedené Lisabonskou smlouvou, týkající se agendy vzájemné spolupráce v trestních věcech.

Cílem této práce je analyzovat problematiku europeizace trestního práva procesního v Evropské unii a v České republice, provést charakteristiku základních nástrojů a institutů europeizace trestního práva procesního, přiblížit jejich praktické uplatnění a využití mezi členskými státy Evropské unie a identifikovat a analyzovat základní problémy v této oblasti.

V úvodu práce bude stručně vymezen pojem europeizace trestního práva, poté bude věnována pozornost jejímu vývoji v evropském prostoru. Následovat bude kapitola věnována pramenům práva, ve které budou zohledněny změny provedeny Lisabonskou smlouvou; zvláštní pozornost bude zaměřena na rámcová rozhodnutí jako právní nástroje původního třetího pilíře Evropské unie, jejich právní povahu, účinky a vztah k smluvním instrumentům mezinárodního práva. V další části bude rozebrána role Soudního dvora Evropské unie v procesu europeizace trestního práva. Následovat budou kapitoly o institucionálním rámci spolupráce v rámci Eurojustu, Evropské justiční sítě a Europolu, pozornost se zaměří také na projekt Evropského veřejného žalobce. Poté bude provedena charakteristika evropských příkazů v souvislosti se

zajištěním a provedením důkazu v trestním řízení a Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu společně s analýzou provedení těchto nástrojů do právního řádu České republiky, včetně ústavněprávních aspektů transpozice v České republice i v některých dalších členských státech a dalším souvisejícím otázkám. V závěrečných kapitolách bude pozornost věnována postavení obětí a poškozených trestnou činností a základním právem a svobodám v trestním řízení.

Práce je zpracována podle právního stavu ke dni 31. května 2011.

1. Europeizace trestního práva

Pojem europeizace neboli evropeizace trestního práva postrádá obecnou, ustálenou a univerzální definici. Někteří autoři pojmají europeizaci jako paralelu k pojmu globalizace, určitý směr globalizace. Lze souhlasit s názorem, dle kterého v průběhu tohoto procesu dochází v Evropě ke snaze ovlivnit chování subjektů evropského kontinentu k vytváření vyššího stupně integrace a zároveň ke snaze zajistit projevování a uplatňování svých hodnot, zájmů a charakteristických znaků mimo své území.¹ Dle J. Olsena může proces europeizace obecně zahrnovat celkem pět variant, a to: a) změny vnějších územních hranic Evropské unie a rozšíření stávající členské základny o nové státy; b) rozvoj institucí Evropské unie a posílení jejich pravomocí; c) pronikání evropské dimenze na národní úroveň, zejména v rámci přijímání stanovisek a programů politických stran; d) vývoz evropských hodnot za hranice Evropy; e) snahu o vybudování silnější a jednotnější Evropy, která bude stát na společných pravidlech a hodnotách.²

P. Polák a J. Fenyk chápou europeizaci jako určitý proces, v němž se v určité právní oblasti projevuje vliv evropského práva na právní řády členských států. V oblasti trestního práva se přitom europeizace provádí prostředky převážně označovanými jako harmonizace, která je doplňována prostředky asimilace a kooperace.³

J. Kmec jako europeizaci trestního práva označuje proces harmonizace vnitrostátních trestněprávních norem evropských států a pojem europeizace trestního práva odlišuje od pojmu evropské trestní právo, pod kterým definuje vytváření souboru trestněprávních norem společných evropským zemím, a to i za cenu omezení státní suverenity.⁴ Kmec chápe europeizaci jako dynamický proces přeměny určitého stavu do nové podoby a označuje jí pojmem „poevropštění“ či „zevropštění“. Kmec při odlišení pojmů europeizace trestního práva a evropské trestní právo vychází z jejich vztahu k procesu harmonizace a unifikace. Na jednu stranu staví Kmec proces kooperace a

---

¹ VRTEK, M. Budoucnost trestního práva v kontextu jeho europeizace. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 2, s. 33-36.

² OLSEN, J.P. The Many Faces of Europeization. *Journal of Common Market Studies* 40. 2002, č. 5, s. 921-952.

³ POLÁK, P., FENYK, J. Etiologie projevů trestního práva v Evropské unii. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 7-43.

⁴ KMEC, J. *Evropské trestní právo*. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 9-10.

koordinace, které směřují k odstranění nejvýznamnějších rozdílů mezi sbližovanými skupinami a k vymezení právních vztahů, na něž se určité právní normy použijí. Na opačnou stranu staví proces unifikace, která se zaměřuje na obsah vnitrostátních norem a která směřuje k vytvoření a použití nové jednotné normy pro všechny zúčastněné subjekty. Mezi tyto póly pak Kmec staví proces harmonizace, která se snaží o dosažení stejného účinku při aplikaci určité normy na dané právní vztahy. Na rozdíl od unifikace nevede harmonizace k vytvoření jednotné normy, ale umožňuje zachování určitých odlišností, které nejsou v rozporu s jejím cílem.

V. Kratochvíl europeizaci trestního práva pojímá jako harmonizaci národních trestních práv členských států Evropské unie s komunitárním právem a s unijním právem (harmonizace vertikální a harmonizace horizontální), jejímž výsledkem je národní (vnitrostátní) kategorie, tzv. trestní právo evropské jako jedna ze dvou forem evropského trestního práva. Tyto procesy harmonizace jsou pak doplněny o vzájemnou harmonizaci trestního práva mezi členskými státy navzájem. Evropské právo trestní naproti tomu představuje samostatnou nadstátní kategorii, která je výsledkem činnosti unijních institucí⁵. Evropské právo trestní a trestní právo evropské utváří kategorii tzv. evropského trestního práva jako souboru norem různé právní povahy, přijatých jak orgány členských států, tak orgány Evropské unie s legislativní pravomocí, dotýkajících se národních trestněprávních systémů členských států nebo směřujících k postupnému vytváření trestněprávního systému supranacionální povahy samotné Evropské Unie.⁶

J. Pradel odlišuje tzv. globalizaci skutečnou a zdánlivou. Zdánlivou globalizací chápe proces harmonizace národních trestněprávních norem a pod skutečnou globalizací označuje vznik nového mezinárodního nebo nadnárodního trestního práva.

M. Tomášek europeizaci pojímá jako postup „poevropštění“ právního řádu, sbližování práva nebo též jako proces ovlivňování určitých vnitrostátních právních vztahů evropským právem, a to nejčastěji v případech, kde příslušné pravomoci nebyly výslovně odevzdány z úrovně členských států na úroveň Společenství. Europeizaci trestního práva chápe jako proces probíhající v rámci evropského práva, v jehož vývoji však připouští důležitou roli Rady Evropy. Dle M. Tomáška je europeizace trestního

---

⁵ Nikoliv však nezávislé na vlivu trestněprávních tradic, principů atd. členských států Unie.

⁶ KRATOCHVÍL, V.: Trestněprávní rozměr Smlouvy o Ústavě pro Evropu a jeho význam pro evropské trestní právo: rakouské zkušenosti. *Právník*. 2007, č. 3, s. 274-276.

práva postavena na třech východiscích, a to na mezistátní spolupráci ve věcech trestních, základních právech a svobodách a na evropském právu.⁷

Europeizaci trestního práva tedy můžeme pojímat jako proces přizpůsobení národního trestního práva evropským poměrům, evropským trestněprávním standardům. Proces europeizace přitom nelze omezit pouze na prostor Evropské unie, ale je potřebné zkoumat též působení Rady Evropy v tomto procesu. Také v rámci Rady Evropy jsou vyvíjeny snahy o užší spolupráci v oblasti trestního práva, procesy sbližování národních trestních úprav, zejména v oblasti ochrany základních práv a svobod. Rada Evropy disponuje různými prostředky k přizpůsobování právních řádů členských států Rady Evropy. Jsou to zejména konvence a vedle toho též doporučení a rezoluce. Za nejvýznamnější z konvencí Rady Evropy možno pokládat Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, která sehrává významnou roli při sjednocování norem v oblasti trestního práva, určuje základní principy trestního procesu a představuje soustavu minimálních standardů pro vymezení základních trestněprocesních práv osob v trestních řádech evropských států.

Ačkoli v současné době není vymezení pojmu europeizace (europeizace trestního práva) zcela jednoznačné a takým není ani její rozměr a budoucí směřování, dynamika tohoto procesu je nezpochybnitelná. Nicméně je zřejmé, že vzhledem k podmínění procesu europeizace trestního práva významným oslabením státní suverenity evropských zemí, je tento proces a jeho budoucí vývoj závislý od vůle jednotlivých zemí omezit svou státní suverenitu ve prospěch jednotných a koordinovaných postupů na poli trestního práva a schopnosti evropských zemí dospět ke vzájemné dohodě a společným postupům. V důsledku vstupu Lisabonské smlouvy v platnost možno očekávat intenzivnější normotvorbu a kooperaci mezi členskými státy Evropské unie v této oblasti, na druhé straně nicméně také nejednotnost právního rámce s ohledem na zvláštní postavení některých států a možnost navázání posílené spolupráce mezi členskými státy v této oblasti.

---

⁷ TOMÁŠEK, M. a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 11 a nasl.

2. Vývoj trestněprávní spolupráce členských států Evropské unie

Spolupráce v oblasti trestního práva mezi členskými státy Evropských společenství stála po dlouhou dobu mimo rámec evropské právní úpravy. V počátcích své existence se uskutečňovala neformálně, k její institucionalizaci došlo teprve Maastrichtskou smlouvou o Evropské unii ze dne 7. října 1992⁸. Maastrichtskou smlouvou byla spolupráce v oblasti trestního práva konstituována jako třetí pilíř chrámové struktury Evropské unie. Navazovala na dosavadní cíle a spolupráci uskutečňovanou na základě Smlouvy o založení Evropských společenství⁹ a byla projevem rozvíjející se evropské integrace. Jak stanovila ve svém článku 1 odst. 2 Smlouva o EU „představuje novou etapu v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejotevřeněji a co nejblíže občanům“.

2.1. Vývoj před Maastrichtskou smlouvou

Původní systém Evropských společenství neobsahoval právní základy pro spolupráci v trestněprávní oblasti. Činnost Společenství se soustředila na oblast vnitřního trhu a ekonomických svobod. Ani původní článek 220 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství (pozdější článek 293 Smlouvy o ES)¹⁰ neobsahoval zmocnění pro členské státy k uzavření mezinárodních smluv ve věcech spolupráce v oblasti trestního práva.^{11,12} S postupujícím vývojem integrace začaly být

---

⁸ Dále jen „Smlouva o EU“.

⁹ Dále jen „Smlouva o ES“.

¹⁰ Čl. 293 Smlouvy o ES stanovil: „Členské státy zahájí mezi sebou v případě potřeby jednání s cílem zajistit ve prospěch svých státních příslušníků:

- ochranu osob a požívání a ochranu práv za týchž podmínek, které každý stát stanoví pro své vlastní státní příslušníky,
- zamezení dvojího zdanění uvnitř Společenství,
- vzájemné uznávání společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce, zachování jejich právní subjektivity v případě přenesení sídla z jedné země do druhé a možnost sloučení či splynutí společností, které se řídí právem různých členských států,
- zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů.“

¹¹ Viz TICHÝ, L. a kol. *Evropské právo*. Praha : C.H. Beck, 2006, s.794.

¹² Lze se však setkat i s názorem, podle kterého čl. 293 SES obsahoval možnost uzavření určitých dohod i v oblasti justice, které ale neměly přesahovat rámec doprovodných opatření, která zajišťovala základní

otázky kooperace i v těchto otázkách stále více aktuální. Potřeba posílení spolupráce i na poli trestního práva se ukázala nezbytnou spolu se vznikajícími problémy v oblasti bezpečnosti a kriminality, jež vyplynuly především z koncepce plného zrušení vnitřních hranic, rozšíření volného pohybu osob, zavedení občanství Evropské unie, z rušení kontrol na vnitřních hranicích v rámci Schengenského systému a ze šíření hrozeb terorismu a organizovaného zločinu obecně.¹³ Jednou z prvních reakcí na tyto hrozby bylo uzavření rámcové dohody, Neapolské konvence o spolupráci a vzájemné pomoci mezi celními správami v roce 1967 státy tehdejšího Evropského hospodářského společenství, na kterou postupně navázaly další právní instrumenty, které byly přijaty na poli mezinárodního práva a které upravují spolupráci v oblastech policejní spolupráce a boje s mezinárodní kriminalitou.

Justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie má své kořeny v tzv. evropské politické spolupráci, která se uskutečňovala od sedmdesátých let dvacátého století mimo rámec Evropských společenství. Evropská politická spolupráce měla mezivládní povahu, v jejím rámci byly sjednávány mezinárodní smlouvy. Evropská politická spolupráce byla formálně zakotvena do Jednotného evropského aktu z roku 1987. Ze smluv přijatých v rámci evropské politické spolupráce nenabyla žádná většího významu, zájem států o jejich ratifikaci byl minimální.¹⁴ V roce 1989 byla v San Sebastianu přijata *Dohoda mezi 12 členskými státy Evropských společenství ze dne 26. května 1989 o zjednodušení a modernizaci způsobů doručování žádostí o vydání*, která umožnila zasílání žádostí o vydání faxem.

Impulzem pro další rozvoj spolupráce v této oblasti se staly narůstající teroristické hrozby a aktivity v sedmdesátých letech dvacátého století. V roce 1976 byla na základě rozhodnutí ministrů členských států Společenství vytvořena skupina justiční spolupráce TREVI¹⁵, jejímž úkolem bylo organizovat boj proti mezinárodnímu

---

svobody stanovené v dané smlouvě. Viz ŠPICAR, P. *Vývoj, institucionální rámec a instrumenty III. pilíře Evropské unie*. Praha : Justiční akademie ČR, 2005, s. 9.

¹³ Blíže viz PIKNA B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: oblast policejní a justiční spolupráce*. Praha : Linde, 2006. a TICHÝ, L. a kol. *Evropské právo*. Praha : C.H. Beck, 2006, s. 793 a n.

¹⁴ Z uzavřených smluv lze zmínit Dohodu o aplikaci Úmluvy Rady Evropy o předávání odsouzených osob mezi členskými státy Evropských společenství z 25. května 1987, Dohodu mezi členskými státy Evropských společenství o zjednodušení a modernizaci metod předávání žádostí o vydání z 26. května 1989 nebo Úmluvu mezi členskými státy Evropských společenství o výkonu cizozemských trestních rozsudků ze 13. listopadu 1991.

¹⁵ TREVI – zkratka Terorisme, Radikalisme, Extrémisme et Violence Internatinale (terorismus, radikalismus, extrémismus a mezinárodní násilí).

terorismu a násilnému extremismu. V rámci TREVI bylo vytvořeno několik pracovních skupin, výstupy z jednotlivých pracovních skupin byly schvalovány ministry členských států, kteří se scházeli dvakrát ročně.

K dalšímu pokroku došlo v souvislosti s přijetím Jednotného evropského aktu v roce 1987. Ten sice spolupráci v oblasti trestního práva výslovně neupravoval, dal však podnět k intenzivnější spolupráci členských států. Na jeho základě byla formálně zřízena tzv. Evropská politická spolupráce, na základě které byla vypracována řada úmluv, zejména na poli trestního práva.¹⁶

Nejvýznamnější platformou spolupráce v oblasti trestního práva před přijetím Maastrichtské smlouvy byl tzv. Schengenský systém. Schengenský systém je tvořen Schengenskými dohodami a právními akty vydanými na jejich základě. Dne 14. června 1985 byla uzavřena *Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích*, tzv. *Schengenská dohoda*. K jejímu provedení byla dne 19. června 1990 přijata *Úmluva, kterou se provádí Schengenská dohoda ze dne 14. června 1985 o postupném zrušení kontrol na společných hranicích* (dále jen „Schengenská prováděcí úmluva“). Cílem Schengenského systému bylo vytvořit zónu volného pohybu se zrušením kontrol na vnějších hranicích, tzv. schengenský prostor, za současného přijetí opatření pro udržení a zvýšení úrovně bezpečnosti v členských státech. Signatáři těchto úmluv byly pouze některé členské státy.

Schengenské dohody stály původně mimo systém evropského práva, představovaly smluvní rámec spolupráce v oblasti mezinárodního práva veřejného. Amsterdamská smlouva v tomto směru přinesla zásadní změnu. Schengenský systém, tj. Schengenské dohody a právní akty vydané na jejich základě, byly na základě Protokolu o převzetí Schengenského systému do rámce Evropské unie, který byl podepsán současně s Amsterdamskou smlouvou v roce 1999, začleněny do právního rámce Evropské unie.¹⁷ V části obsahově spadající do prvního pilíře, týkajícího se volného

---

¹⁶ Např. Úmluva o zákazu dvojího trestání z roku 1987 nebo Úmluva o předávání trestního stíhání z roku 1990.

¹⁷ Začlenění Schengenského systému do evropského *acquis* přitom respektovalo zvláštní postavení Dánska a dále též to, že Irsko a Velká Británie nejsou smluvními stranami Schengenských dohod. Dánsko si ponechalo zvláštní postavení spočívající v tom, že uplatní-li námitky vůči začlenění kterékoli části Schengenského systému do práva Evropského společenství, budou vůči němu tato ustanovení považována za nástroje práva Evropské unie. Ustanoveními Hlavy IV. Smlouvy o ES není, podobně jako Velká Británie a Irsko, vázáno. Velká Británie a Irsko nejsou schengenským *acquis* vázány, na základě článku 4

pohybu osob, byl Schengenský systém inkorporován do Smlouvy o založení Evropského společenství a ve zbývající části, týkající se policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, do Smlouvy o Evropské unii.¹⁸ Schengenský systém lze označit za předchůdce třetího pilíře Evropské unie a skutečný podnět k zintenzivnění spolupráce v této oblasti.

Jednou z oblastí, které Schengenská prováděcí úmluva upravovala, byla také justiční spolupráce v trestních věcech a v rámci ní zejména problematika vzájemné justiční pomoci v trestních věcech, vydávání osob, předávání k výkonu trestu a aplikace zásady *ne bis in idem*.

Schengenská prováděcí úmluva upravovala v člancích 59 až 66 otázku vydávání osob - extradici - a svými ustanoveními doplňovala Evropskou úmluvu o vydávání z roku 1957¹⁹ a Smlouvu o vydávání a právní pomoci ve věcech trestních mezi státy Beneluxu z roku 1962. Její ustanovení o vydávání již byla, až na jisté výjimky, nahrazena dalšími dokumenty Evropské unie.

2.2. Od Maastrichtu k Amsterdamu

Milníkem v spolupráci členských států v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech bylo přijetí *Maastrichtské smlouvy o založení Evropské unie* dne 7. února 1992, která vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Mezi svými cíli výslovně zmínila rozvíjení těsné spolupráce v oblasti justice a vnitra, která byla konstituována jako samostatný třetí pilíř chrámové struktury Evropské unie. Maastrichtská smlouva představovala smluvní

Protokolu o začlenění Schengenského systému do Evropské unie mohou kdykoliv požádat, aby se na ně kterákoliv část nebo i celé *acquis* vztahovalo.

¹⁸ V Smlouvě o ES byly příslušná ustanovení Schengenských úmluv začleněny do nově vzniklé IV. Hlavy Smlouvy, a to spolu s částí agendy třetího pilíře (vízová, azylová, přistěhovalecká a jiné politiky). Začlenění Schengenského systému do evropského *acquis* přitom respektovalo zvláštní postavení Dánska a dále též to, že Irsko a Velká Británie nejsou smluvními stranami Schengenských dohod. Dánsko si ponechalo zvláštní postavení spočívající v tom, že uplatní-li námitky vůči začlenění kterékoli části Schengenského systému do práva Evropského společenství, budou vůči němu tato ustanovení považována za nástroje práva Evropské unie.

¹⁹ V padesátých letech bylo na půdě Rady Evropy přistoupeno k přijetí multilaterální mezinárodní smlouvy o vydávání, sjednocující postupy vydávání mezi jejími členskými státy. *Evropská úmluva o vydávání* ze dne 13. prosince 1957 se tak stala první evropskou úmluvou o extradici. Úmluva vedla k harmonizaci a modernizaci tradičního řízení a práva v Evropě. Členským státům stanovila obecnou povinnost vydávání osob, až na stanovené výjimky. Povinnost vydání se zásadně vztahuje na trestné činy, za které právní řád obou zúčastněných států stanoví trest odnětí svobody, resp. ochranné opatření, jehož horní hranice je nejméně jeden rok. V případě extradice za účelem výkonu trestu, resp. ochranného opatření, byly-li uloženy v délce nejméně čtyř měsíců. Evropská úmluva o vydávání svým komplexním řešením problematiky vydávání představovala po dlouhé období základ tradiční spolupráce mezi státy evropského regionálního prostoru.

zakotvení vůle členských států při prosazování jednotné trestněprávní politiky,²⁰ vytvořila základ pro justiční spolupráci v trestních věcech ve třetím pilíři Evropské unie a dosavadním snahám vyvíjeným v rámci evropské politické spolupráce byl tak poskytnut jednotný institucionální a právní rámec.²¹

Dominujícím právním nástrojem zůstaly po přijetí Maastrichtské smlouvy i nadále mezinárodní smlouvy uzavírané na základě Smlouvy o EU. Právní akty sekundárního unijního práva byly využívány spíše okrajově. Přijaté smluvní instrumenty usilovaly o navázání na existující právní úpravu mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech a o její zdokonalení. Povaha mezinárodních smluv se všemi výhodami a nevýhodami v podstatné míře utvářela povahu justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie v tomto období.²²

Při rozhodování v rámci třetího pilíře platil téměř výhradně princip jednomyslnosti, spolupráce států byla založena na mezinárodním základě, neuplatňovaly se zde nadnárodní principy jako v záležitostech spadajících do prvního pilíře. Mezi právní nástroje určené ke spolupráci v oblastech justice a vnitřních věcí patřily společné postoje, společné akce a mezinárodní úmluvy, tedy vesměs opatření, jejichž objektivní možnosti pro zajištění právní závaznosti pro členské státy byla minimální.

V tomto období byl přijat významný dokument, a to *Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství* z 26.7.1995. Úmluva vstoupila v platnost ratifikací všemi členskými státy dne 17.10.2002. Úmluva vymezuje pojem podvodu proti finančním zájmům Evropských společenství a zakotvuje povinnost členských států ve svých právních řádech kriminalizovat tato jednání, postihovat je účinnými a přiměřenými sankcemi, spolupracovat při jejich vyšetřování, stíhání a výkonu trestu a zjednodušit vydávací řízení. Ochrana finančních zájmů Evropských společenství byla následně doplněna přijetím *Protokolu k Úmluvě o ochraně finančních zájmů*

---

²⁰ NOVOTNÁ, J. Per aspera ad astra při nové úpravě mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. *Trestněprávní revue*. 2006, č. 9, s. 253-259.

²¹ POLÁK, P. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha : LexisNexis CZ, 2007, s.19.

²² POLÁK, P. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. Praha : LexisNexis CZ, 2007, s.20.

*Evropských společenství ze dne 27.9.1996 a Protokolu k Úmluvě o ochraně finančních zájmů Evropských společenství ze dne 19.6.1997.*²³

Problematicou vydávání se zabývala *Úmluva o zkráceném vydávacím řízení mezi členskými státy Evropské unie* ze dne 10. března 1995 a *Úmluva o vydávání mezi členskými státy Evropské unie* ze dne 27. září 1996. Tyto úmluvy doplňovaly Evropskou úmluvu o vydávání z roku 1957 s jejími dodatkovými protokoly. Přinesly změnu některých principů vydávacího řízení, omezily zásadu oboustranné trestnosti, odstranily pojem politický trestný čin, přinesly průlom i do zásady nevýdávání vlastních občanů. Nebyly však ratifikovány dostatečným počtem členských států, a byť nevstoupily v platnost,²⁴ již byly zcela nahrazeny Rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkáacím rozkazu.

Na základě *Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu* ze dne 26. července 1995, která v platnost vstoupila dne 1. října 1998, vznikl Europol – Evropský policejní úřad (European Police Office), jeden ze základních institutů policejní spolupráce. Europol se zaměřuje na boj proti terorismu, nedovolenému obchodu s drogami, praní peněz, ekologické kriminalitě, obchodu s lidmi proti organizovaným loupežím a jiným závažným formám mezinárodní organizované trestné činnosti, v případech vyžadujících společný postup členských států.²⁵

V oblasti ochrany finančních zájmů Evropské unie vznikl v devadesátých letech projekt *Corpus Juris*, trestněprávní studie zpracována skupinou expertů, která měla poskytnout přehled možností pro harmonizaci trestního práva hmotného v této oblasti a základních trestněprocesních pravidel v státech Evropské unie, který počítá se zavedením principu tzv. evropské trestní teritoriality. Corpus Juris je souborem hmotněprávních a procesněprávních ustanovení, jakýmsi modelovým trestním zákoníkem a trestním řádem, jehož účelem je trestněprávní ochrana finančních zájmů Evropských společenství. Na jeho přípravě se od první poloviny 90. let podílela pracovní skupina nejvýznamnějších představitelů trestního práva z jednotlivých

---

²³ Oblast ochrany finančních zájmů Evropských společenství byla v následujícím období doplňována dalšími dokumenty, např. Protokolem ze dne 29.11.1996 o výkladu Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství za použití předběžných otázek k Soudnímu dvoru Evropských společenství, Úmluvou ze dne 26.5.1997 o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo úředníků členských států Evropské unie.

²⁴ Mezi některými členskými státy se ale aplikovaly.

²⁵ Bližší výklad o Europolu bude proveden v dalších kapitolách.

členských států. Projekt sestává ze dvou částí – hmotněprávní a procesní. Zásada evropské teritoriality je definována v procesní části projektu.

Corpus Juris, zpracován v roce 1997, počítal se zřízením tzv. Evropské justiční oblasti v trestních věcech a se zavedením principu evropské trestní teritoriality jako předpokladu jejího fungování. V roce 2000 vznikla přepracovaná verze Corpu Juris, tzv. *Corpus Juris 2000*, označována též jako Florentská verze,²⁶ která, vedle jiných zdokonalení původního projektu, zavádí několik nových institutů, včetně evropského zatýkacího rozkazu.

Evropská justiční oblast ve věcech trestních má být dle tohoto projektu založena na trestněprávní jurisdikci společné členským státům Evropské unie ve vztahu k osmi skutkovým podstatám trestných činů poškozujícím finanční zájmy Evropských společenství, které vymezuje ve své hmotněprávní části v článcích 1 až 8.²⁷ Základními nástroji k dosažení cílů sledovaných zavedením Evropské justiční oblasti v trestních věcech by měly být zásady asimilace, kooperace a harmonizace. V projektu se počítá i se zřízením úřadu Evropského veřejného žalobce – prokurátora, který by byl odpovědný za vyšetřování, trestní stíhání, podání a zastupování obžaloby a výkon rozsudků těchto trestných činů.²⁸

V projektu *Corpus Juris 2000* se objevuje také myšlenka zavedení tzv. evropského příkazu k zatčení jako jednoho z prvků Evropské justiční oblasti. Projekt předpokládal jeho vydání soudcem svobod na základě žádosti Evropského veřejného žalobce a jeho platnost pro celé území Evropské unie.²⁹

---

²⁶ Podle konference konané ve Florencii v květnu 1999, na které byly diskutovány návrhy přepracování projektu, jejichž výsledkem bylo znění *Corpu Juris 2000*.

²⁷ Jak stanoví článek 18 *Corpu Juris 2000*, členské státy Unie tvoří jednotnou právní oblast „pro potřeby vyšetřování, trestního stíhání, řízení před soudem a výkon trestů“ činů zaměřených proti Společenství a výkon rozhodnutí v trestních věcech. Mezi tyto trestné činy patří: podvod proti rozpočtu Evropských společenství, podvod ve sféře volné soutěže, korupce, zneužití úřední povinnosti, zpronevěra, vyzrazení služebního tajemství, praní a přechovávání majetkových hodnot získaných z nepoctivých zdrojů a zločinné spolčení.

²⁸ Evropský veřejný žalobce – prokurátor – měl být podle projektu orgánem Evropského společenství nezávislým na národních orgánech a na orgánech Společenství. Zastupování veřejné žaloby by probíhalo před příslušnými národními soudy členských států.

²⁹ Procesní postup jeho vydání je blíže upraven v čl. 25 *Corpu Juris 2000*. Blíže k problematice *Corpu Juris* viz FENYK, J. Projekt modelového trestního práva *Corpus Juris* a právo na spravedlivý proces. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2006, č. 1, s. 35-43; FENYK, J. Projekt evropského veřejného žalobce (Nová podoba mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech v rámci členských států Evropské unie?). *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2008, č. 2, s. 31-51; FENYK, J., SVÁK, J. *Europeizace trestního práva*. Bratislava : Bratislavská vysoká škola práva, 2008 nebo CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha : Linde, 2006, s. 760 a n.

Dalším významným aktem z uvedeného období je *Společný postup o vytvoření Evropské justiční sítě* z 29.6.1998, který byl zaměřen na posílení spolupráce členských států v boji proti závažné organizované trestné činnosti a na jehož základě došlo k vytvoření tzv. kontaktních míst, která jsou vytvořena z ústředních orgánů členských států pro mezinárodní justiční spolupráci. V každém členském státě se zřizuje jedno nebo více kontaktních míst.³⁰ Na úrovni Evropských společenství bylo rozhodnutím Komise z 28.4.1999 zřízeno kontaktní místo Evropský úřad pro potírání podvodů OLAF³¹ jako orgán, který má za úkol zabezpečovat nezávislé vyšetřování při podezření z protiprávních činností poškozujících zájmy Evropských společenství, rozvíjet koncepcí boje proti podvodům, poskytovat pomoc a koordinovat vztahy k členským státům. Spolupráce v rámci Evropské justiční sítě spočívá v poskytování informací určitého množství aktualizovaných informací, v pravidelném setkávání zástupců členských států a v usnadňování propojení mezi kontaktními místy v různých členských státech.³²

Posunem ve vzájemné spolupráci v trestních věcech bylo přijetí *Amsterdamské smlouvy* dne 2. října 1997, která vstoupila v platnost 1. května 1999. Území členských států Evropské unie bylo deklarováno prostorem svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se kontroly na vnějších hranicích, práva azylu, přistěhovalectví a prevence a boje proti trestné činnosti, v jehož rámci má být rozvíjen společný postup a užší spolupráce členských států v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech.³³ Spolupráce se začala rozvíjet v oblasti organizované i neorganizované kriminality. Společný postup při trestněprávní spolupráci podle článku 31 odst. 1 Smlouvy o EU zahrnoval oblasti zjednodušení a urychlení spolupráce příslušných ministerstev a justičních nebo jiných obdobných orgánů členských států, přímo či prostřednictvím Europolu v trestním řízení či při výkonu rozhodnutí; zjednodušení vydávacího řízení mezi členskými státy; zajištění slučitelnosti právních předpisů členských států, pokud to v této oblasti bude

---

³⁰ Blíže viz Společná akce ze dne 29. června 1998 o vytvoření Evropské justiční sítě (98/428/JVV).

³¹ European Anti-fraud Office.

³² Blíže viz. POLÁK, P., FENYK, J. Etiologie projevů trestního práva v Evropské unii. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 7-43.; FENYK, J. Podvod, poškozující společné zájmy ES a členských stát; vývoj, vymezení, prevence a postih tohoto druhu kriminality. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2007, č. 1, s. 43-64.

³³ Čl. 2 a čl. 29 Smlouvy o EU.

třeba; předcházení sporům o příslušnost; postupné přijímání opatření k zavedení minimálních předpisů o skutkových podstatách trestných činů v předpokládaných oblastech.

Amsterdamská smlouva přinesla výrazné strukturální změny třetího pilíře, když zúžila jeho obsahovou náplň, oblasti bezprostředně související s volným pohybem osob³⁴ byly přesunuty do prvního (komunitárního) pilíře a do pilíře třetího tak dále náležela pouze policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Ve třetím pilíři se zabezpečila širší účast orgánů Evropské unie, určité změny přinesla i ohledně právních aktů třetího pilíře. Novými legislativními formami používanými v rámci třetího pilíře se stala rámcová rozhodnutí,³⁵ když mezinárodní smlouvy jako právní akty mezivládní spolupráce se neukázaly při ovlivňování postupů v rámci třetího pilíře úspěšnými a dostatečně efektivními. Lze souhlasit s názorem, že spolupráce ve třetím pilíři se posunula od čistě mezivládní formy k určitému přechodnému stavu mezi mezivládní a nadnárodní spoluprací.³⁶

Problematikou trestněprávní spolupráce se v navazujícím období zabýval *Akční plán Rady a Komise o nejlepších způsobech provádění ustanovení Amsterdamské smlouvy o vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti*, tzv. Vídeňský akční plán, který byl vypracován na základě výzvy Evropské rady z jejího zasedání z Cardiffu a přijat Radou dne 3. prosince 1998. Za jednu z priorit spolupráce mezi členskými státy bylo označeno zjednodušení vydávání osob mezi členskými státy Evropské unie, zahájení procesu vedoucího k usnadnění vzájemného uznávání rozhodnutí a výkonu rozhodnutí v trestních věcech, přezkoumat uplatňování zásady *ne bis in idem* v trestním řízení, zvážit výměnu informací z trestních rejstříků členských států, dokončit a provést úmluvu o vzájemné pomoci v trestních věcech. Cílem pro oblasti justiční a policejní spolupráce v trestních věcech byla širší, účinnější, rychlejší a pružnější spolupráce mezi dotčenými orgány.

---

³⁴ Kontroly na vnějších hranicích, azylová politika, problematika uprchlíků a přistěhovalecká politika, části vízové politiky a justiční spolupráce v civilních věcech.

³⁵ Čl. 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o EU.

³⁶ ŠPICAR, P. *Vývoj, institucionální rámec a instrumenty III. pilíře Evropské unie*. Praha : Justiční akademie ČR, 2005, s. 17.

2.3. Poamsterdamské období spolupráce. Závěry ze zasedání Evropské rady v Tampere. Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech. Haagský program.

Ve dnech 15. a 16. října 1999 se ve finském Tampere konalo mimořádné zasedání Evropské rady zaměřené výhradně na otázky spolupráce mezi členskými státy ve věcech trestních, na podporu vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Na zasedání byly schváleny důležité politické závěry a cíle pro období nejbližších pěti let. V závěrech ze zasedání se konstatuje potřeba dosáhnout větší kompatibility a vyšší míry konvergence právních řádů členských států, snaha dosáhnout uznání a výkonu rozhodnutí v celé Evropské unii za současného zajištění právní jistoty lidí a ekonomických subjektů a potřeba učinit kroky k tomu, aby zločinci neměli možnost využívat rozdílnosti justičních systémů členských států. Zásada vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a nezbytné sbližování legislativy by se mělo stát základním kamenem justiční spolupráce, jak v občanských, tak i trestních záležitostech.³⁷ Zásada vzájemného uznávání by se měla vztahovat i na rozhodnutí předcházející vlastnímu řízení před soudem, zejména na ta, která by příslušným orgánům umožňovala rychle zajistit důkazní prostředky a snadno přemístitelné hodnoty.³⁸ V bodě 35 Závěrů byl vysloven požadavek, aby byl zrušen formální postup vydávání osob, které se po vynesení rozsudku vyhýbají spravedlnosti a aby byl urychlen postup vydávání osob podezřelých ze spáchání trestné činnosti.³⁹ K provedení zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí ve věcech trestních přijala Rada Evropské unie dne 30. listopadu 2000 v souladu s bodem 37 Závěrů⁴⁰ *Program opatření*, který se zabývá problematikou vzájemného výkonu zatýkacích rozkazů.⁴¹

---

³⁷ Bod 33 Závěrů.

³⁸ Bod 36 Závěrů.

³⁹ Evropská rada: „je toho názoru, že formální vydávací řízení týkající se osob, které se po konečném vynesení rozsudku vyhýbají spravedlnosti, by mělo být mezi členskými státy zrušeno a nahrazeno zjednodušeným vydáním takových osob v souladu s článkem 6 Smlouvy o EU. Pozornost by měla být věnována i urychleným postupům vydávání osob, se zachováním jejich práva na spravedlivý proces.“

⁴⁰ Podle bodu 37 Závěrů má Rada Evropské unie a Evropská komise do konce roku 2000 přijmout program opatření k realizaci principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí.

⁴¹ Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters, Úřední věstník C 12, 15.1.2001, s. 10-22.

V závěrech Evropská rada vyslovuje požadavek vytvoření společných vyšetřovacích týmů tak, jak to předpokládá Smlouva o EU.⁴² Potvrzuje důležitou roli Europolu⁴³ a k posílení boje proti závažné organizované činnosti přijala rozhodnutí o vytvoření speciální jednotky Eurojust, úkolem které by bylo koordinovat činnost státních zastupitelství v jednotlivých členských státech a podporovat vyšetřování organizované trestné činnosti.⁴⁴

Na snahu zavést princip vzájemného uznávání do oblasti trestního práva bylo zpočátku nahlíženo s jistou dávkou nedůvěry. Závěry ze zasedání Evropské rady v Tampere deklarují zásadu vzájemného uznávání justičních rozhodnutí jako základní kámen justiční spolupráce mezi členskými státy a představují významný posun v systému stávající justiční spolupráce a vydávání mezi členskými státy. Uznáváním se přitom nerozumí proces, jehož výsledkem je formální exequatur, ale respektování rozhodnutí justičního orgánu jednoho státu orgány státu druhého. Vztahy tradiční spolupráce by tak měly být nahrazeny systémem volného pohybu soudních rozhodnutí v trestních věcech, a to jak předcházejících odsouzení, tak i konečných rozhodnutí justičních orgánů členských států. Zavedení těchto požadavků bezpochyby vytváří předpoklady efektivní a dynamické justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy, zároveň je i projevem zvýšeného zájmu a snahy Evropské unie prosazovat společnou trestní politiku v oblastech, které byly až dosud téměř výhradně předmětem vnitrostátních úprav, zejména v souvislosti se zájmem členských států zachovat tyto otázky předmětem svých suverénních pravomocí.

Dne 29. května 2000 byla podle čl. 34 Smlouvy o EU přijata Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, která je spolu s jejím Dodatkovým protokolem ze dne 16. října 2001, pokládána za jeden z nejvýznamnějších dokumentů týkající se problematiky justiční spolupráce mezi

---

⁴² Právní základ pro vytvoření společných vyšetřovacích týmů obsahuje čl. 30 odst. 2 písm. a) SEU: „Rada umožní Europolu usnadňovat a podporovat přípravu a povzbuzovat koordinaci a provádění konkrétních vyšetřovacích akcí příslušných orgánů členských států včetně operativních akcí společných týmů, které zahrnují zástupce Europolu.“

⁴³ Europol – Evropský policejní úřad (European Police Office) vznikl na základě Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu ze dne 26. července 1995, která v platnost vstoupila dne 1. října 1998.

⁴⁴ Eurojust – Evropská jednotka pro soudní spolupráci - byl zřízen Rozhodnutím Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti (2002/187/JAH). Blíže viz PIKNA B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: oblast policejní a justiční spolupráce*. Praha : Linde, 2006; ZEMAN, P. Eurojust – evropská instituce pro justiční spolupráci. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 73-90; CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha : Linde, 2006. s. 775 a n.

členskými státy, obzvláště v oblasti dožádání a vzájemné pomoci. Úmluva prohloubila spolupráci mezi členskými státy Evropské unie na poli vzájemné pomoci ve věcech trestních ve smyslu posilování zásady vzájemné důvěry mezi členskými státy a přinesla účinnější formy a postupy fungování systému vzájemné právní pomoci v trestních věcech. Rychlost a efektivnost vzájemné pomoci vykonávané v souladu se základními zásadami vnitrostátních právních předpisů při dodržení práv jednotlivce a se zásadami Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je hlavním cílem spolupráce deklarovaným v preambuli Úmluvy. Úmluva zjednodušuje postupy obsažené v dosavadních právních instrumentech, které byly přijaty na půdě Rady Evropy a v rámci práva Evropské unie a doplňuje Evropskou úmluvu o vzájemné pomoci ve věcech trestních z roku 1959 a její Dodatkový protokol z roku 1978, příslušná ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy a Úmluvy o vydávání a vzájemné pomoci mezi zeměmi Beneluxu. Uvedené dokumenty Úmluva nenahrazuje, pouze je doplňuje, nelze ji samostatně používat jako jediný základ žádosti o vzájemnou pomoc.

Úmluva rozšiřuje vzájemnou pomoc mezi členskými státy také na oblast správního práva trestního, tedy na řízení před správními orgány, pokud rozhodnutí v takovém řízení vydané podléhá přezkumu v řízení před soudem s působností především v trestních věcech, jímž umožňuje překonat rozdíly v právní kvalifikaci skutků v jednotlivých členských státech a na trestní řízení týkající se právnických osob. Zavádí pravidlo přímého styku mezi justičními orgány při podávání žádostí o právní pomoc a při jejich vyřizování, jakož i přímé doručování písemností podle Úmluvy za vymezených podmínek. Tradiční způsoby vyřizování dožádání jsou významně prolomeny, když je stanovena povinnost dožádaného státu respektovat způsob a formality při vyřízení dožádání požadovány dožadujícím státem v žádosti o právní pomoc.⁴⁵ Smyslem je usnadnit využití získaných informací jako důkazů při následném řízení v dožadujícím členském státě. Pozitivní je dále stanovení povinnosti co nejbrzkějšího vyřízení žádosti a je-li to možné také respektování procesních a jiných lhůt uvedených dožadujícím státem⁴⁶. Za účelem posílení účinnosti boje proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a závažným formám trestné činnosti Úmluva

---

⁴⁵ Pouze pokud by požadovaný způsob vyřízení dožádání odporoval základním právním zásadám dožádané smluvní strany, může dožádání vyřídit způsobem upraveným ve svém právním řádu (čl. 4 Úmluvy).

⁴⁶ Čl. 4 odst. 2 Úmluvy.

zavedla nové formy vzájemné pomoci, jimiž jsou například výsledky prostřednictvím video nebo telefonní konference, sledované zásilky, společné vyšetřovací týmy, skryté vyšetřování nebo odposlech telekomunikačního provozu. Úmluva rovněž posiluje garance základních práv a svobod, když na rozdíl od Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních obsahuje výslovné ustanovení o ochraně osobních údajů⁴⁷.

Nedílnou součástí Úmluvy jsou ustanovení Protokolu z roku 1978, který je třeba vykládat vždy v souladu s Úmluvou. Protokol upravuje problematiku poskytování informací o bankovních účtech a bankovních operacích pro účely trestního řízení. Tato forma právní pomoci může být požadována pouze pro účely trestního řízení vedeného pro určitý okruh trestných činů. Sledování bankovních operací ve smyslu čl. 3 Protokolu je možné podle ustanovení § 384 odst. 1 ve spojení s § 8 odst. 3 trestního řádu ve znění novely provedené zákonem č. 283/2004 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. července 2004.

Následující vývoj se nesl v znamení postupného uplatňování principu vzájemného uznávání ve vztazích mezi členskými státy. Prvním konkrétním opatřením na poli trestního práva realizujícím tuto zásadu se stalo Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy (2002/584/JVV)⁴⁸, které do institutu extradice přineslo řadu významných změn a dynamických prvků směřujících k realizaci cílů a zásad deklarovaných ve výše zmíněných dokumentech a právních nástrojích a které je průlomem do dosavadního pojetí extradice.

Na Závěry z Tampere bezprostředně navázaly závěry ze zasedání Evropské rady v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004, tzv. *Haagský program*. Jeho cílem bylo mimo jiné dále prohloubit vzájemné uznávání justičních rozhodnutí a osvědčení v civilních i trestních věcech a přijmout opatření za účelem uplatňování a usnadnění zásady vzájemného uznávání.

Mezníkem pokroku v procesu europeizace trestního práva /s přímým dopadem na harmonizaci trestního práva hmotného/ je rozhodnutí Evropského soudního dvora ve

---

⁴⁷ Čl. 23 Úmluvy.

⁴⁸ Dne 18. července 2002 bylo Rámcové rozhodnutí publikováno v oficiální sbírce Evropských společenství The Official Journal of the European Communities a od 1. ledna 2004 nahrazuje stávající smlouvy nebo jejich odpovídající ustanovení použitelná v oblasti vydávání mezi členskými státy Evropské unie.

věci C-176/2003 Komise v. Rada ze 13.09.2005, které pro Evropské společenství potvrdilo pravomoc ukládat členským státům povinnost stanovit trestní sankce zejména v případech věcné úpravy příslušné problematiky ve Smlouvě o založení Evropských společenství za podmínky, půjde-li o nezbytný prostředek pro zajištění účinnosti takových norem.

2.4. Smlouva o Ústavě pro Evropu

Počátkem 21. století se na úrovni členských států a evropských orgánů objevila diskuse vedena snahou o reformování dosavadního systému fungování Evropské unie, zavedení pružnějších nástrojů spolupráce, přiznání právní subjektivity Evropské unii a komunitarizování druhého a třetího pilíře.

Smlouva o Ústavě pro Evropu, podepsaná v Římě dne 29. října 2004, usilovala o plné sjednocení právních nástrojů v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech s akty komunitárního práva v rámci vytváření jednotného prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Počítala s plnou komunitarizací těchto oblastí, namísto dosavadní mezivládní spolupráce. Právní akty třetího pilíře měly zaniknout, nahrazeny měly být nově zavedenými šesti právními akty. Terminologicky měnila označení nařízení a směrnic, které se měly nazývat evropské zákony a evropské rámcové zákony. Evropský rámcový zákon měl podle čl. III – 270 odst. 2 určit minimální pravidla o vzájemné přípustnosti důkazů mezi členskými státy, o právech osob v trestním řízení, o právech obětí trestných činů a o dalších zvláštních hlediscích trestního řízení, která Rada předem určila v evropském rozhodnutí přijatého jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu, v rozsahu nezbytném pro usnadnění vzájemného uznávání rozsudků a rozhodnutí justičních orgánů a policejní a justiční spolupráce v trestních věcech s mezinárodním rozměrem a s přihlédnutím k rozdílům mezi právními systémy a tradicemi členských států. Podle čl. III-271 evropský rámcový zákon mohl stanovit minimální pravidla týkající se vymezení trestných činů a sankcí v oblastech obzvlášť závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem. Smlouva však nebyla ratifikována dostatečným počtem členských států, s odmítnutím se setkala v referendech konaných ve Francii a Nizozemsku. Ratifikační proces byl poté fakticky přerušen.

2.5. Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná dne 13. prosince 2007, nazývaná též Reformní smlouva, téměř zcela přejímá změny předpokládané Smlouvou o Ústavě pro Evropu. Lisabonská smlouva vytváří nový subjekt práva – Evropskou unii, když konstituuje právní subjektivitu Evropské unie. Dosavadní třípilířová struktura Evropské unie, v jejímž rámci byla komunitární metoda uplatňována pouze v I. pilíři, zatímco II. a III. pilíř byl charakterizován mezivládní povahou, zaniká a dochází k sjednocení dosavadního komunitárního a unijního rámce spolupráce mezi členskými státy v jednotný systém, ve kterém se aplikuje pouze komunitární metoda. Třetí pilíř, zahrnující oblast trestního práva, je zrušen a v zásadné míře podřízen komunitárnímu režimu. Lze předpokládat, že výrazný vliv na rozvoj trestněprávní spolupráce mezi členskými státy bude mít působení principů komunitárního práva, zejména principu přímého účinku, přednosti a odpovědnosti státu za způsobenou škodu. Mezi další klíčové změny, které Lisabonská smlouva v oblasti trestního práva přináší, patří rozhodování kvalifikovanou většinou v Radě a posílení postavení Evropského parlamentu v legislativním procesu, posílení postavení Evropské komise a Evropského soudního dvora, který získává pravomoc rozhodovat o porušení povinností členských států vyplývajících pro ně z Lisabonské smlouvy. Lisabonská smlouva současně poskytuje možnost členským státům uskutečňovat tzv. posílenou spolupráci skupině minimálně devíti členských států, které budou moci postupovat v integraci rychleji a nezávisleji na ostatních členských státech.

Lisabonská smlouva byla ratifikována všemi členskými státy 3. listopadu 2009, v platnost vstoupila dne 1. prosince 2009. Změnami, které Lisabonská smlouva v oblasti trestněprávní spolupráce mezi členskými státy přináší a důsledky pro oblast trestního práva bude bližší pozornost věnována v další části práce.

3. Prameny práva

V období před nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech tvořila základ třetího pilíře Evropské unie. Ten byl na rozdíl od prvního komunitárního pilíře charakterizován svou mezivládní povahou. Spolupráce v oblasti třetího pilíře sloužila k naplnění cílů vytyčených Smlouvou o EU, která ve znění Amsterdamské smlouvy, vymezila jako jeden ze samostatných cílů rozvíjení prostoru svobody, bezpečnosti a práva.⁴⁹

Právní nástroje třetího pilíře byly tvořeny dvěma základními skupinami instrumentů. Na prvním místě to byly primární prameny, tedy ustanovení Smlouvy o EU, která ovšem nebyla pouhým doplněním a změnou zakládajících smluv Evropských společenství (články 1-7 a 29-53 Smlouvy o EU). Sekundární právo bylo tvořeno akty orgánů Evropské unie. Mezi ně byly zařazeny v souladu s čl. 34 Smlouvy o EU⁵⁰ společné postoje, rámcová rozhodnutí, rozhodnutí, úmluvy, opatření nezbytné k provedení rozhodnutí na úrovni Evropské unie a opatření k provedení úmluv. Sekundární prameny musely být v souladu s prameny primárními, s ohledem na uplatnění hierarchie pramenů práva.

V oblasti třetího pilíře nedocházelo, na rozdíl od pilíře komunitárního - supranacionálního, k přenosu svrchovaných pravomocí z členských států na orgány Evropské unie.⁵¹ Z tohoto důvodu právní nástroje třetího pilíře postrádaly základní specifika charakteristické pro komunitární právo: přímý účinek a nadřazenost vnitrostátním právním předpisům. Mezivládní povaha spolupráce v třetím pilíři ovlivňovala i charakter jeho právních nástrojů, které měly mezinárodněprávní charakter. U právních nástrojů třetího pilíře bylo lze nicméně spatřovat určité prvky charakteristické pro komunitární prameny, které se u typických mezinárodněprávních pramenů nevyskytovaly. Jedná se například hierarchie pramenů třetího pilíře nebo jejich nepřímý účinek. Mezivládní povaha spolupráce se dále promítala do procesu

---

⁴⁹ Čl. 2 odrážka 4 Smlouvy o EU (čl. 3 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění): „Unie si stanoví tyto cíle: Zachovávat a rozvíjet Unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se kontroly na vnějších hranicích, práva azylu, přistěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.“

⁵⁰ Čl. 34 Smlouvy o EU byl Lisabonskou smlouvou zrušen.

⁵¹ V literatuře se lze setkat i s opačnými názory: např. MARŠÁLKOVÁ, Z., BRÍZA, P. Vztah rámcových rozhodnutí a mezinárodních smluv. *Právní rozhledy*. 2006, č. 20, s. 742-750.

rozhodování v oblasti třetího pilíře, který byl, až na určité výjimky, charakterizován jednomyslností. Právní nástroje třetího pilíře, vyjma opatření nezbytných k provedení rozhodnutí na úrovni Evropské unie (kde postačovala kvalifikovaná většina) a opatření k provedení úmluv (rozhodování dvoutřetinovou většinou hlasů smluvních stran), byly přijímány jednomyslně Radou Evropské unie z podnětu členského státu nebo Evropské komise.

Lisabonská smlouva přinesla v této oblasti významné změny, které mají na další vývoj v prostoru svobody, bezpečnosti a práva zásadní vliv. Primární změnou zavedenou Lisabonskou smlouvou bylo zrušení tří pilířové soustavy práva Evropské unie. Oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech byla zařazena pod systém prvního pilíře Evropské unie a jednotlivé politiky jsou tak dnes zařazeny do hlavy V. Smlouvy o fungování Evropské unie s názvem „Prostor svobody, bezpečnosti a práva“. Justiční spolupráce v trestních věcech je v rámci této hlavy zařazena do kapitoly 4. s názvem „Justiční spolupráce v trestních věcech“. Legislativní procedura pro akty přijímané v této oblasti je zjednodušena odstraněním požadavku jednomyslnosti⁵², opatření přijatá na základě hlavy V. podléhají tzv. řádné legislativní proceduře, tedy přijímání aktů na základě kvalifikované většiny v procesu spolurozhodování s Evropským parlamentem. Významnou změnou je také samotné zapojení Evropského parlamentu do spolurozhodování o právních aktech z oblasti justiční a policejní spolupráce ve věcech trestních. Legislativní iniciativa při přijímání opatření v oblasti justiční a policejní spolupráce v trestních věcech je nadále zvěřena Evropské komisi a jedné čtvrtině členských států.⁵³ Právo iniciativy členských států tak tímto ustanovením bylo oproti dosavadní úpravě omezeno.

Se zrušením pilířové struktury Evropské unie bylo spojeno také sjednocení legislativních aktů přijímaných v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech. Právními akty Evropské unie jsou tak nadále také pro oblast justiční spolupráce v trestních věcech nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.⁵⁴ Současně

---

⁵² Požadavek jednomyslnosti začal být vnímán jako hlavní překážka pro efektivní rozhodování v této oblasti.

⁵³ Čl. 76 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁵⁴ Čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie. Nařízení má obecnou působnost, je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. Směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává

se zrušením pilířové struktury a sjednocením legislativních aktů došlo také k posílení kontrolních mechanismů tak, aby nedocházelo k nežádoucím zásahům do státní suverenity členských států. Pokud se například člen Rady domnívá, že by se návrh směrnice dotkl základních aspektů jeho systému trestního soudnictví, může požádat, aby se návrhem zabývala Evropská rada. V takovém případě se řádný legislativní postup pozastaví. Po projednání, a pokud bylo dosaženo konsensu, Evropská rada do čtyř měsíců od tohoto pozastavení vrátí návrh zpět Radě, která ukončí pozastavení řádného legislativního postupu.⁵⁵ Není-li dohody dosaženo, a pokud si alespoň devět členských států přeje navázat posílenou spoluprací na základě dotčeného návrhu směrnice, oznámí to ve stejné lhůtě Evropskému parlamentu, Radě a Komisi. V takovém případě se povolení k zavedení posílené spolupráce považuje za udělené a použijí se ustanovení o posílené spolupráci.

Článek 82 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie vymezuje právní základ pro přijímání právních aktů v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech. Tento nový článek nahrazuje stávající čl. 31 Smlouvy o Evropské unii⁵⁶. Uvedená oblast není více omezena na případy přeshraničního charakteru, ani na specifické oblasti závažné či organizované činnosti. Článek 82 deklaruje za základ justiční spolupráce v trestních věcech zásadu vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí. Ve smyslu tohoto ustanovení Evropský parlament a Rada přijímají řádným legislativním postupem opatření, která mají za cíl:

- a) stanovit pravidla a postupy pro zajištění uznávání všech forem rozsudků a soudních rozhodnutí v celé Unii;
- b) předcházet střetům příslušnosti mezi členskými státy a řešit je;
- c) podporovat další vzdělávání soudců a soudních zaměstnanců;

---

vnitrostátním orgánům. Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu; pokud jsou v něm uvedeni ti, jimž je určeno, je závazné pouze pro ně. Doporučení a stanoviska nejsou závazná.

⁵⁵ Čl. 82 odst. 3, čl. 83 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

⁵⁶ Článek 31 odst. 1 Smlouvy o EU: „Společný postup v oblasti soudní spolupráce v trestních věcech zahrnuje:

- a) usnadňování a urychlování spolupráce příslušných ministerstev a soudních nebo obdobných orgánů členských států v řízení a při výkonu rozhodnutí, a to též prostřednictvím Eurojustu, jeví-li se to účelné;
- b) usnadňování vydávání mezi členskými státy;
- c) zajišťování slučitelnosti příslušných předpisů členských států, pokud je to nezbytné ke zlepšení této spolupráce;
- d) předcházení kompetenčním konfliktům mezi členskými státy;
- e) postupné přijímání opatření k zavedení minimálních pravidel o znacích skutkových podstat trestných činů a trestech v oblasti organizované trestné činnosti, terorismu a nedovolenému obchodu s drogami.“

- d) usnadňovat spolupráci mezi justičními nebo obdobnými orgány členských států v rámci trestního řízení a výkonu rozhodnutí.

V čl. 82 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie je stanoven právní základ pro harmonizaci trestního práva procesního. V rozsahu nezbytném pro usnadnění vzájemného uznávání mohou být formou směrnic stanovena tzv. minimální pravidla týkající se vzájemné přípustnosti důkazů mezi členskými státy; práv osob v trestním řízení; práv obětí trestných činů a dalších zvláštních aspektů trestního řízení, které Rada předem určila v rozhodnutí. Tento výčet je možno rozšířit jednomyslným rozhodnutím Rady po konzultaci s Evropským parlamentem.

Článek 83 Smlouvy o fungování Evropské unie obsahuje právní základ pro harmonizaci trestního práva hmotného. Formou směrnic mohou být přijímána minimální pravidla týkající se vymezení trestných činů a sankcí v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem z důvodu povahy nebo dopadu těchto trestných činů nebo kvůli zvláštní potřebě potírat ji na společném základě.⁵⁷

Lisabonskou smlouvou bylo stávající rozlišování komunitárních a třetipilířových aktů opuštěno, účinky právních aktů dosud přijatých v rámci třetího pilíře nicméně zůstávají zachovány až do jejich nahrazení novými akty přijatými dle Lisabonské smlouvy. Dosavadní třetí pilíř Evropské unie získal Lisabonskou smlouvou statut nadstátnosti, což znamená, že pro něj platí všechny principy komunitárního práva, které vyplývají zejména z judikatury Evropského soudního dvora, a to zejména přímá aplikovatelnost, aplikační přednost právních aktů Evropské unie před národním právem nebo odpovědnost státu za škodu vzniklou porušením práva.

3.1. Rámcová rozhodnutí

Rámcová rozhodnutí byla v oblasti někdejšího třetího pilíře nejvíce používaným druhem právního aktu. Smlouva o fungování Evropské Unie již s jejich další existencí nepočítá. K zániku rámcových rozhodnutí dojde postupně na základě Protokolu č. 36 o přechodných ustanoveních, dle něhož se uplatní princip právní kontinuity. Podle hlavy VII. tohoto Protokolu o přechodných ustanoveních týkajících se aktů přijatých na základě hlav V. a VI. Smlouvy o Evropské unii před vstupem Smlouvy o fungování Unie a Smlouvy pozměňující Smlouvu o EU v platnost, právní účinky aktů orgánů,

---

⁵⁷ Čl. 83 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

institucí a jiných subjektů jsou zachovány až do zrušení, zániku nebo pozměnění těchto aktů za použití Smluv; totéž platí pro úmluvy uzavřené mezi členskými státy na základě Smlouvy o EU.⁵⁸ Dále v průběhu přechodného období pěti let ode dne vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se na pravomoc Komise neaplikují pravomoci podle čl. 258 Smlouvy o fungování Evropské unie⁵⁹ a pravomoci Soudního dvora zůstanou v průběhu tohoto období stejné jako před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.⁶⁰

Rámcová rozhodnutí byla přijímána podle článku 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o EU Radou Evropské unie z podnětu některého z členských států nebo Evropské komise za účelem sbližování právních předpisů členských států. Podobně jako směrnice byla pro členské státy závazná co do výsledku, kterého mělo být dosaženo, volba forem a prostředků byla ponechána na uvážení vnitrostátních orgánů. Explicitně byl přitom vyloučen jejich přímý účinek.⁶¹ Přijetí rámcového rozhodnutí Radou Evropské unie tak vytvářelo povinnost pro členský stát transponovat jej ve stanovené lhůtě do svého vnitrostátního právního řádu.

V ustanovení čl. 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o EU nebyly vymezeny konkrétní oblasti, ve kterých bylo lze rámcové rozhodnutí pro účely sblížení právních úprav členských států užít. Bližší vymezení bylo možno najít v člancích 29 a 31 Smlouvy o EU.⁶² Lze souhlasit s názorem, že právní nástroje třetího pilíře bylo možno užívat

---

⁵⁸ Čl. 9 Protokolu o přechodných ustanoveních.

⁵⁹ Čl. 258 Smlouvy o fungování Evropské unie: „Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj ze Smluv vyplývá, vydá o tom odůvodněné stanovisko poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření. Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise předložit věc Soudnímu dvoru Evropské unie.“

⁶⁰ Čl. 10 Protokolu o přechodných ustanoveních.

⁶¹ Přímý účinek byl vedle zásady přednosti (nadřazenosti) komunitárního práva jedním z principů, jimiž se řídilo postavení komunitárního práva v členských státech. Přímý účinek znamená bezprostřední závaznost normy ve vztahu k subjektům práva členských států. Jednotlivec je oprávněn dovolat se přímo textu této normy. Tato zásada byla vymezena a formulována v několika rozhodnutích ESD, zejména ve věci Van Gend en Loos 26/62, Grad 9/70, Van Duyn 41/74 a dalších.

⁶² Článek 29 Smlouvy o EU (pozn.: Lisabonskou smlouvou byl tento článek zrušen a nahrazen čl. 67 Smlouvy o fungování Evropské unie): „Aniž jsou dotčeny pravomoci Evropského společenství, klade si Unie za cíl poskytovat svým občanům v prostoru svobody, bezpečnosti a práva vysokou úroveň ochrany tím, že rozvíjí společný postup členských států v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech, a tím, že předchází rasismu a xenofobii a potírá je. Tohoto cíle se dosáhne předcházením organizované i neorganizované trestné činnosti a bojem proti ní (...) prostřednictvím:

- užší spolupráce policejních, celních a jiných příslušných orgánů členských států přímo nebo prostřednictvím Evropského policejního úřadu (Europolu) v souladu s články 30 a 32;
- užší spolupráce soudních a jiných příslušných orgánů členských států, též prostřednictvím Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust), v souladu s články 31 a 32;
- sbližováním předpisů trestního práva členských států v souladu s č. 31 písm. e), je-li to nezbytné.“

paralelně ve všech oblastech spadajících do třetího pilíře, přičemž volba příslušného nástroje by měla odrážet účel sledované právní úpravy a možnosti konkrétního právního nástroje.⁶³ V této souvislosti lze poukázat na rozsudek ESD ze dne 3. května 2007, C_303/05,⁶⁴ v řízení mezi belgickou neziskovou organizací *Advocaten voor de Wereld* a Radou ministrů o zrušení belgického vnitrostátního předpisu transponujícího závazky vyplývající z Rámcového rozhodnutí o Evropském zatýkacím rozkazu. Jednou z předběžných otázek, kterými se ESD zabýval, bylo vymezení přípustné oblasti úpravy rámcového rozhodnutí. Soud dospěl k závěru, podle kterého: „Článek 34 odst. 2, ani žádné jiné ustanovení hlavy VI. Smlouvy o EU nerozlišuje mezi druhy aktů, které mohou být přijaty v závislosti na předmětu, kterého se týká společný postup v oblasti spolupráce v trestních věcech. Článek 34 odst. 2 rovněž tak nezavádí pořadí přednosti mezi jednotlivými nástroji, které jsou v tomto ustanovení vyjmenovány, takže není vyloučeno, že Rada může volit mezi několika nástroji pro úpravu téže oblasti, s výhradou mezi stanovených povahou zvoleného nástroje. Za těchto podmínek nemůže být čl. 34 odst. 2 v rozsahu, ve kterém vyjmenovává a obecně definuje jednotlivé druhy právních nástrojů, které mohou být použity pro „dosažení cílů Unie“ uvedených v hlavě VI. Smlouvy o EU, vykládán tak, že vylučuje, aby se sblížování právních předpisů členských států přijetím rámcového rozhodnutí na základě uvedeného odst. 2 písm. b) mohlo týkat jiných oblastí, než které jsou uvedeny v čl. 31 odst. 1 písm. e).“⁶⁵

Jak již bylo zmíněno výše, Smlouva o EU výslovně vylučovala přímý účinek rámcových rozhodnutí. Absence přímého účinku však neznamená vyloučení jiného vnitrostátního působení rámcového rozhodnutí. O jiných účincích rámcových rozhodnutí se Smlouva o EU dále nezmiňovala. Průlomem v otázce působení aktů

Článek 31 odst. 1 Smlouvy o EU (pozn.: Lisabonskou smlouvou byl tento článek zrušen a nahrazen čl. 81, 83, 85 Smlouvy o fungování Evropské unie): „Společný postup v oblasti soudní spolupráce v trestních věcech zahrnuje:

- a) usnadňování a urychlování spolupráce příslušných ministerstev a soudních nebo obdobných orgánů členských států v řízení a při výkonu rozhodnutí, a to též prostřednictvím Eurojustu, jeví-li se to účelné;
- b) usnadňování vydávání mezi členskými státy;
- c) zajišťování slučitelnosti příslušných předpisů členských států, pokud je to nezbytné ke zlepšení této spolupráce;
- d) předcházení kompetenčním konfliktům mezi členskými státy;
- e) postupné přijímání opatření k zavedení minimálních pravidel o znacích skutkových podstat trestných činů a trestech v oblasti organizované trestné činnosti, terorismu a nedovolenému obchodu s drogami.“

⁶³ POLÁK, P. Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech. Praha : LexisNexis CZ, 2007, s.52.

⁶⁴ Rozsudek ESD je dostupný z WWW: <<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=CS&Submit=rechercher&numaff=C-303/05>>.

⁶⁵ Bod 36 až 38 Rozsudku.

třetího pilíře v členských státech se stalo rozhodnutí ESD ve věci *Maria Pupino* ze dne 16. června 2005, C-105/03.⁶⁶ ESD v něm přiznal rámcovým rozhodnutím tzv. nepřímý účinek, tedy povinnost eurokonformního výkladu vnitrostátního práva, a to i za situace, kdy nedošlo k řádné transpozici rámcového rozhodnutí.⁶⁷

Problematika justiční spolupráce v trestních věcech je ve velké míře upravena také mezinárodními smlouvami. Řada z nich byla přijatá na půdě Rady Evropy.⁶⁸ Spolupráce členských států v rámci Evropské unie na tyto smlouvy navázala. Zpočátku byly hlavním instrumentem spolupráce i nadále převážně mezinárodní smlouvy, jen postupně byly nahrazovány sekundárními akty unijního práva v oblasti třetího pilíře. Ve vztahu k mezinárodněprávním závazkům členských států lze dospět k závěru, že rámcová rozhodnutí vytvářela vedle závazku k přijetí řádné vnitrostátní právní úpravy závazek státu vyloučit aplikaci dřívějších mezinárodních smluv, a to buď v souladu s příslušnou mezinárodní smlouvou, nebo na základě obecných pravidel mezinárodního práva.⁶⁹ Samotná povinnost k transpozici rámcového rozhodnutí však není důvodem pro neplnění existujících mezinárodních závazků a tedy důvodem porušení zásady „pacta sunt servanda“. Mezinárodní závazky státu mohou být vyloučeny pouze v souladu s pravidly mezinárodního práva. Vymezení vztahu rámcového rozhodnutí a mezinárodní smlouvy však může být založeno na vzájemném doplnění, prohloubení a rozšíření spolupráce v příslušné oblasti.

---

⁶⁶ Rozsudek ESD je dostupný z WWW: <<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=CS&Submit=rechercher&numaff=C-105/03>>.

⁶⁷ Blíže k rozhodnutí ESD ve věci *Maria Pupino* viz v kapitole věnované Soudnímu dvoru Evropské unie.

⁶⁸ Například Evropská úmluva o vydávání z roku 1957, Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních z roku 1959, Evropská úmluva o potlačování terorismu z roku 1977 nebo Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu z roku 1990

⁶⁹ Například při transpozici Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu Česká republika vyloučila aplikaci Evropské úmluvy o vydávání z roku 1957 prohlášením ze dne 14. ledna 2005 podle článku 28 odst. 3 Evropské úmluvy o vydávání.

4. Soudní dvůr Evropské unie

Významné postavení při sbližování trestních předpisů členských států a při výkladu a aplikaci norem evropské právní úpravy zastává Soudní dvůr Evropské unie⁷⁰ (dále jen „ESD“). Svou rozhodovací činností ESD významně přispívá k určování vývoje a formování europeizace trestního práva v Evropské unii a k interpretaci pramenů evropského práva.

Od přijetí Amsterdamské smlouvy byla ESD v oblasti třetího pilíře svěřena pravomoc přezkoumávat legalitu rámcových rozhodnutí a rozhodnutí na základě příslušných žalob nebo rozhodovat spory o výkladu nebo použití právních aktů třetího pilíře a rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se platnosti a výkladu rámcových rozhodnutí a rozhodnutí a opatření k jejich provedení za podmínek uvedených v čl. 35 Smlouvy o EU⁷¹; jurisdikce ESD však na rozdíl od prvního pilíře nezahrnovala řízení o porušení Smlouvy členským státem. Pravomoc ESD rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se platnosti a výkladu rámcových rozhodnutí byla dána za podmínky, že členský stát učinil prohlášení, kterým uznal pravomoc ESD o nich rozhodovat. V prohlášení přitom členský stát uvedl, že:

a) každý soud tohoto členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, nebo

b) každý soud tohoto členského státu

může požádat o rozhodnutí o předběžné otázce, která se v řízení před ním vyskytla, považuje-li je za nezbytné k vydání svého rozsudku.⁷²

Podle změn zavedených Lisabonskou smlouvou byl ESD nadán plnou jurisdikcí také v oblasti třetího pilíře. V souladu s konsolidovaným zněním Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropských společenství ESD rozhoduje na žádost vnitrostátních soudů o předběžných otázkách týkajících se výkladu práva Unie nebo platnosti aktů přijatých orgány Unie. ESD má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se výkladu Smluv a platnosti a výkladu aktů přijatých orgány,

---

⁷⁰ Před nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy označován jako Soudní dvůr Evropských společenství.

⁷¹ Lisabonskou smlouvou byl čl. 35 Smlouvy o EU zrušen.

⁷² Česká republika uznala jurisdikci ESD v řízení o předběžných otázkách třetího pilíře pouze ve vztahu k soudům, proti jejichž rozhodnutí není přípustný opravný prostředek (Prohlášení 26 Aktu o přistoupení České republiky k Evropské unii).

institucemi nebo jinými subjekty Unie. Vystane-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud fakultativně, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat ESD o rozhodnutí o této otázce. Vystane-li však taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout oprávněnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na ESD. Pokud taková otázka vystane při jednání před soudem členského státu, které se týká osoby ve vazbě, rozhodne ESD v co nejkratší lhůtě.⁷³ ESD tak bude oprávněn přezkoumávat také právnost směrnic a nařízení přijatých v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech dle obecné úpravy čl. 263 Smlouvy o fungování Evropské unie. Nově bude přezkoumávána legalita aktů institucí a jiných subjektů Unie, které mají právní účinky vůči třetím osobám, zejména pak bude legitimována každá fyzická nebo právnická osoba, pokud jde o akty, které se jí bezprostředně dotýkají. Proti členským státům bude moci být zahajováno řízení o porušení smlouvy z podnětu Komise nebo členského státu. Poprvé tak budou moci být členské státy žalovány pro porušení při implementaci právních aktů EU z oblasti justiční spolupráce ve věcech trestních.

V oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva ESD nemá pravomoc přezkoumávat platnost nebo přiměřenost operací prováděných policií nebo jinými donucovacími orgány členského státu, ani rozhodovat o výkonu odpovědnosti členských států za udržování veřejného pořádku a ochranu vnitřní bezpečnosti.⁷⁴

Podle Protokolu č. 36 o přechodných ustanoveních v průběhu přechodného období pěti let ode dne vstupu Lisabonské smlouvy v platnost pravomoci Soudního dvora zůstanou v průběhu tohoto období stejné jako před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

4.1. Rozhodovací činnost

Jedním z průlomových rozhodnutí ESD v procesu europeizace trestního práva bylo rozhodnutí ESD ve věci *Maria Pupino* ze dne 16. června 2005, C-105/03.^{75, 76} ESD

---

⁷³ Čl. 267 konsolidovaného znění Smlouvy o EU.

⁷⁴ Čl. 276 konsolidovaného znění Smlouvy o EU.

⁷⁵ Rozsudek ESD je dostupný z WWW: <<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=CS&Submit=rechercher&numaff=C-105/03>>.

⁷⁶ Maria Pupino, občanka Itálie, byla učitelkou v mateřské školce. V roce 2001 byla obviněna z ublížení na zdraví páchaného na svých žácích, kterým bylo méně než pět let. Maria Pupino měla své žáky

v něm přiznal rámcovým rozhodnutím jako právním aktům třetího pilíře – unijního práva - tzv. nepřímý účinek, tedy povinnost eurokonformního výkladu vnitrostátního práva, a to i za situace, kdy nedošlo k řádné transpozici rámcového rozhodnutí. Konstatoval, že národní soudy členských států jsou povinny vykládat vnitrostátní právo v co největším možném rozsahu „ve světle textu a cíle rámcového rozhodnutí“. Zásada eurokonformního výkladu⁷⁷ spočívá v povinnosti příslušných vnitrostátních orgánů členských států vzít v úvahu všechna relevantní ustanovení vnitrostátního práva za účelem posouzení, v jakém rozsahu mohou být použita, aby nedošlo k výsledku, který by byl v rozporu s cílem sledovaným rámcovým rozhodnutím. Lze souhlasit, že: „Požadavek eurokonformního výkladu vyplývá z obecné implementační povinnosti členských států, která je v právu komunitárním i právu unijním podobná: učinit ustanovení evropského práva působící součástí vnitrostátního právního řádu, efektivně vynutitelnou jeho procesními nástroji.“⁷⁸

Soud nepřímý účinek rámcových rozhodnutí dovodil především ze zásady loajality členských států podle čl. 10 Smlouvy o ES.⁷⁹ Smlouva o EU sice na rozdíl od Smlouvy o ES neobsahovala výslovnou formulaci zásady loajality členských států, o níž především byla opřena povinnost eurokonformního výkladu v komunitárním právu. Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech je ale obdobně zcela založena na spolupráci členských států a v rámci třetího pilíře byla tato zásada také uplatňována. Jiný výklad by byl překážkou efektivního plnění poslání Evropské unie. ESD zároveň omezil povinnost národního soudu k eurokonformnímu výkladu při interpretaci vnitrostátního práva a vyslovil se pro dodržování veškerých omezení doktríny

---

pravidelně bít, bránit jim v použití toalety, hrozit jim, že jim zalepí ústa náplastí nebo podá sedativa. Nakonec byla podezřelá ze spáchání závažného ublížení na zdraví tím, že jednoho ze svých žáků udeřila tak silně, že mu způsobila otok na hlavě. Postavení obětí v trestním řízení na úrovni Evropské unie upravuje Rámcové rozhodnutí Rady o postavení obětí v trestním řízení. ESD v rozhodnutí výslovně uvedl, že, i když je jeho pravomoc v otázkách Smlouvy o EU omezena, je institut předběžné otázky platný i pro tuto Smlouvu. ESD navíc upřesnil i povahu a charakter rámcových rozhodnutí.

⁷⁷ Označován též jako nepřímý účinek, pasivní účinek, harmonický výklad, atp.

⁷⁸ ZEMÁNEK, J., MONNET, J. *Vnitrostátní účinky právních aktů Evropské unie (včetně mezinárodních smluv) uzavíraných dle Smlouvy o EU a možnosti kontroly jejich ústavnosti Ústavním soudem ČR RM 01/12/05* [online]. [cit. 2008-12-15]. Dostupný z WWW: <www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=26934>.

⁷⁹ Čl. 10 Smlouvy o ES (pozn.: Lisabonskou smlouvou byl tento článek zrušen a věcně nahrazen čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU): „Členské státy přijmou veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z této smlouvy nebo jsou důsledkem činnosti orgánů Společenství. Usnadňují mu plnění jeho poslání. Zdrží se jakýchkoli opatření, jež by mohla ohrozit dosažení cílů této smlouvy.“

nepřímého účinku, jak byla vymezena v jeho dřívější judikatuře.^{80, 81} Limity nepřímého účinku jsou tak dány v obecných právních zásadách, zejména v zásadě právní jistoty a zákazu retroaktivity a z toho plynoucího zákazu zpřísnění nebo založení trestněprávní odpovědnosti v důsledku použití eurokonformního výkladu. ESD tím zamezil, aby postavení osob, jež jednaly v rozporu s rámcovým rozhodnutím, bylo posuzováno nezávisle na vnitrostátním transpozičním předpisu.⁸² Nepřímý účinek rámcového rozhodnutí rovněž nesmí vést k interpretaci vnitrostátního předpisu *contra legem*, národní soud má hledat slučitelný výklad v rámci celého právního řádu. Zároveň nesmí dojít k oslabení práv účastníků trestního řízení na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.⁸³

Podle názoru vysloveného ESD v rozhodnutí ve věci *Kolpinghuis Nijmegen BV* č. 80/86 ze dne 8. října 1987, povinnost soudu k eurokonformnímu výkladu by neměla vést k zavedení nebo zvýšení trestní odpovědnosti jednotlivce za konání, které by bez eurokonformního výkladu jinak trestné nebylo.

V rozhodnutí ve věci *Casati* č. 203/80 ze dne 11. listopadu 1981 ESD vyslovil názor, že trestní právo hmotné a procesní jsou oblasti, které jsou v kompetenci členských států, avšak komunitární právo (I. pilíř) vytváří určité meze této kompetence členských států. ESD nicméně v tomto rozhodnutí současně poukázal na zásadu proporcionality a přednosti evropského práva a konstatoval, že komunitární právo stanoví v případě volného pohybu zboží a osob, resp. co se týče kontrolních mechanismů, jisté limity, které jsou státy povinny při vykonávání opatření podle čl. 10 Smlouvy o ES⁸⁴ dodržovat, přičemž tento požadavek se vztahuje také na trestněprávní oblast. Garantována je nediskriminace trestním právem vůči osobám, kterým komunitární právo zaručuje právo stejného zacházení a trestné právo nesmí obcházet základní svobody zaručené komunitárním právem.

---

⁸⁰ Lze zmínit rozhodnutí ESD ve věci *Von Colson* (14/83), *Harz* (79/83), *Marleasing* (C-106/89), *Wagner Miret* (C-334/92), *Arcaro* (168/95) a jiné.

⁸¹ Blíže viz zejména body 44 až 47 Rozhodnutí.

⁸² ZEMÁNEK, J., MONNET, J. *Vnitrostátní účinky právních aktů Evropské unie (včetně mezinárodních smluv) uzavíraných dle Smlouvy o EU a možnosti kontroly jejich ústavnosti Ústavním soudem ČR RM 01/12/05* [online]. [cit. 2008-12-15]. Dostupný z WWW: <www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=26934>.

⁸³ Text Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je dostupný z WWW: <<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf>>

⁸⁴ Čl. 10 Smlouvy o ES byl Lisabonskou smlouvou zrušen a věcně nahrazen čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU.

Zlomem ve vývoji evropského trestního práva bylo rozhodnutí ESD ve věci *Komise proti Radě Evropské unie* C-176/03 ze dne 13. září 2005⁸⁵, kterým ESD rozhodl o zrušení Rámcového rozhodnutí Rady 2003/80/SVV ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí s odůvodněním, že ochrana životního prostředí je jedním z hlavních cílů Společenství a prostředky na takovou ochranu, včetně kriminalizace nežádoucích konání proti cílům komunitárního práva, musí být uskutečněny v rámci komunitárních politik z úrovně Evropských společenství a ne z úrovně III. pilíře Evropské unie. Tímto rozhodnutím ESD výslovně přiznal Společenstvím právo přijímat opatření v oblasti trestního práva na úseku jednotlivých politik Společenství. I když ESD uznal jako obecné pravidlo, že trestněprávní ani trestněprocesní předpisy nejsou v pravomoci Společenství a aproximace skutkových podstat trestných činů zařazena do oblasti třetího pilíře, neznamená to, že Společenství nemá pravomoc přijímat opatření týkající se trestního práva členských států, které považují za nezbytná na zabezpečení plné účinnosti norem vydaných v oblasti ochrany životního prostředí, jestliže použití účinných, přiměřených a odrazujících trestních sankcí příslušnými vnitrostátními orgány je podstatným a nevyhnutným opatřením proti závažným trestným činům proti životnímu prostředí. To, že příslušná úprava politiky ochrany životního prostředí výslovně nemluví o trestněprávních opatřeních ochrany životního prostředí, ještě neznamená, že by opatření takového druhu nemohla být přijata, jestliže je to odůvodněno potřebou podpořit účinnost některé z politik Společenství (nejenom však ochrany životního prostředí); přitom však zároveň platí omezení, že komunitární právo nesmí ustanovovat druh nebo výši trestních sankcí.

Ve věci *Donatella Calfa* C-348/96 ze dne 19. ledna 1999 Evropský soudní dvůr uvedl, že postupné přijímání opatření na zavedení minimálních norem o skutkových podstatách trestných činů a trestech v oblasti organizovaného zločinu, terorismu a obchodu s drogami musí až do přijetí společného postupu mezi členskými státy respektovat platné předpisy každého členského státu a nedotknutelnost zásad jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Italská státní příslušnice Donatella Calfa byla během svého turistického pobytu na Krétě obviněna z trestných činů nelegálního držení

---

⁸⁵ Žaloba Komise o neplatnosti Rámcového rozhodnutí Rady z 27. 1. 2003 byla podána po tom, co Komise již v rámci přijímání opatření proti trestním činům v oblasti životního prostředí upozorňovala na nedostatek kompetencí Rady přijat opatření na úseku trestné činnosti proti životnímu prostředí postupy podle III. pilíře a domáhala se přijetí směrnice na základě čl. 175 Smlouvy o ES, který svěřuje Společenství kompetence na úseku životního prostředí.

a užívání drog a řeckým soudem odsouzena k trestu 3 měsíců odnětí svobody a k vyhoštění z území Řecka s doživotním zákazem návratu zpět. Paní Calfa se proti části rozsudku, kterou jí byl stanoven doživotní zákaz vstupu na území Řecka, odvolala. Tvrdila, že celá řada ustanovení ve Smlouvě zakazuje členskému státu přijmout tak zásadní opatření jako je doživotní zákaz vstupu na jeho území, zejména za předpokladu, že vůči řeckému občanovi by řecké úřady obdobně postupovat nemohly. Evropský soudní dvůr konstatoval, že v uvedeném případě cizinka v cizím členském státě na trest doživotního vyhoštění takto odsouzena být nemohla, jelikož to v daném případě nebylo ospravedlnitelné ani výhradou veřejného pořádku a bezpečnosti.

V případě tzv. Jugoslávské kukuřice o žalobě *Komise proti Řecku* na porušení povinnosti vyplývající ze smlouvy ze dne 21. září 1989 č. C-68/88 ESD formuloval požadavky na členské státy ohledně uplatňování vnitrostátních sankcí k ochraně evropských zájmů za situace, kdy komunitární úprava v tomto ohledu neposkytuje zvláštní ustanovení.⁸⁶ Podle ESD, chybí-li speciální komunitární pravidla, je stát povinen porušení práva Společenství sankcionovat za takých hmotněprávních a procesněprávních podmínek, které jsou analogické těm, jež stát používá při porušení svého vnitrostátního práva podobné povahy, přičemž postupu je třeba věnovat stejnou důležitost jako vnitrostátním věcem a sankci ukládat tak, aby se jednalo o opatření účinné, přiměřené a odrazující.

Činnost ESD má pro oblast trestního práva, oblast svobody, bezpečnosti a práva, která probíhá neustálými dynamickými změnami a vývojem, zásadní význam. ESD svou činností přispívá jak k výkladu existujících předpisů, tak i k zaplňování mezer v evropském právu a podílí se na určování dalšího vývoje evropského práva a posilování úrovně spolupráce mezi členskými státy v této oblasti.

---

⁸⁶ Skutkový stav spočíval v tom, že skupina řeckých obchodníků a úředníků se dopustila jednání, které spočívalo v podvodném dovozu jugoslávské kukuřice do Řecka bez řádného proclení a její následné další distribuci do jiných členských států Evropské unie. Povinnost odvést danou platbu přitom vyplývala nikoliv z vnitrostátního (řeckého) předpisu, ale z komunitárního nařízení. Komise Řecku vytýkala mj. to, že při následném vyšetřování postupovaly jeho orgány nedůsledně a nepoužily vůči pachatelům tohoto podvodu všechna dostupná řízení včetně řízení trestního. ESD dal Komisi za pravdu a rozhodl, že Řecko porušilo svou povinnost loajální spolupráce tím, že ve vztahu k pachatelům daného podvodu nevyužilo důsledně všechna řízení, včetně trestního a správního trestání.

5. Institucionální rámec spolupráce

5.1. *EUROJUST (Evropská jednotka pro soudní spolupráci)*

Eurojust – Evropská jednotka pro soudní spolupráci - byl zřízen Rozhodnutím Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti na základě pozitivních výsledků Pro-Eurojustu.⁸⁷ Eurojust byl zřízen jako orgán Evropské unie s vlastní právní subjektivitou, tedy jako orgán subjektu, který v dané době ještě vlastní právní subjektivitou, dle převažujících názorů, nedisponoval. Přiznání právní subjektivity umožňuje Eurojustu aktivně vstupovat do jednání s třetími státy a mezinárodními organizacemi.

Do obecné pravomoci Eurojustu spadají stejné formy trestné činnosti a trestné činy jako u Europolu, působnost má dále také pro trestné činy výslovně stanovené v Rozhodnutí o zřízení Eurojustu.⁸⁸ Zaměřuje se na boj proti terorismu, nedovolenému obchodu s drogami, praní peněz, ekologické kriminalitě, obchodu s lidmi proti organizovaným loupežím a jiným závažným formám mezinárodní organizované trestné činnosti, v případech vyžadujících společný postup členských států. Na žádost členského státu může pomáhat při vyšetřování a stíhání i jiných forem trestné činnosti, jsou-li plně v souladu s jeho cíly. Působnost Eurojustu je přitom dána i tehdy, týká-li se trestní činnost pouze jediného členského státu a třetího státu, resp. Společenství, ne jenom v případech, když jsou dotčeny alespoň dva členské státy, jako je tomu v případě Europolu. Jeho role je především koordinační, není vybaven operativní působností na území členských států, nenahrazuje činnost národních orgánů veřejné žaloby, pouze napomáhá zajišťování mezinárodní spolupráce v trestních věcech. Hlavní úkolem je koordinace trestního stíhání vedeného orgány různých členských států.

Jak vymezuje čl. 3 Rozhodnutí o zřízení Eurojustu, mezi hlavní cíle Eurojustu při vyšetřování a stíhání vymezené trestné činnosti patří:

---

⁸⁷ Pro-Eurojust: Prozatímní jednotka justiční spolupráce zahájila svou činnost 1. března 2001. Jejím úkolem bylo přispívat ke koordinaci a usnadňování justiční spolupráce mezi příslušnými národními orgány při vyšetřování a trestním stíhání závažné trestné činnosti, která se dotýká dvou nebo více členských států. Zřízen byl Rozhodnutím Rady o zřízení Prozatímní jednotky justiční spolupráce ze dne 14. prosince 2000/799/JHA.

⁸⁸ Čl. 4 odst. 1, 2 Rozhodnutí Rady o zřízení Eurojustu.

- a) podporovat a zdokonalovat koordinaci příslušných orgánů členských států při vyšetřování a stíhání vedeném v těchto členských státech s ohledem na všechny žádosti příslušných orgánů členského státu a na všechny informace poskytnuté jakoukoli institucí, která je příslušná podle předpisů přijatých v rámci Smluv;
- b) zdokonalovat spolupráci příslušných orgánů členských států, zejména usnadňovat výkon žádostí a rozhodnutí o justiční spolupráci včetně těch, jež se týkají nástrojů uvádějících v účinek zásadu vzájemného uznávání;
- c) jinak podporovat příslušné orgány členských států za účelem zvyšování účinnosti jejich činnosti při vyšetřování a stíhání (zejména konzultacemi a diskusí).

Eurojust je také významným místem pro vzájemnou diskusi zástupců členských států, nepřímo se podílí na unijní legislativní činnosti, a to především podáváním doporučení, stanovisek, analýz nebo závěrů k návrhům právních aktů. Eurojust má přispívat k dobré koordinaci mezi orgány členských států činnými v trestním řízení, podporovat pomoc poskytovanou Eurojustem při vyšetřování závažné přeshraniční trestné činnosti a usnadňovat úzkou spolupráci Eurojustu s Europolem, OLAFem⁸⁹ a Evropskou justiční sítí, zejména proto, aby byl usnadněn výkon dožádání a žádostí o vydání.⁹⁰

Rozhodnutím Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008 o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/SVV o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti, které vstoupilo v platnost 4. června 2009 a které přineslo významné změny do právního rámce Eurojustu, byla posílená operativní působnost Eurojustu, přijata opatření pro sblížení postavení národních členů členských států, byly zavedeny národní koordinační systémy Eurojustu a zřízena nepřetržitá dostupnost Eurojustu prostřednictvím tzv. stálé koordinace Eurojustu. Za účelem implementace změn v činnosti Eurojustu byla vytvořena neformální pracovní skupina, jejímž cílem je podpořit koordinovaný přístup implementace rozhodnutí Rady v členských zemích, zlepšit komunikaci mezi

---

⁸⁹ OLAF – Evropský úřad pro potírání podvodných jednání byl zřízen rozhodnutím Komise č. 1999/352 ze dne 28. dubna 1999. OLAF se stal nezávislým orgánem s vyšetřovacími pravomocemi v oblasti správního práva, zodpovědný je za vyšetřování podvodných jednání.

⁹⁰ Čl. 31 odst. 2 SEU.

Eurojustem a členskými státy a poskytnout místo k diskusi o problémech v implementačním procesu.

Eurojust sestává z kontaktních míst členských států a působí prostřednictvím národních členů z řad státních zástupců nebo policistů s rovnocennými pravomocemi, kteří pracují přímo v sídle Eurojustu. Národní členové a jejich zástupci a asistenti, s ohledem na jejich podřízení vnitrostátním právním řádům a vnitrostátním orgánům členských států, zajišťují zejména ochranu národních zájmů členských států. Národní členové vytváří kolektivní unijní orgán, tzv. Kolegium, který rozhoduje zásadně většinovým hlasováním. Rozhodovací činnost Kolegia nemá pro členské státy právně závazný charakter, je pouze doporučujícího charakteru.

Národní členové Eurojustu a jejich zástupci a asistenti podléhají ve věcech svého postavení vnitrostátnímu právu svého členského státu. Funkční období národního člena trvá nejméně čtyři roky. Veškerá výměna informací mezi Eurojustem a členskými státy probíhá prostřednictvím národních členů. Národní člen musí mít přístup k informacím obsaženým ve vnitrostátním trestním rejstříku, v rejstřících zatčených osob, ve vyšetřovacích rejstřících, rejstřících DNA nebo v jakémkoli jiném rejstříku svého členského státu za stejných podmínek, jaké jeho vnitrostátní právo stanoví pro státního zástupce, soudce nebo policistu s rovnocennými pravomocemi. Národní člen se může obracet přímo na příslušné orgány svého členského státu. Členský stát stanovuje povahu a rozsah soudních pravomocí v oblasti justiční spolupráce, které propůjčí svému národnímu členovi. Členský stát je nicméně povinen svému národnímu členovi svěřit alespoň tzv. běžné pravomoci⁹¹ a dále tzv. pravomoci vykonávané se souhlasem příslušného vnitrostátního orgánu⁹² a pravomoci vykonávané v naléhavých případech⁹³,

---

⁹¹ Čl. 9b Rohodnutí o zřízení Eurojustu v konsolidovaném znění. Národní členové mají být oprávněni obdržet, předat, usnadnit a poskytnout dodatečné informace a provést navazující činnosti v souvislosti s výkonem žádosti a rozhodnutí o justiční spolupráci, včetně nástrojů uvádějících v účinek zásadu vzájemného uznávání a v případě částečného či nedostatečného výkonu žádosti o justiční spolupráci požádat příslušný vnitrostátní orgán svého členského státu o dodatečná opatření za účelem úplného výkonu žádosti.

⁹² Čl. 9c odst. 1 Rohodnutí o zřízení Eurojustu v konsolidovaném znění:

„Národní členové jakožto příslušné vnitrostátní orgány mohou, po dohodě s příslušným vnitrostátním orgánem či na jeho žádost a v jednotlivých případech, vykonávat tyto pravomoci:

a) vydávat a doplňovat žádosti a rozhodnutí o justiční spolupráci, včetně nástrojů uvádějících v účinek zásadu vzájemného uznávání;
b) vykonávat ve svém členském státě žádosti a rozhodnutí o justiční spolupráci, včetně nástrojů uvádějících v účinek zásadu vzájemného uznávání;
c) nařizovat ve svém členském státě vyšetřovací opatření, která byla označena za nezbytná na koordinačním zasedání organizovaném Eurojustem s cílem poskytnout pomoc příslušným vnitrostátním

které by měl na vnitrostátní úrovni k dispozici jako soudce, státní zástupce či policista. Každý členský stát v souladu se svými mezinárodními závazky vymezí rovněž právo národního člena jednat se zahraničními justičními orgány.

Národní členové jsou oprávněni účastnit se společných vyšetřovacích týmů, včetně jejich zřízení, v souladu s článkem 13 Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie nebo s rámcovým rozhodnutím Rady 2002/465/SVV ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech, jestliže se týkají jejich členského státu.

Eurojust svou činnost vykonává jako Kolegium nebo prostřednictvím svých národních členů. V případě jedná-li Eurojust prostřednictvím národních členů, národní členové mohou požádat příslušné orgány členských států, aby zvážily zahájení vyšetřování nebo stíhání určitých skutků, koordinaci spolupráce příslušných orgánů členských států, sestavení společného vyšetřovacího týmu, poskytnutí informací Eurojustu, které jsou nezbytné k plnění jeho úkolů, přijaly zvláštní vyšetřovací postupy nebo jakákoliv jiná opatření, která jsou odůvodněná pro vyšetřování nebo stíhání, napomáhá vyřešení kompetenčních sporů mezi členskými státy při vyšetřování a stíhání trestné činnosti, vzájemné koordinaci a informovanosti mezi příslušnými orgány členských států o probíhajícím vyšetřování a stíhání; spolupracuje a provádí konzultace s Evropskou soudní sítí, se souhlasem Kolegia může napomáhat při vyšetřování a stíhání týkajícím se příslušných orgánů pouze jednoho členského státu. Při jednání Eurojustu jako Kolegia může Eurojust ohledně vymezené trestné činnosti vykonávat v zásadě stejné úkony jako národní členové, navíc může napomáhat Europolu, zejména poskytováním stanovisek na základě jím provedených analýz a zajišťovat logistickou podporu spočívající ve překladatelské, tlumočnické a organizační pomoci při koordinačních schůzkách. Jestliže se dva nebo více národních členů nemůžou shodnout

---

orgánům, kterých se týká konkrétní vyšetřování, a k účasti na němž jsou dotčené příslušné vnitrostátní orgány pozvány;

d) schvalovat a koordinovat sledované zásilky ve svém členském státě.“

⁹³ Čl. 9d Rohodnutí o zřízení Eurojustu v konsolidovaném znění:

„Národní členové jsou jakožto příslušné vnitrostátní orgány v naléhavých případech, a pokud nemohou včas určit příslušný vnitrostátní orgán nebo se s ním spojit, oprávněni

a) schvalovat a koordinovat sledované zásilky ve svém členském státě;

b) vykonávat ve vztahu ke svému členskému státu žádosti a rozhodnutí o justiční spolupráci, včetně nástrojů uvádějících v účinek zásadu vzájemného uznávání.

Jakmile národní člen příslušný vnitrostátní orgán určí nebo se s ním spojí, informuje ho o výkonu pravomocí uvedených v tomto článku.“

na tom, jak vyřešit kompetenční spor, pokud jde o zahájení vyšetřování nebo stíhání, může být Kolegium požádáno o vydání nezávazného písemného stanoviska k případu za předpokladu, že tato záležitost nemohla být vyřešena vzájemnou dohodou mezi příslušnými vnitrostátními orgány. V případě, vyskytnou-li se opakující se odmítnutí nebo obtíže týkající se vyřizování žádostí a rozhodnutí o justiční spolupráci, příslušný orgán členského státu je může Eurojustu nahlásit a požádat Kolegium, aby vydalo nezávazné písemné stanovisko k dané záležitosti za předpokladu, že nemohla být vyřešena vzájemnou dohodou příslušných vnitrostátních orgánů nebo prostřednictvím zapojení dotyčných národních členů. Pokud se příslušné orgány členských států rozhodnou nevyhovět žádosti Eurojustu o zahájení vyšetřování nebo stíhání trestné činnosti nebo se neřídít písemným stanoviskem Kolegia, sdělí své rozhodnutí a jeho důvody bez zbytečného odkladu Eurojustu.

Rozhodnutím Rady 2009/426/JHA ze dne 16. prosince 2008 o posílení Eurojustu byla zřízena tzv. stálá koordinace, která je nepřetržitě dosažitelná prostřednictvím jediného kontaktního místa stálé koordinace u Eurojustu s cílem plnit úkoly Eurojustu v naléhavých případech. Stálá koordinace se skládá z jednoho zástupce (zástupce pro stálou koordinaci) každého členského státu, který může být národním členem nebo jeho zástupcem nebo asistentem oprávněným zastupovat národního člena. Pokud je v naléhavých případech třeba žádost či rozhodnutí o justiční spolupráci vykonat v jednom či více členských státech, může ji dožadující či vydávající příslušný orgán zaslat stálé koordinaci. Kontaktní místo stálé koordinace ji následně ihned zašle příslušnému zástupci členského státu. Tito zástupci jednají neprodleně.⁹⁴

Národního člena České republiky jmenuje ministr spravedlnosti po projednání s nejvyšší státním zástupcem na funkční období tří let ze státních zástupců působících na mezinárodním odboru Nejvyššího státního zastupitelství. Úkolem národního člena je napomáhat v rámci Eurojustu vyřizování složitých případů mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, zejména ohledně trestné činnosti týkající se dvou a více členských států Evropské unie. Národní člen v rámci Eurojustu napomáhá dobré mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech a hájí v Eurojustu zájmy České republiky v této oblasti.⁹⁵ Má následující pravomoci:

---

⁹⁴ Čl. 5a Rozhodnutí Rady o zřízení Eurojustu v konsolidovaném znění.

⁹⁵ Blíže viz čl. 19 a nasl. Pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 1/2011 ze dne 21. ledna 2011 o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech.

- přímý kontakt se všemi státními zástupci v České republice, soudy, Ministerstvem spravedlnosti a Policejním prezidiem;
- přístup do trestních spisů a databází týkajících se trestního řízení a stíhání;
- možnost zasílat do ciziny žádosti o vzájemnou pomoc ve věcech trestních a přijímat je;
- možnost koordinovat vyřizování žádostí o vzájemnou pomoc ve věcech trestních na celém území České republiky;
- žádat státního zástupce o odstranění průtahů při vyřizování dožádání z ciziny;
- žádat nadřízené státní zastupitelství o dohled nad nižším státním zastupitelstvím při vyřizování dožádání z ciziny;
- rozhodovat o převzetí trestního řízení nebo stíhání do České republiky;
- určit příslušnost státního zastupitelství ve smyslu ust. § 431 odst. 3 trestního řádu (rozhodování o místní příslušnosti ve věcech právní pomoci);
- sjednat a podepsat dohodu o společném vyšetřovacím týmu a to po konzultaci s dozorovým státním zástupcem a příslušným policejním útvarům, jehož příslušníci mají být členy tohoto týmu.

Postavení Eurojustu bylo výrazně posíleno Lisabonskou smlouvou, která pokládá právní základ pro to, aby Eurojustu mohly být přiznány i pravomoci k zahajování trestního vyšetřování, jakož i k řešení kompetenčních sporů a která vytváří prostor pro kvalitativní přeměnu Eurojustu. Podle účinného znění čl. 85 Smlouvy o fungování Evropské unie Evropský parlament a Rada vymezí řádným legislativním postupem úkoly Eurojustu, které mohou zahrnovat: a) zahájení trestních vyšetřování a navrhování zahájení stíhání, která vedou příslušné vnitrostátní orgány, zejména pokud jde o trestné činy proti finančním zájmům Unie; b) koordinaci vyšetřování a stíhání uvedených v písmenu a); c) posílení justiční spolupráce, včetně řešení střetů příslušností a úzké spolupráce s Evropskou soudní sítí. Podle čl. 86 Smlouvy pro boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie může Rada zvláštním legislativním postupem formou nařízení vytvořit z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce, který by byl příslušný k vyšetřování a stíhání pachatelů a spolupachatelů trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie.⁹⁶

---

⁹⁶ Čl. 86 odst. 1, 2 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Z výročních zpráv o činnosti Eurojustu vyplývá, že počet věcí předkládaných Eurojustu národními orgány pravidelně podstatně stoupá. Do rejstříku Eurojustu bylo v roce 2009 zaevidováno 1372 nových případů oproti 1193 případům zaevidovaným v roce 2008, což představuje 15 procentní růst ve srovnání s předešlým rokem. V roce 2007 bylo zaevidováno 1085 žádostí, v roce 2006 jich bylo 771, v roce 2005 588 a v roce 2002 202 žádostí.⁹⁷

V roce 2009 požádala Česká republika Eurojust o právní pomoc v celkem 71 případech, oproti 77 v roce 2008 (v roce 2006 tomu bylo ve 43 případech a v roce 2005 jenom ve 27 případech). Naproti tomu národní zastoupení České republiky byla v roce 2009 požádána o pomoc v 56 případech, oproti 59 v roce 2008 (v roce 2006 tomu bylo ve 32 případech a v roce 2005 jenom ve 12 případech).⁹⁸

V roce 2009 Eurojust zlepšil spolupráci mezi členskými státy mezi jiným v oblasti výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Eurojustem bylo v roce 2009 zaregistrováno celkem 256 případů s cílem usnadnit výkon evropského zatýkacího rozkazu, což představuje téměř 19 % všech případů postoupených Eurojustu.

Mezi hlavní problémy, která se vyskytují v činnosti Eurojustu při plnění jeho cílů lze zařadit zejména nedostatek zdrojů na národní úrovni ke včasné realizaci žádosti o právní pomoc, upřednostňování vlastních národních trestních řízení na úkor žádostí obdržených od jiných členských států, problémy spojené s nekvalitními překlady, neúplné údaje v žádostech, problémy spojené s rozdíly v právní úpravě trestního řízení v jednotlivých členských státech a ve způsobu shromažďování důkazů a podobně.

Z případů úspěšně řešených Eurojustem v posledních letech lze zmínit případ Nizozemska, které v roce 2009 obdrželo od sedmi členských zemí žádost o právní pomoc týkající se nigerijských zločineckých skupin dopouštějících se obchodu s drogami, převaděčství, obchodování s lidmi, vražd a praní špinavých peněz po celé Evropě. Nizozemsko kvůli chybějícím údajům a nedostatečným zdrojům původně nechtělo zahájit trestní stíhání. Po setkání Eurojustu se však rozhodlo začít vyšetřování a podat vícenásobnou žádost o právní pomoc. Národní zastoupení Eurojustu rovněž souhlasila se zapojením Europolu do tohoto případu za účelem shromáždění co nejvíce informací.

---

⁹⁷ Obr. č. 1 v příloze č. 1.

⁹⁸ Obr. č. 2 a obr. č. 3 v příloze č. 1.

V jiném případě díky koordinační schůzce konané v roce 2009 v Eurojustu bylo objeveno propojení mezi obchodováním s lidmi, zneužíváním žen a financováním drogových aktivit v případě zločinecké organizace se sídlem v Nigérii obchodující se ženami, jejíž aktivity prověřovaly italské, nizozemské a kolumbijské národní orgány. Na schůzce byl domluven společný postup, jehož výsledkem bylo 62 zatčení.

V roce 2007 byla v Německu zahájena trestní stíhání proti členům kriminální organizace podezřelých z podvodu s nadměrným odpočtem DPH ve výši několika milionů EUR. Eurojust koordinoval společné akce v různých členských zemích, mezi jinými také v České republice, kde úspěšně proběhly souběžné domovní prohlídky. Eurojust také vedl koordinaci vyřizování žádostí o právní pomoc v členských státech a hrál důležitou roli v koordinaci společných akcí v zúčastněných členských státech. Podařilo se získat důležité důkazy pro další vyšetřování.

Počátkem roku 2006 požádal OLAF Eurojust o pomoc při koordinaci vyšetřování podvodu s vazbami na Belii, Českou republiku, Lucembursko, Portugalsko, Spojené království a Ukrajinu. Eurojust uspořádal několik koordinačních setkání, během nich si jednotlivé delegace vyměnily informace a projednaly další postup ve věci, dojednaly vzájemný postup při zpracování žádostí o vzájemnou právní pomoc ke shromáždění důkazů, koordinaci souběžného vyšetřování, které probíhalo v několika členských zemích současně a k zajištění pomoci OLAFu v tomto procesu. V případě bylo zatčeno několik hlavních podezřelých.

V květnu 2005 zaslaly lotyšské úřady České republice žádost o vykonání evropského zatýkácího rozkazu a o předání osoby, jež spáchala trestný čin před 1. listopadem 2004. České úřady vzhledem na tehdejší právní úpravu, dle které na základě evropského zatýkácího rozkazu bylo možné předat pachatele výhradně pro trestné činy spáchané po 1. listopadu 2004, odmítly osobu předat na základě evropského zatýkácího rozkazu a vyzvaly ke spolupráci na základě Evropské úmluvy o vydávání z roku 1957. V právním řádu Lotyšska však nebyly dány právní důvody pro spolupráci na základě této úmluvy. Národní členové České republiky a Eurojustu navázali těsnou spolupráci a konzultovali své vnitrostátní orgány za účelem vyřešení tohoto případu. Vzájemnou kooperací se podařilo splnit požadavky justičních orgánů České republiky, diplomatickou cestou byly zaslány další dokumenty na podporu evropského zatýkácího rozkazu a žádosti o vydání a osoba byla do Lotyšska vydána.

V roce 2004 požádal český státní zástupce českého národního člena o pomoc v případě pašování heroinu z České republiky do Itálie. Doba na vyřízení žádosti o právní pomoc byla omezena, jelikož doba trvání vazby několika zadržených osob měla v stanovené lhůtě vypršet. Po vzájemném setkání v Eurojustu byli národní členové schopni zajistit urychlené vyřízení žádosti v rámci tří různých jurisdikcí ještě před uplynutím lhůty trvání vazby.

5.2. Evropská justiční síť

Evropská justiční síť – Síť kontaktních míst mezi členskými státy – byla zřízena aktem Rady, tzv. Společnou akcí ze dne 29. června 1998 o vytvoření Evropské soudní sítě (98/428/JHA).

Evropská justiční síť představuje orgán sestávající z kontaktních míst mezi členskými státy. V každém členském státě se zřizuje jedno nebo více kontaktních míst. Je zřizována z příslušných ústředních orgánů členských států pro mezinárodní soudní spolupráci a ze soudních nebo jiných příslušných orgánů majících zvláštní úkoly jak v oblasti mezinárodní spolupráce obecně, tak konkrétně v oblasti určitých forem závažné trestné činnosti, jako jsou organizovaná trestná činnost, korupce, obchodování s drogami nebo terorismus.⁹⁹

Mezi cíle a úkoly Evropské justiční sítě patří:

- a) usnadňování vhodného propojení mezi kontaktními místy v různých členských státech;
- b) organizování pravidelných schůzek zástupců členských států;
- c) nepřetržité poskytování základních aktualizovaných informací, zejména prostřednictvím vhodné telekomunikační sítě.¹⁰⁰

Kontaktní místa mají za úkol zejména formou aktivního zprostředkování usnadňovat soudní spolupráci mezi členskými státy v potírání různých forem závažné trestné činnosti a podporovat navazování neformálních přímých kontaktů mezi soudními orgány, dalšími příslušnými orgány členských států a kontaktními místy v ostatních zemích, kterým poskytují nezbytné právní a praktické informace, aby jim umožnila účinně připravovat žádosti o soudní spolupráci v trestních věcech

---

⁹⁹ Čl. 2 odst. 1 Společné akce.

¹⁰⁰ Čl. 3 Společné akce.

a napomáhala zdokonalování soudní spolupráce obecně. Podporují koordinaci soudní spolupráce v případech, kdy řada žádostí od místních soudních orgánů v některém členském státě vyžaduje koordinovaný postup v jiném členském státě.¹⁰¹ Za tím účelem kontaktní místa mají stálý přístup k úplným údajům o kontaktních místech v každém členském státě, o soudních orgánech a místních orgánech a k relevantním právním a praktickým informacím o soudních a procesních systémech v členských státech.

Evropská soudní síť se pravidelně schází ad hoc podle potřeby svých členů na svolání předsednictví Rady. Účelem pravidelných schůzí je umožnit kontaktním místům se vzájemně poznávat a vyměňovat si zkušenosti zejména o fungování sítě a poskytovat fórum pro diskusi o praktických a právních obtížích vznikajících členským státům v oblasti soudní spolupráce především s ohledem na provádění opatření přijatých Evropskou unií. Užitečné zkušenosti nabyté v rámci Evropské soudní sítě se předávají příslušným pracovním skupinám Evropské unie a slouží jako základ pro diskusi o možných legislativních změnách a praktických zlepšeních v oblasti mezinárodní soudní spolupráce.¹⁰²

Evropská soudní síť na rozdíl od Eurojustu nedisponuje právní subjektivitou, nemůže proto ani navenek jednat svým jménem a uzavírat dohody s třetími státy a mezinárodními organizacemi. Vztah Eurojustu a Evropské soudní sítě je založen na vzájemném doplnění, spolupráci a kooperaci.¹⁰³ Vzájemné vztahy jsou založeny na konzultacích především mezi národním členem, kontaktními místy Evropské soudní sítě téhož členského státu a národními zpravodaji pro Eurojust a Evropskou soudní síť.¹⁰⁴ Ačkoliv se v diskusích na půdě Eurojustu a Evropské unie objevily iniciativy pro sloučení obou institucí, lze souhlasit s názorem, že vhodnějším se jeví zachování samostatnosti Evropské justiční sítě a Eurojustu při zachování jejich vzájemné úzké součinnosti a kooperaci z důvodu jejich větší flexibility a efektivnosti. Z výročních

---

¹⁰¹ Čl. 4 Společné akce.

¹⁰² Čl. 5 Společné akce.

¹⁰³ Bližší viz čl. 25a Rohodnutí o zřízení Eurojustu v konsolidovaném znění.

¹⁰⁴ Národní zpravodajové pro Eurojust odpovídají za fungování národního koordinačního systému Eurojustu, jehož cílem je v rámci členského státu plnění úkolů Eurojustu zejména tím, že pomáhá určovat, zda by případ měl být řešen za pomoci Eurojustu nebo Evropské soudní sítě; pomáhá národnímu členovi určit příslušné orgány pro vyřízení žádostí a rozhodnutí o justiční spolupráci, včetně nástrojů uvádějících v účinek zásadu vzájemného uznávání; udržuje úzké vztahy s národní jednotkou Europolu. Vztahy mezi národním členem a národními zpravodaji nevylučují přímý styk mezi národním členem a jeho příslušnými orgány.

zpráv Eurojustu vyplývá, že počet tzv. složitých případů řešených Eurojustem¹⁰⁵ je v celkovém počtu projednávaných případů nízký (v roce 2009 představoval kolem 20 %, v roce 2008 přibližně 16 %). Standardní případy jsou přitom povětšinou případy jednoduché, které by měly být obecně předávány Evropské soudní síti, jak na to poukazuje také Rada Evropské unie. Rada opakovaně zdůraznila, že Eurojust by se měl zaměřovat na složité případy vyžadující koordinaci /nikoliv pouze kooperaci postupu/, zatímco jednoduché případy by obecně měly být předávány Evropské soudní síti. Ve svých závěrech o osmé výroční zprávě Eurojustu z 20. května 2010 Rada Eurojust požádala, aby ve své výroční zprávě za rok 2010 uvedl konkrétní opatření přijatá za tímto účelem a informoval o předkládání případů Evropské soudní síti.¹⁰⁶

5.3. EUROPOL (Evropský policejní úřad)

Myšlenka zřídit Europol - Evropský policejní úřad byla poprvé zmíněna na zasedání Evropské rady v Lucemburku 28. a 29. června 1991. Samotné zřízení Evropského policejního úřadu bylo dohodnuto ve Smlouvě o Evropské unii ze dne 7. února 1992, rozhodnutím Evropské rady ze dne 29. října 1993 bylo stanoveno, že Europol bude zřízen v Nizozemsku a bude mít sídlo v Haagu. Europol byl zřízen na základě Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu) ze dne 26. července 1995, která v platnost vstoupila 1. října 1998. Tato úmluva byla nahrazena Rozhodnutím Rady 2009/371/JHA ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol).¹⁰⁷ Europol byl Rozhodnutím Rady zřízen jako subjekt Evropské unie s vlastní právní subjektivitou, který je financován ze souhrnného rozpočtu Evropské unie.

Europol se zaměřuje na boj organizované trestné činnosti, terorismu a dalším formám závažné trestné činnosti uvedeným v příloze k Rozhodnutí Rady v případech vyžadujících společný postup členských států, jako například boj proti nedovolenému obchodu s drogami, praní peněz, ekologické kriminalitě, obchodu s lidmi, proti

---

¹⁰⁵ Klasifikace případů na složité a standardní je prováděna zejména podle závažnosti trestné činnosti, povahy pomoci, počtu zúčastněných zemí, doby poskytování požadované pomoci a výsledku pomoci.

¹⁰⁶ Závěry Rady jsou dostupné z [www](http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/10/st09/st09959.cs10.pdf):

<<http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/10/st09/st09959.cs10.pdf>>

¹⁰⁷ Nahrazení úmluvy rozhodnutím Rady má usnadnit přijímání případných budoucích změn rozhodnutí. Europol uvedený v rozhodnutí se považuje za právního nástupce Europolu zřízeného Úmluvou o Europolu.

organizovaným loupežím.¹⁰⁸ Činnost Europolu slouží k usnadňování a zvyšování účinnosti vzájemné komunikace a spolupráce mezi policejními orgány členských států v předcházení a potírání závažné mezinárodní organizované trestné činnosti. Ačkoli Europol nedisponuje donucovacími nebo výkonnými pravomocemi, výrazně přispívá k aktivním opatřením prováděným orgány členských států v boji s organizovanou kriminalitou. Mezi hlavní úkoly Europolu patří zejména:

- shromažďovat, uchovávat, zpracovávat, analyzovat a vyměňovat operativní a jiné informace;
- bezodkladně informovat příslušné orgány členských států prostřednictvím národní jednotky o informacích, které se těchto států týkají, a o veškerých zjištěných souvislostech mezi trestnými činy;
- napomáhat vyšetřování v členských státech, zejména předáváním veškerých příslušných informací národním jednotkám;
- podávat žádosti příslušným orgánům dotčených členských států o zahájení, vedení nebo koordinaci vyšetřování a ve zvláštních případech navrhnout zřízení společných vyšetřovacích týmů;
- poskytovat zpravodajské informace a analytické podpory členským státům v souvislosti s významnými mezinárodními událostmi;
- vypracovávat posouzení hrozeb, strategických analýz a všeobecných situačních zpráv, které se týkají jeho cíle, včetně posouzení hrozeb organizované trestné činnosti.

Europol má za úkol také rozvíjet odborné znalosti týkající se vyšetřovacích postupů příslušných orgánů členských států, poskytovat poradenství v oblasti vyšetřování a strategické operativní informace pro podporu operativních činností. Europol rovněž působí jako ústředna pro boj proti padělání eura v souladu s rozhodnutím Rady ze dne 12. července 2005. Oprávněn je vyjednávat smlouvy s třetími státy, mezinárodními organizacemi a dalšími subjekty.

Žádosti Europolu o zahájení, provedení nebo koordinaci vyšetřování přijímají a posuzují členské státy, které následně Europolu sdělí, zda bude požadované vyšetřování zahájeno. O podání žádosti o zahájení trestního vyšetřování Europol ještě před jejím podáním uvědomí Eurojust. Pokud se příslušné orgány členského státu rozhodnou

---

¹⁰⁸ Blíže viz PIKNA B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: oblast policejní a justiční spolupráce*. Praha : Linde, 2006, s. 281 a n.

žádosti Europolu nevyhovět, sdělí toto rozhodnutí až na stanovené výjimky Europolu spolu s důvody, které k tomuto rozhodnutí vedly.¹⁰⁹

Jediným styčným subjektem mezi Europolem a příslušnými orgány členských států je tzv. národní jednotka zřizována nebo určena každým členským státem.¹¹⁰ Vztahy mezi národní jednotkou a příslušnými orgány se řídí vnitrostátní právní úpravou, zejména příslušnými ústavními požadavky. Národní jednotky předávají Europolu operativní a jiné informace nezbytné pro plnění jeho úkolů; vyřizují žádosti Europolu o informace a poskytnutí poradenství; podávají žádosti o poskytnutí poradenství, operativní a jiné informace a analýzu určené Europolu; dodávají Europolu informace, které mají být uloženy v jeho databázích a zaručují zákonnost každé výměny informací mezi nimi a Europolem. Národní jednotka není povinna poskytnout operativní a jiné informace, pokud by to v konkrétním případě znamenalo poškození zásadních zájmů národní bezpečnosti, ohrožení úspěchu probíhajícího vyšetřování nebo bezpečnosti osob nebo vyzrazení informací týkajících se organizací nebo zvláštních zpravodajských činností v oblasti státní bezpečnosti.¹¹¹

Každá národní jednotka přiděluje k Europolu alespoň jednoho styčného důstojníka. Styční důstojníci podléhají až na stanovené výjimky vnitrostátnímu právu vysílajícího členského státu. Jsou pověřeni svou národní jednotkou, aby v Europolu zastupovali její zájmy v souladu s vnitrostátním právem vysílajícího členského státu. Styční důstojníci poskytují Europolu informace od vysílající národní jednotky; předávají informace od Europolu vysílající národní jednotce, spolupracují se zaměstnanci Europolu poskytováním informací a poradenství a napomáhají při výměně informací mezi svými národními jednotkami a styčnými důstojníky z jiných členských států.¹¹²

Orgány Europolu jsou správní rada a ředitel. Europol je řízen ředitelem jmenovaným Radou na dobu čtyř let, který je zároveň právním zástupcem Europolu. Ředitel odpovídá správní radě za běžnou správu, plnění úkolů svěřených Europolu, přípravu a provádění rozhodnutí správní rady a za pravidelné informování správní rady

---

¹⁰⁹ Čl. 7 Rozhodnutí Rady o zřízení Europolu.

¹¹⁰ Členské státy nicméně mohou povolit přímý styk mezi určenými příslušnými orgány a Europolem za podmínek stanovených dotyčným členským státem, včetně předchozího zapojení národní jednotky.

¹¹¹ Čl. 8 Rozhodnutí Rady o zřízení Europolu.

¹¹² Tyto dvoustranné výměny se mohou týkat také trestných činů, které nespadají do působnosti Europolu, pokud je taková výměna informací přípustná podle vnitrostátního práva.

o provádění stanovených priorit, jakož i o vnějších vztazích Europolu. Správní rada je složena ze zástupců členských států a Komise. Správní rada přijímá strategii pro Europol, dohlíží na činnost ředitele včetně provádění rozhodnutí správní rady a přijímá rozhodnutí nebo prováděcí opatření podle Rozhodnutí o zřízení Europolu.

Postavení a působnost Europolu byly posíleny Lisabonskou smlouvou. Působnost Europolu se má nadále vztahovat na závažnou trestnou činnost dotýkající se dvou nebo více členských států, terorismus a ty formy trestné činnosti, které se dotýkají společného zájmu, jenž je předmětem některé politiky Unie.¹¹³ Legislativním postupem mohou být vymezeny úkoly Europolu, které mohou zahrnovat shromažďování, uchovávání, zpracovávání, analýzu a výměnu informací předávaných zejména orgány členských států nebo třetích zemí či subjektů a koordinaci, organizaci a provádění vyšetřování a operativních akcí, vedených společně s příslušnými orgány členských států nebo v rámci společných vyšetřovacích týmů, případně ve spojení s Eurojustem.¹¹⁴

Europol udržuje a odpovídá za řádné fungování informačního systému Europolu. Informační systém Europolu smí být používán jen na zpracování takových údajů, které jsou nezbytné pro plnění úkolů Europolu. Vložené údaje se týkají osob, které jsou podle vnitrostátního práva dotčeného členského státu podezřelé ze spáchání trestného činu, který spadá do působnosti Europolu, nebo z účasti na takovém trestném činu nebo které byly za spáchání takového činu či účasti na něm odsouzeny nebo osob, u nichž se má podle vnitrostátního práva dotčeného členského státu na základě konkrétních podkladů nebo oprávněných důvodů za to, že spáchají trestné činy, které spadají do působnosti Europolu.

Množství údajů, která jsou každoročně do systému zaevidována, pravidelně roste; v roce 2009 bylo do systému vloženo více než 130 tisíc nových údajů a vykonáno téměř 150 tisíc vyhledávání. Ve srovnání s rokem 2008 systém v roce 2009 obsahoval o 57 % více informací o jednotlivých věcech.¹¹⁵ Největším poskytovatelem údajů do systému v roce 2009 bylo Německo, za nímž následovala Francie a Belgie. Hlavními oblastmi kriminality, o kterých byly vztahující se informace zaevidovány, byly drogová trestná činnost, praní peněz, obchodování s lidmi, loupeže nebo nelegální migrace.

---

¹¹³ Čl. 88 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹¹⁴ Čl. 88 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹¹⁵ Přehled o množství zaevidovaných údajů o jednotlivých věcech v systému Europolu je znázorněn na obr. č. 4 v příloze č. 2; kvartální přehled je znázorněn na obr. č. 5 v příloze č. 2.

V roce 2009 bylo iniciováno více než 10 tisíc nových případů, do níž byl Europol zapojen, co ve srovnání s rokem 2008 představuje nárůst o 25 % (26 % nových případů bylo z oblasti drogové kriminality, za níž následovala trestná činnost v oblasti praní peněz, podvodů, terorismu a nelegální migrace) a bylo vyměněno více než 300 tisíc operativních správ a informací.^{116, 117}

Vztah Eurojustu a Europolu je upraven vzájemnou dohodou o spolupráci ze dne 01. října 2009, která vstoupila v platnost dne 01. ledna 2010 a jejíž hlavním cílem je zvýšit společnou efektivitu práce na strategické a operační úrovni zlepšením výměny informací a dále zlepšit kvantitu a kvalitu spolupráce, zejména zapojením Eurojustu do kriminálních analýz Europolu a účastí Europolu na strategických a koordinačních setkání v Eurojustu. Lze konstatovat, že úroveň vzájemné spolupráce mezi těmito samostatnými agenturami Evropské unie je s ohledem na jejich stejné poslání ještě stále nedostatečná, ačkoli má mírně narůstající tendenci. V roce 2009 se Europol zúčastnil přibližně jedné třetiny koordinačních schůzek Eurojustu, na kterých se řešily problémy spojené s mezinárodní kriminalitou. Oproti roku 2008 se jedná o nárůst o 50 %. Výměna běžných a tajných informací je realizována prostřednictvím zabezpečených komunikačních linek; v roce 2009 takto prošlo celkem 529 zpráv, což v porovnání s rokem 2008 představuje třináásobný nárůst.¹¹⁸

5.4. Evropský veřejný žalobce

V devadesátých letech byla v prostředí Evropské unie vypracována trestněprávní studie, projekt Corpus Juris, soubor hmotněprávních a procesněprávních ustanovení, jakýsi modelový trestní zákoník a trestní řád, jehož účelem byla trestněprávní ochrana finančních zájmů Evropských společenství. Corpus Juris počítal se zřízením tzv. Evropské justiční oblasti v trestních věcech a se zavedením principu evropské trestní teitoriality jako předpokladu jejího fungování. Corpus Juris byl zpracován v roce 1997, v roce 2000 vznikla jeho přepracovaná verze, tzv. *Corpus Juris 2000*, označována též jako Florentská verze. Evropská justiční oblast ve věcech trestních měla být založena na trestněprávní jurisdikci společné členským státům Evropské unie ve vztahu k osmi

---

¹¹⁶ V roce 2008 bylo iniciováno kolem 8300 nových případů a počet vyměněných informací představoval více než 280 tisíc.

¹¹⁷ Blíže viz Výroční zpráva o činnosti Europolu za rok 2009 dostupná z WWW: <http://www.europol.europa.eu/publications/Annual_Reports/Europol_Review_2009.pdf>.

¹¹⁸ Výroční zpráva Eurojustu pro rok 2009.

skutkovým podstatám trestných činů poškozujícím finanční zájmy Evropských společenství, které Corpus Juris vymezuje ve své hmotněprávní části v člancích 1 až 8.¹¹⁹ Základními nástroji k dosažení cílů sledovaných zavedením Evropské justiční oblasti v trestních věcech měly být zásady asimilace, kooperace a harmonizace.

Jako jedno z opatření pro naplnění zásady evropské teritoriality bylo navrženo zřízení funkce Evropského veřejného žalobce s působností veřejného žalobce v rámci prostoru celé Evropské unie ve vztahu k vybraným trestným činům proti finančním zájmům Evropských společenství. Evropský veřejný žalobce – prokurátor - měl být odpovědný za vyšetřování, trestní stíhání, podání a zastupování obžaloby a výkon rozsudků týkajících se taxativně vymezených trestných činů proti finančním zájmům Evropských společenství. Evropský veřejný žalobce měl být podle projektu orgánem Evropského společenství nezávislým na národních orgánech a na orgánech Společenství. Zastupování veřejné žaloby by probíhalo před příslušnými národními soudy členských států.

Úřad Evropského veřejného žalobce měl být podle Corpu Juris informován o všech trestních činech, které by mohly naplnit skutkovou podstatu trestného činu podle čl. 1 až 8 Corpu Juris, a to jak od národních, tak komunitárních orgánů. Pokud by v průběhu vyšetřování před národním orgánem bylo zjištěno, že některý z činů odpovídá činům v působnosti Úřadu Evropského veřejného žalobce, věc by byla postoupena Úřadu Evropského veřejného žalobce. Trestní stíhání by bylo ovládáno zásadou legality a zásadou vyšetřovací, Úřad měl být povinen zahájit trestní stíhání ve všech případech trestných činů v jeho působnosti a měl zjišťovat a přihlížet jak k důkazům svědčícím ve prospěch, tak neprospěch obviněného. Zahájení vyšetřování by bylo podmíněno výší způsobené škody. V některých případech pravomoci Úřadu měly být přeneseny na národní žalobce, věc mohla být například postoupena do pravomoci národních orgánů v případě, že by se jednalo o čin méně závažný nebo čin poškozující zejména jednotlivý národní zájem. Zastupování veřejné žaloby by probíhalo před příslušným národním soudem. Výkon trestu se měl řídit právem platným v členském státě, který by byl místně příslušný k výkonu rozhodnutí. O základních lidských právech a svobodách měl rozhodovat soudce svobod.

---

¹¹⁹ Podle článku 18 Corpu Juris 2000, členské státy Unie tvoří jednotnou právní oblast „pro potřeby vyšetřování, trestního stíhání, řízení před soudem a výkon trestů“ činů zaměřených proti Společenství a výkon rozhodnutí v trestních věcech.

Projekt Corpus Juris nebyl jako celek v legislativě Evropské unie reflektován, některé z navrhovaných součástí se nicméně staly předmětem legislativní úpravy nebo alespoň předmětem následných projektů. Myšlenka evropského veřejného žalobce se následně objevila v roce 2001 v dokumentu Zelená kniha o trestněprávní ochraně finančních zájmů Evropských společenství a zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, inspirované projektem Corpus Juris.

Myšlenka projektu Úřadu evropského veřejného žalobce našla vyjádření také v Lisabonské smlouvě a současném znění čl. 86 Smlouvy o fungování Evropské unie, který počítá s možností přeměny Eurojustu v Úřad Evropského veřejného žalobce. Podle čl. 86 Smlouvy pro boj proti trestným činům poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Unie může Rada zvláštním legislativním postupem formou nařízení vytvořit z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce, který by byl příslušný k vyšetřování a stíhání pachatelů a spolupachatelů trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie a který by před příslušnými soudy členských států vykonával v souvislosti s těmito trestnými činy úlohu veřejného žalobce.¹²⁰ Smlouva nicméně obsahuje jenom rámcové vymezení bez bližší podrobní úpravy, statut Úřadu evropského veřejného žalobce, podmínky pro výkon jeho funkcí, procesní pravidla platná pro jeho činnost, jakož i ta, jimiž se řídí přípustnost důkazů, a pravidla použitelná na soudní přezkum procesních úkonů učiněných při výkonu jeho funkcí vymezí samotné nařízení. Rada rozhoduje jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu. Není-li dohody dosaženo, a pokud si alespoň devět členských států přeje navázat posílenou spolupráci na základě dotčeného návrhu nařízení, oznámí to ve stejné lhůtě Evropskému parlamentu, Radě a Komisi. V takovém případě se povolení k zavedení posílené spolupráce považuje za udělené a použijí se ustanovení o posílené spolupráci, nesouhlas jiných států tak nebude znamenat systém práva veta. Evropská rada může současně nebo následně přijmout rozhodnutí, kterým rozšíří pravomoci Úřadu evropského veřejného žalobce tak, aby zahrnovaly boj proti závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem a příslušnost k vyšetřování a stíhání pachatelů a spolupachatelů závažných trestných činů dotýkajících se několika členských států.¹²¹

---

¹²⁰ Čl. 86 odst. 1, 2 Smlouvy o fungování Evropské unie.

¹²¹ Čl. 86 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie.

6. Evropský zajišťovací, důkazní a konfiskační příkaz

Jedním z cílů Evropské unie, deklarovaným od období Amsterdamské smlouvy, je vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Jádrem a hlavní formou této spolupráce je vzájemné uznávání soudních rozhodnutí, které se týká trestních soudů všech stupňů. V Závěrech Evropské rady v Tampere bylo v bodě 33 stanoveno, že posílené vzájemné uznávání soudních rozhodnutí „zjednoduší spolupráci a soudní ochranu práv jednotlivců“. Haagský program z roku 2004 na nastolené cíle a principy navázal, když stanovil, že „další uplatňování vzájemného uznávání jakožto základu soudní spolupráce znamená vytváření rovnocenných norem pro procesní práva v trestním řízení“.

Se zásadou vzájemného uznávání rozhodnutí v oblasti trestního práva procesního souvisí také problematika evropských příkazů v souvislosti se zajištěním a provedením důkazu v trestním řízení. Prvním krokem v této oblasti bylo přijetí Evropského zajišťovacího příkazu, na které navázalo přijetí Evropského důkazního příkazu a Evropského konfiskačního příkazu.

6.1. Evropský zajišťovací příkaz (*European Freezing Order*)

Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 22. července 2003 č. 2003/577/JHA o provádění zajištění majetku a důkazů v Evropské unii¹²², které nabylo účinnosti dne 2. srpna 2003, mělo za cíl stanovit pravidla, podle nichž by členský stát uznával a vykonával na svém území příkaz k zajištění vydaný justičním orgánem jiného členského státu v rámci trestního řízení a usnadnit zajištění důkazních prostředků a majetku, o kterém se příslušný soudní orgán vydávajícího státu domnívá, že představuje výnos z trestné činnosti nebo prostředky a předměty trestného činu, před jejich zničením, pozměněním, přemístěním či převodem a rozšiřuje spolupráci mezi členskými státy založenou na principu vzájemného uznávání na rozhodnutí vydané i na řízení přípravné, které vlastnímu soudnímu řízení předchází. Evropský zajišťovací příkaz lze použít v případech nejzávažnějších forem trestní činnosti, uvedených v čl. 3 rámcového

---

¹²² Council Framework Decision of 22 July 2003 on the Execution in the European Union of Orders Freezing Property or Evidence – 2003/577/JVV; OJ, L 196.

rozhodnutí. Rámcové rozhodnutí se vztahuje na příkazy k zajištění vydané pro účely zajištění důkazních prostředků nebo následné konfiskace majetku.

Příkaz k zajištění je opatření příslušného justičního orgánu vydávajícího státu, jímž má být přechodně zabráněno zničení, pozměnění, přemístění, převodu nebo prodeji majetku, který může být zkonfiskován nebo který může sloužit jako důkazní prostředek.¹²³ Vydávajícím státem je členský stát, jehož justiční orgán vydal, schválil nebo jiným způsobem potvrdil příkaz k zajištění v rámci trestního řízení.¹²⁴ Vykonávajícím státem je členský stát, na jehož území se majetek či důkazní prostředky nacházejí.¹²⁵ Ve vztahu k vymezeným 32 druhům závažných trestních činů, lze-li za ně ve vydávajícím státě uložit trest odnětí svobody s horní hranicí ve výši nejméně tři roky, není uznání a vykonání příkazu k zajištění podmíněno splněním podmínky oboustranné trestnosti.

Evropský zajišťovací příkaz, ačkoli je s ním spojena žádost o zajištění adresována členskému státu ve formě klasické právní pomoci, představuje užší formu spolupráce, než je předpokládána Evropskou úmluvou o právní pomoci. Evropský zajišťovací příkaz je založen na kombinaci principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a principu vzájemné právní pomoci¹²⁶, na zásadě přímého styku justičních orgánů členských států,¹²⁷ na zásadě neformálnosti, rychlosti, na zásadě oboustranné trestnosti (kromě vybraných druhů trestných činů) a na zásadě vzájemné důvěry mezi členskými státy.

Příkaz k zajištění společně s osvědčením, jehož jednotný formulář je uveden v příloze rámcového rozhodnutí¹²⁸, předává justiční orgán, který jej vydal, k výkonu přímo příslušnému justičnímu orgánu, a to prostředky, které zajišťují písemný záznam a za podmínek, jež vykonávajícímu státu umožňují přesvědčit se o pravosti tohoto příkazu. Společně s předáním příkazu k zajištění je vykonávajícímu státu doložena žádost o předání důkazních prostředků vydávajícímu státu nebo žádost o konfiskaci,

¹²³ Čl. 2 písm. c) rámcového rozhodnutí.

¹²⁴ Čl. 2 písm. a) rámcového rozhodnutí.

¹²⁵ Čl. 2 písm. b) rámcového rozhodnutí.

¹²⁶ Na zásadě vzájemného uznávání je založeno samotné rozhodnutí o zajištění; zásada vzájemné právní pomoci se promítá v žádosti o předání důkazních prostředků vydávajícímu státu nebo v žádosti o konfiskaci.

¹²⁷ Čl. 4 odst. 1 rámcového rozhodnutí; § 460c trestního řádu. Výjimka je stanovena pro Velkou Británii a Irsko, které mohou uskutečnit předání nebo toto požadovat prostřednictvím ústředního orgánu.

¹²⁸ Osvědčení musí být přeloženo do úředního jazyka vykonávajícího státu, musí být podepsáno a správnost jeho obsahu musí být ověřena příslušným justičním orgánem vydávajícího státu.

případně je v osvědčení obsažen pokyn, aby majetek zůstal ve vykonávajícím státě až do doby podání žádosti o předání důkazních prostředků nebo žádosti o konfiskaci.

Příslušné justiční orgány vykonávajícího státu mají postupovat neprodleně, rozhodnout o příkazu k zajištění a toto rozhodnutí co nejdříve sdělit, pokud možno do 24 hodin od přijetí příkazu k zajištění. Příslušné justiční orgány vykonávajícího státu uznají příkaz k zajištění předaný v souladu s podmínkami uvedenými v rámcovém rozhodnutí, aniž požadují dodatečné formality a neprodleně přijmou nezbytná opatření pro jeho okamžitý výkon stejným způsobem jako v případě příkazu k zajištění vydaného orgánem vykonávajícího státu. Ze stanovených důvodů jsou tyto orgány oprávněny odepřít uznání nebo výkon příkazu¹²⁹ nebo odložit jeho výkon¹³⁰. Je-li to nezbytné pro platnost důkazních prostředků a nejsou-li tyto formální předpisy a postupy v rozporu se základními právními zásadami vykonávajícího státu, dodržuje vykonávající stát při výkonu příkazu k zajištění rovněž formální předpisy a postupy výslovně uvedené příslušným justičním orgánem vydávajícího státu.

Rámcové rozhodnutí o Evropském zajišťovacím příkazu bylo do českého právního řádu transponováno novelou trestního řádu č. 253/2006 Sb.,¹³¹ která vstoupila v účinnost dne 1.7.2006, a to do ustanovení § 460a až 460n trestního řádu /hlava dvacátá pátá oddíl osmý nazvaný „Zvláštní ustanovení o uznávání a výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo důkazního prostředku mezi členskými státy Evropské unie“. Vyhláškou č. 258/2006 Sb., kterou se stanoví vzor evropského zatýkacího rozkazu a vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku, byl v příloze 2 stanoven vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku.¹³²

Vydáním tohoto opatření předběžné povahy může příslušný orgán (předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce) dosáhnout zajištění, je-li třeba zajistit důkazní prostředek nebo majetek nacházející se ve vykonávajícím státě, u kterého je podezření, že byl určen ke spáchání trestného činu, nebo k jeho spáchání byl užit, nebo je výnosem z trestné činnosti nebo svou hodnotou odpovídá, byť i jen zčásti, takovému

¹²⁹ Čl. 7 Rámcového rozhodnutí o evropském zajišťovacím příkazu; např. s příkazem není doloženo osvědčení nebo je neúplné, porušení zásady ne bis in idem.

¹³⁰ Čl. 8 Rámcového rozhodnutí o evropském zajišťovacím příkazu; např. probíhající vyšetřování trestného činu.

¹³¹ Zákon č. 253/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹³² Vzor osvědčení je uveden v příloze č. 3 práce.

výnosu a má jím být zabráněno zničení, pozměnění, převodu nebo prodeji majetku, který může být předmětem propadnutí nebo zabrání nebo důkazního prostředku. V případě zajištění důkazního prostředku se připojí k příkazu žádost o předání důkazního prostředku do České republiky. V případě zajištění majetku se připojí žádost o uznání a výkon rozhodnutí o propadnutí majetku nebo o propadnutí či zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty neprodleně po vydání tohoto rozhodnutí.¹³³

K rozhodování o uznání příkazu k zajištění majetku vydaného justičním orgánem vydávajícího státu a k zajištění výkonu rozhodnutí o uznání tohoto příkazu je příslušný státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se nachází majetek, kterého se toto rozhodnutí týká.¹³⁴ O uznání příkazu k zajištění majetku vydaného justičním orgánem vydávajícího státu rozhodne státní zástupce v zásadě nejpozději do 24 hodin.¹³⁵ V případech stanovených v § 460f odst. 2 trestního řádu je státní zástupce povinen rozhodnout o neuznání příkazu k zajištění majetku. Pokud státní zástupce rozhodl o uznání příkazu k zajištění majetku, zajištění trvá až do doby výkonu rozhodnutí o uznání příkazu justičního orgánu vydávajícího státu, kterým bylo vysloveno propadnutí nebo zabrání majetku uvedeného v příkazu k zajištění majetku nebo jeho části (státní zástupce zajistí výkon příkazu podle oddílu třetího hlavy čtvrté trestního řádu), anebo do doby zrušení zajištění majetku státním zástupcem.¹³⁶

V případě výkonu příkazu k zajištění důkazního prostředku příslušný orgán nevydává rozhodnutí o jeho uznání, ale vykoná jej, a to tak, že požadované důkazy zajistí, není-li důvod k neprovedení tohoto příkazu.¹³⁷ K zajištění důkazního prostředku je příslušný předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce, který bez odkladu zajistí důkazní prostředek uvedený v příkazu k zajištění vydaném příslušným justičním orgánem vydávajícího státu a neprodleně o tom informuje justiční orgán vydávajícího státu. Pokud je k zajištění důkazního prostředku zapotřebí použít opatření podle § 82 až 85b, § 86 až 87c, § 88, § 88a nebo § 158b až 158f, zajistí předseda senátu a v

---

¹³³ § 460b odst. 3 trestního řádu.

¹³⁴ § 460e odst. 1 trestního řádu.

¹³⁵ Pokud státní zástupce nerozhodne o uznání příkazu k zajištění majetku vydaného justičním orgánem vydávajícího státu v uvedené lhůtě, rozhodne o tomto uznání neprodleně po opatření dostatečných podkladů pro své rozhodnutí.

¹³⁶ Státní zástupce, který rozhodl o uznání příkazu k zajištění majetku vydaného justičním orgánem vydávajícího státu a zajistil výkon tohoto rozhodnutí, rozhodne bezodkladně o zrušení zajištění majetku, jakmile byl vyrozuměn justičním orgánem vydávajícího státu o tom, že příkaz k zajištění majetku byl ve vydávajícím státě zrušen.

¹³⁷ Příkaz se neprovede v případech uvedených v § 460i odst. 4 a 5 věta druhá a v § 460k odst. 1 trestního řádu.

přípravném řízení státní zástupce důkazní prostředek za podmínek uvedených v těchto ustanoveních a bez další žádosti členského státu a s výjimkou jednání uvedených v § 412 i za podmínky oboustranné trestnosti. Zajištění důkazního prostředku trvá až do doby jeho předání justičnímu orgánu vydávajícího státu nebo do doby zrušení zajištění důkazního prostředku předsedou senátu nebo v přípravném řízení státním zástupcem.¹³⁸ Důkazní prostředek předá do vydávajícího státu na základě žádosti justičního orgánu vydávajícího státu předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce, to s upozorněním, že v jiné trestní věci, než ve které byl vyžádán, může být použit pouze s jeho souhlasem.¹³⁹

Ve srovnání s Evropskou úmluvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních z roku 1959, dle které zajišťování důkazních prostředků není vázáno na podmínku oboustranné trestnosti, zajišťování důkazních prostředků formou evropského zajišťovacího prostředku je krokem zpět, jelikož právní úprava v rámcovém rozhodnutí a v trestním řádě vychází ze zásady prozkoumávání oboustranné trestnosti až na stanovené výjimky.¹⁴⁰ Naproti tomu zajišťování majetku formou evropského zajišťovacího prostředku přináší ve srovnání s dosavadní úpravou ovládanou zásadou oboustranné trestnosti posun vpřed, když rámcové rozhodnutí, byť vycházející ze zásady prozkoumávání oboustranné trestnosti, tuto zásadu v čl. 3 prolamuje.¹⁴¹ Mezi výhody Evropského zajišťovacího příkazu lze zmínit především možnost příslušných justičních orgánů členského státu vykonávat úkony potřebné k zajištění (např. donucovací opatření) bez dalších dodatečných žádostí o právní pomoc ze strany členského státu. Ačkoli Česká republika uvedené rámcové rozhodnutí do svého právního řádu transponovala, nadále mohou příslušné orgány žádat o zajištění důkazních prostředků a majetku prostřednictvím žádosti o právní pomoc ve smyslu mezinárodních smluv upravujících mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech. Zůstává tak na uvážení soudců a státních zástupců, v jaké míře budou, s ohledem na výhody a nevýhody

---

¹³⁸ Předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce, který zajistil důkazní prostředek uvedený v příkazu k zajištění vydaném justičním orgánem vydávajícího státu, zruší zajištění důkazního prostředku, byl-li vyzooměn justičním orgánem vydávajícího státu o tom, že tento příkaz k zajištění byl ve vydávajícím státě zrušen.

¹³⁹ § 460 i), j) trestního řádu.

¹⁴⁰ Čl. 3 rámcového rozhodnutí, § 460i odst. 5 věta druhá ve spojení s § 460 odst. 2 písm. f) trestního řádu.

¹⁴¹ Na základě výhrad a prohlášení smluvních stran Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních z roku 1959, které učinily všechny smluvní státy Rady Evropy, je podmínka oboustranné trestnosti (na rozdíl od zajišťování důkazních prostředků) vyžadována u zajišťování majetku.

Evropského zajišťovacího příkazu a na průběh spolupráce mezi členskými státy při jeho aplikaci, tento v praxi využívat a v jaké míře setrvají při dosavadní spolupráci vykonávané formou žádostí o právní pomoc podle příslušných mezinárodních smluv.

6.2. *Evropský konfiskační příkaz (European Confiscation Order)*

Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006 č. 2006/783/JHA o použití principu vzájemného uznávání konfiskačních příkazů¹⁴² nabylo účinnosti dne 24. listopadu 2006. Lhůta k implementaci uvedeného rámcového rozhodnutí byla stanovena do 24. listopadu 2008. Do právního řádu České republiky bylo uvedené rámcové rozhodnutí transponováno zákonem č. 148/2008, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, účinným od 1. ledna 2009, kterým byl v části čtvrté hlavě dvacáté páté doplněn oddíl desátý nazvaný „Uznání a výkon rozhodnutí ukládajících propadnutí nebo zabránění majetku, věci nebo jiných majetkových hodnot s jinými členskými státy Evropské unie“ (§ 460z až § 460zp).

Rámcové rozhodnutí o evropském konfiskačním příkazu je založeno na zásadě vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci výnosů z trestné činnosti. Evropský konfiskační příkaz byl přijat s cílem usnadnit spolupráci mezi členskými státy při vzájemném uznávání a výkonu příkazů ke konfiskaci majetku tím, že odstraňuje nutnost podávání formálních žádostí a umožňuje přímý styk justičních orgánů členských států. Je výrazem snahy o účinný boj v oblasti prevence a potírání organizované trestné činnosti a zajištění přijetí konkrétních opatření vedoucích k vysledování, zmrazení, zajištění a konfiskaci výnosů z trestné činnosti.

Příkaz ke konfiskaci je v rámcovém rozhodnutí definován jako pravomocný trest nebo opatření nařízené soudem následující po řízení, které se týká jednoho nebo více trestných činů a které vede k trvalému odnětí majetku.¹⁴³ K uznání a výkonu jinému členskému státu Evropské unie tak lze zaslat pravomocné rozhodnutí soudu České republiky, kterým byl uložen trest propadnutí majetku, trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo propadnutí náhradní hodnoty za výnos z trestné činnosti nebo

¹⁴² Council Framework Decision 2006/783/JHA of 6 October 2006 on the Application of Mutual Recognition to Confiscation Orders; OJ L 328.

¹⁴³ Čl. 2 písm. c) rámcového rozhodnutí.

kterým bylo vysloveno zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zabrání náhradní hodnoty za výnos z trestné činnosti.¹⁴⁴ Dle výslovné úpravy v rámcovém rozhodnutí lze příkaz ke konfiskaci vykonat i proti právnické osobě, a to i v případě, že vykonávající stát neuznává zásadu trestní odpovědnosti právnických osob.¹⁴⁵ Účelem je zajistit, aby členské státy měly účinná pravidla pro konfiskaci výnosů, nástrojů a majetku z trestné činnosti, a to i ve vztahu k důkaznímu břemenu týkajícímu se zdroje majetku osoby odsouzené pro trestný čin související s organizovanou trestnou činností. Evropský konfiskační příkaz umožňuje členskému státu, v němž soud v rámci trestního řízení vydal pravomocný příkaz ke konfiskaci, dosáhnout realizaci soudního rozhodnutí a uloženého trestu.

Evropský konfiskační příkaz je nástroj přímo navazující na Evropský zajišťovací příkaz, má jít nad rámec Evropského zajišťovacího příkazu, zužuje možnost odmítnutí jeho výkonu a zakazuje jakýkoli systém, podle něž by se mezi členskými státy převáděly příkazy ke konfiskaci na vnitrostátní příkazy ke konfiskaci.

Samotný postup při uznávání a výkonu konfiskačního příkazu je obdobný postupu při vyřizování Evropského zajišťovacího příkazu. Příkaz ke konfiskaci lze v zásadě předat pouze jednomu vykonávajícímu státu, nicméně, ve stanovených případech jej lze současně předat více vykonávajícím státům.¹⁴⁶ Příkaz ke konfiskaci se předává příslušnému orgánu členského státu, kde má příslušný orgán vydávajícího státu přiměřené důvody se domnívat, že má fyzická nebo právnická osoba, proti níž byl příkaz ke konfiskaci vydán, majetek nebo příjmy. Pokud přiměřené důvody nemá, lze příkaz ke konfiskaci předat příslušnému orgánu členského státu, v němž má fyzická nebo právnická osoba, proti níž byl příkaz ke konfiskaci vydán obvyklé bydliště nebo sídlo. Podmínka oboustranné trestnosti se obdobně jako u Evropského zajišťovacího příkazu nevyžaduje u vymezených 32 druhů trestných činů, v jiných případech může vykonávající stát uznání a výkon příkazu podmínit splněním podmínky oboustrannou trestnosti činu. Výkon příkazu ke konfiskaci se řídí právem vykonávajícího státu.

Jsou-li výkonem příkazu ke konfiskaci získány peněžní prostředky a nepřevyšuje-li částka získaná výkonem příkazu sumu 10 000 EUR, případně tato částka

---

¹⁴⁴ § 460z odst. 1 trestního řádu.

¹⁴⁵ Čl. 12 odst. 3 rámcového rozhodnutí.

¹⁴⁶ Uvedené případy jsou vymezeny v čl. 5 odst. 2, 3 rámcového rozhodnutí.

vykonávajícímu státu¹⁴⁷; v ostatních případech vykonávající stát poukáže 50 % z částky získané z výkonu příkazu ke konfiskaci vydávajícímu státu¹⁴⁸. Je-li výkonem příkazu ke konfiskaci získán majetek, vykonávající stát může tento majetek prodat; se získanými peněžními prostředky je pak povinen naložit dle pravidel pro nakládání s peněžními prostředky získanými výkonem příkazu ke konfiskaci. Vykonávající stát může také zvolit druhou variantu a majetek předat vydávajícímu státu. Jestliže není možno aplikovat žádnou z těchto variant, lze s majetkem naložit jiným způsobem v souladu s předpisy vykonávajícího státu.¹⁴⁹ Uvedená ustanovení se použijí jen v případě, není-li mezi dotčenými státy dohodnuto jinak; k uzavření dohody je za Českou republiku příslušné Ministerstvo financí.

K řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu o propadnutí nebo zabránění je v České republice věcně příslušný krajský soud. O uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu rozhoduje příslušný krajský soud rozsudkem bez zbytečného odkladu ve veřejném zasedání. Je-li dána příslušnost soudů České republiky k uznání a výkonu rozhodnutí a není-li dán důvod pro odmítnutí nebo odložení uznání a výkonu takového rozhodnutí, soud rozhodne o jeho uznání a zároveň rozhodne, že se uznané rozhodnutí vykoná.¹⁵⁰

6.3. Evropský důkazní rozkaz (European Evidence Warrant)

Za účelem posílení zásady vzájemného uznávání v trestních věcech a rozšíření justiční spolupráce mezi členskými státy v oblasti důkazních prostředků bylo dne 18. prosince 2008 přijato Rámcové rozhodnutí Rady 2008/978/SVV o evropském důkazním příkazu k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech.¹⁵¹

Evropský důkazní příkaz je rozhodnutí justičního orgánu, které vydal příslušný orgán členského státu za účelem zajištění předmětů, listin a údajů od jiného členského státu pro účely řízení vymezené v článku 5 rámcového rozhodnutí.¹⁵² Evropský důkazní

---

¹⁴⁷ § 460zj odst. 1 trestního řádu.

¹⁴⁸ § 460zj odst. 2 trestního řádu.

¹⁴⁹ Čl. 16 rámcového rozhodnutí.

¹⁵⁰ § 460zd odst. 1 trestního řádu, § 460za odst. 2 trestního řádu.

¹⁵¹ Council Framework Decision 2008/978/JHA of 18 December 2008 on the European Evidence Warrant for the Purpose of Obtaining Objects, Documents and Data for Use in Proceedings in Criminal Matters, OJ L 350.

¹⁵² Evropský důkazní příkaz může být vydán v rámci trestního řízení, které je vedeno nebo má být vedeno justičním orgánem pro trestný čin podle vnitrostátního práva vydávajícího státu; v řízení pro činy, které

rozkaz může být vydán jenom v případě splnění stanovených podmínek, které se v každém jednotlivém případě posuzují pouze ve vydávajícím státě, a to podmínky nezbytnosti a přiměřenosti /zajištění předmětů, listin nebo údajů je nezbytné a přiměřené/ a podmínky, podle které předměty, listiny nebo údaje by mohly být ve srovnatelném případě zajištěny ve vydávajícím státě podle jeho vnitrostátního práva, pokud by byly na území tohoto vydávajícího státu dosažitelné, i když na základě jiných procesních opatření.¹⁵³

Evropský důkazní příkaz se nevydává, aby se od vykonávajícího orgánu požadovalo vést výslechy a přijímat výpovědi nebo zahajovat jiné druhy slyšení podezřelých, svědků, znalců nebo jiných stran; provádět osobní prohlídky nebo provádět odběr biologického materiálu nebo biometrických údajů osob přímo na těle osoby, a to včetně vzorků DNA nebo otisků prstů; získávat okamžité informace v reálném čase, například prostřednictvím odposlechu, sledováním nebo monitorováním bankovních účtů; provádět analýzu existujících předmětů, listin nebo údajů a zajišťovat komunikační údaje uchovávané poskytovateli veřejně přístupných elektronických komunikačních služeb nebo veřejných komunikačních sítí.¹⁵⁴

Príslušnému orgánu členského státu lze evropský důkazní rozkaz předat jenom v případě, jestliže vydávající stát má oprávněné důvody domnívat se, že se na území tohoto státu nacházejí dotčené předměty, listiny nebo údaje.¹⁵⁵

Rámcové rozhodnutí o evropském důkazním příkazu je založeno na zásadě neformálnosti, rychlosti a přímém styku justičních orgánů členských států. Evropský důkazní rozkaz je v členském státě zásadně uznán a vykonán bez ověření oboustranné trestnosti; výjimka je stanovena pro případ, je-li nutné provést prohlídku nebo zajištění věcí a kdy uznání a výkon evropského důkazního příkazu může podmínce oboustranné trestnosti podléhat. V případě 32 vymezených druhů trestných činů, pokud za ně lze ve vydávajícím členském státě uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené

---

správní / justiční orgány stíhají podle vnitrostátního práva vydávajícího státu jako protiprávní jednání za předpokladu, že proti jejich rozhodnutí lze podat opravný prostředek u soudu, který je příslušný též pro trestní věci; nebo v souvislosti s těmito řízeními, která se týkají trestných činů nebo protiprávního jednání, za které může nést odpovědnost nebo být potrestána právnická osoba ve vydávajícím státě.

¹⁵³ Čl. 7 rámcového rozhodnutí.

¹⁵⁴ Čl. 4 odst. 2 rámcového rozhodnutí.

¹⁵⁵ V případě elektronických dat, že jsou tato data přímo přístupná podle vnitrostátního práva vykonávajícího státu.

se zbavením osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně tři roky, se nicméně prozkoumání oboustranné trestnosti ani v těchto případech nevyžaduje.

Vykonávající stát uzná evropský důkazní příkaz bez dalších formalit a neprodleně přijme veškerá opatření nezbytná pro jeho výkon za stejných podmínek, za nichž by předměty, listiny nebo údaje byly zajištěny orgánem vykonávajícího státu. Odmítnout uznání nebo výkon evropského důkazního příkazu nebo se odvolat na některý z důvodů k jeho odkladu může vykonávající stát pouze za vymezených podmínek. Vykonávajícímu státu je dána možnost výkon evropského důkazního příkazu odmítnout, vztahuje-li se na trestné činy, které jsou podle práva vykonávajícího státu považovány za činy zcela nebo částečně spáchané na jeho území nebo na místě rovnocenném jeho území.

Provádění rámcového rozhodnutí o evropském důkazním příkazu není možné v současné době hodnotit z hlediska jeho praktické aplikace. Dle přechodného ustanovení v čl. 22 rámcového rozhodnutí se žádosti o vzájemnou pomoc obdržené do 19. ledna 2011 budou nadále řídit stávajícími nástroji týkajícími se vzájemné spolupráce v trestních věcech. 19. leden 2011 je také lhůtou, ve které jsou členské státy zavázány přijmout opatření nezbytná pro dosažení souladu s rámcovým rozhodnutím. Ačkoli příkaz nelze v této fázi použít ve vztahu k jiným než listinným a věcným důkazům, do budoucna lze předpokládat rozšíření jeho aplikace i na další formy dokazování a postupné nahrazení dosavadní spolupráce založené na vzájemné pomoci mezi členskými státy.

6.4. *Výměna informací z rejstříku trestů*

Podmínky pro získávání informací z rejstříku trestů stanovilo Rozhodnutí Rady 2005/876/SVV ze dne 21. listopadu 2005 o výměně informací z rejstříku trestů.¹⁵⁶ Rozhodnutí doplňuje a usnadňuje dosavadní mechanismy předávání informací o odsouzeních založené na platných úmluvách, zejména Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních ze dne 20. dubna 1959 a Úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29. května 2000 v znění

---

¹⁵⁶ Council Decision 2005/876/JHA of 21 November 2005 on the Exchange of Information Extracted from the Criminal Record; OJ L 322.

jejich protokolů, když stanovuje konkrétní právo ústředních orgánů členského státu zasílat žádost o informace z rejstříku trestů ústředním orgánům jiného členského státu.

Rozhodnutí stanovuje povinnost ústřednímu orgánu členského státu neprodleně informovat ústřední orgány ostatních členských států o odsouzeních za trestné činy a o následných opatřeních zapsaných do rejstříku trestů týkajících se jejich státních příslušníků. Žádost o informace z rejstříku trestů a o související informace podává ústřední orgán členského státu na formuláři žádosti uvedené jako příloha rozhodnutí ústřednímu orgánu jiného členského státu. Ústřední orgán dožádaného státu má povinnost žádosti vyhovět a odpověď neprodleně, maximálně v lehotě 10 pracovních dnů, zaslat ústřednímu orgánu dožadujícího státu na formuláři uvedeném v příloze k rozhodnutí.¹⁵⁷ K odpovědi se přikládá opis nebo výpis z evidence rejstříku trestů.

Do právního řádu České republiky bylo Rozhodnutí Rady 2005/876/SVV provedeno zákonem č. 179/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, kterým byl zákon o Rejstříku trestů doplněn o část třetí „Předávání informací o odsouzeních se členskými státy Evropské unie“.

K podávání informací o odsouzeních státních příslušníků členských států Evropské unie a k podávání informací z rejstříku trestů a souvisejících informací je v České republice příslušný Rejstřík trestů jako organizace podřízena Ministerstvu spravedlnosti. Rejstřík trestů přijímá také informace o pravomocných odsouzeních občanů České republiky soudy jiných členských států v trestním řízení a o navazujících údajích zapsaných do evidence jiného členského státu Evropské unie, zaslané jinými členskými státy Evropské unie. Tyto informace zašle Rejstřík trestů Ministerstvu spravedlnosti, které může Nejvyššímu soudu navrhnout, aby rozhodl o zaznamenání údajů o takovém odsouzení občana České republiky cizozemským soudem do evidence Rejstříku trestů, jestliže se týká činu, který je trestným i podle právního řádu České republiky a zápis do evidence je odůvodněn závažností činu a druhem trestu, který za něj byl uložen.¹⁵⁸

---

¹⁵⁷ Je-li žádost podána za osobu, která žádá informace o svých zápisech v rejstříku trestů, nesmí lhůta překročit 20 pracovních dnů od doručení žádosti.

¹⁵⁸ § 16e, § 4 odst. 2 zákona č. 269/1994 Sb., o rejstříku trestů.

7. Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu

Již v roce 1930 Charles Raphaël, soudce soudu prvního stupně v Briey, prohlásil, že pokud jde o extradici, mělo by být přistoupeno k opuštění zásady nevzdávání vlastních státních příslušníků, k přijetí principu, podle kterého by právní kvalifikace skutku měla být na soudním orgánu dožádaného státu a k opuštění vyřizování extradice diplomatickou cestou ve prospěch přímého styku mezi příslušnými orgány států. Tyto požadavky se ve větší či menší míře podařilo naplnit zavedením institutu Evropského zatýkacího rozkazu (dále též jen „EZR“).

Extradice je jednou ze stěžejných forem mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. Již Hugo Grotius zastával názor, že povinností státu je buď potrestat nebo vydat („aut dedere aut punire“) pachatele, který se zdržuje na jeho území a který spáchal trestný čin v cizině. Pod pojmem extradice rozumíme akt spočívající v odevzdání osoby, jež je v jurisdikci státu, na jehož území se nachází (stát dožádaný), státu příslušnému ji stíhat nebo na ní vykonat trest (stát dožadující), na jehož území a v jehož jurisdikci byla tato osoba obviněna nebo pravomocně odsouzena pro trestný čin.¹⁵⁹ Hlavním smyslem a účelem extradice je vyloučit možnost, aby pachatel trestného činu unikl spravedlnosti tím, že opustí stát, na jehož území čin spáchal, umožnit dožadujícímu státu prakticky realizovat jeho trestní jurisdikce a zabránit vynesení rozsudku v nepřítomnosti. Vydáním pachatele se dožádaný stát ve výsledku vzdává své vlastní jurisdikce ve prospěch dožadujícího státu.¹⁶⁰

Podle dr. Rogera Errery, čestného člena francouzské Státní rady, extradiční právo tvoří od 19. století dva základní prvky. Prvním je nutnost organizovat spolupráci mezi jednotlivými státy, aby bylo zabráněno nepotrestání hledaných nebo odsouzených osob, a zajistit jakousi všudypřítomnost trestní represe. Druhým prvkem je nutnost chránit práva hledané osoby.¹⁶¹

U extradice se rozlišují dva základní prvky: materiální a formální. Materiální (hmotný) prvek extradice označuje podmínky, jejichž splnění je předpokladem pro

---

¹⁵⁹ Srov. KAMLACH, M., REPÍK, B. *Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení*. Praha : Panorama, 1990, s. 134.

¹⁶⁰ FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. Praha : Linde, 2005, s. 50.

¹⁶¹ Blíže viz ERRERA, R. Extradice a lidská práva. *EMP*. 1998, č. 7, s. 3-11.

umožnění vydání hledané osoby. Samotná procesní realizace vydání je náplní formálního (procesního) prvku extradice.¹⁶²

Ve dnech 15. a 16. října 1999 se ve finském Tampere konalo mimořádné zasedání Evropské rady zaměřené výhradně na otázky spolupráce mezi členskými státy ve věcech trestních, na podporu vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Významným z hlediska extradice je bod 35 Závěrů, ve kterém byl vysloven požadavek, aby byl zrušen formální postup vydávání osob, které se po vynesení rozsudku vyhýbají spravedlnosti a aby byl urychlen postup vydávání osob podezřelých ze spáchání trestné činnosti.¹⁶³ K provedení zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí ve věcech trestních přijala Rada Evropské unie dne 30. listopadu 2000 v souladu s bodem 37 Závěrů¹⁶⁴ Program opatření, který se zabývá problematikou vzájemného výkonu zatýkacích rozkazů.¹⁶⁵

Bezprostředním podnětem pro další vývoj se staly teroristické útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku dne 11. září 2001. Na mimořádném zasedání Evropské rady dne 21. září 2001 byl dosažen konsenzus na zavedení EZR. Výsledkem bylo přijetí *Rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy* (2002/584/JVV), které do institutu extradice přineslo řadu změn a dynamických prvků směřujících k realizaci cílů a zásad deklarovaných ve výše zmíněných dokumentech a právních nástrojích a které je průlomem do dosavadního pojetí extradice. Je prvním konkrétním opatřením v rámci trestního práva provádějícím zásadu vzájemného uznávání a má pro vydávání osob mezi členskými státy důležitý význam. Dne 18. července 2002 bylo Rámcové rozhodnutí publikováno v oficiální sbírce Evropských společenství The Official Journal of the European Communities a od 1. ledna 2004 nahrazuje stávající smlouvy nebo jejich odpovídající ustanovení použitelná v oblasti vydávání mezi členskými státy Evropské unie.

---

¹⁶² Bliže viz FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. Praha : Linde, 2005, s. 52 a n. nebo CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha : Linde, 2004. s. 778-799.

¹⁶³ Evropská rada: „je toho názoru, že formální vydávací řízení týkající se osob, které se po konečném vynesení rozsudku vyhýbají spravedlnosti, by mělo být mezi členskými státy zrušeno a nahrazeno zjednodušeným vydáním takových osob v souladu s článkem 6 Smlouvy o EU. Pozornost by měla být věnována i urychleným postupům vydávání osob, se zachováním jejich práva na spravedlivý proces.“

¹⁶⁴ Podle bodu 37 Závěrů má Rada Evropské unie a Evropská komise do konce roku 2000 přijmout program opatření k realizaci principu vzájemného uznávání soudních rozhodnutí.

¹⁶⁵ Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters, Úřední věstník C 12, 15.1.2001, s. 10-22.

7.1 Definice evropského zatýkacího rozkazu

Rámcové rozhodnutí podává ve svém článku 1 odst. 1 definici tohoto nového nástroje spolupráce v oblasti vydávání mezi členskými státy Evropské unie. Vymezuje ho jako justiční rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojené s odnětím osobní svobody. Členský stát je povinen EZR vykonat na základě zásady vzájemného uznávání rozhodnutí.¹⁶⁶

Přestože Rámcové rozhodnutí definuje EZR jako „justiční rozhodnutí“, jedná se o zvláštní druh žádosti státu o zatčení a předání hledané osoby, jehož podkladem vždy musí být vykonatelný rozsudek, zatýkací rozkaz nebo jiné vykonatelné soudní rozhodnutí se stejným účinkem,¹⁶⁷ tedy vnitrostátní rozhodnutí justičního orgánu tohoto státu, na základě kterého může dojít k omezení osobní svobody vyžádané osoby.¹⁶⁸ Vydáním EZR se vykonatelnost těchto vnitrostátních rozhodnutí rozšiřuje na základě zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na území dalších členských států Evropské unie bez dalšího. EZR není přímo vykonatelný na území jiného členského státu, jeho výkon musí podléhat dostatečné kontrole. Není možné, aby na jeho základě byl někdo zatčen a bez jakéhokoli rozhodování vnitrostátních orgánů členského státu předán do jiného členského státu. O předání hledané osoby musí vždy rozhodnout soudní orgán členského státu, ve kterém byla osoba zatčena.

EZR musí obsahovat údaje, které mají za cíl identifikovat osobu, která má být předána, tak aby nemohla být zaměněna s jinou osobou, popsat skutek, ohledně něhož má být předání realizováno, označit pravomocné a vykonatelné rozhodnutí, které je podkladem pro vydání EZR a usnadnit a urychlit jeho výkon poskytnutím údajů pro přímou komunikaci mezi orgány dotčených států.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ Čl. 1 odst. 2 Rámcového rozhodnutí.

¹⁶⁷ Což vyplývá v souladu s článkem 1 odst. 2 Rámcového rozhodnutí ze zásady vzájemného uznávání rozhodnutí a rovněž z článku 8 odst. 1 písm. c) Rámcového rozhodnutí.

¹⁶⁸ Předpokladem vydání EZR v České republice je podle § 405 odst. 2 písm. c) trestního řádu vykonatelný rozsudek ukládající trest odnětí svobody, příkaz k zatčení podle § 69 trestního řádu, mezinárodní zatýkací rozkaz podle § 384 trestního řádu nebo jiné vykonatelné rozhodnutí mající týž účinek. Takovýmto rozhodnutím bude i rozhodnutí o uložení ústavního ochranného léčení a ochranné výchovy.

¹⁶⁹ Vzor formuláře EZR podle vzoru v příloze č. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 258/2006 Sb., kterou se stanoví vzor evropského zatýkacího rozkazu a vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku je uveden v Příloze č. 4 práce. Vzor formuláře podle vyhlášky odpovídá vzoru uvedenému v Rámcovém rozhodnutí.

7.2 Podmínky aplikace evropského zatýkacího rozkazu

Podmínky pro vydání a aplikaci EZR jsou podrobně vymezeny v jednotlivých člancích Rámcového rozhodnutí. Jak již bylo zmíněno výše, nezbytným předpokladem vydání EZR je existence pravomocného a vykonatelného rozhodnutí, které je vydáno podle vnitrostátních trestněprocesních předpisů státu a přikazuje omezení osobní svobody hledané osoby. Nepřekročitelnou podmínkou je stanovená délka trestu odnětí svobody, případně ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody, které osobě, jež má být předána na základě EZR, hrozí, nebo již jí byly uloženy. V souladu s článkem 2 odst. 1 Rámcového rozhodnutí lze EZR vydat v případech jednání, za která lze podle právních předpisů vystavujícího státu uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené s omezením osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně 12 měsíců nebo, je-li hledaná osoba již odsouzena, byl-li již uložen trest odnětí svobody nebo uloženo ochranné opatření v délce nejméně 4 měsíců.

7.2.1 Prolomení zásady přezkoumávání oboustranné trestnosti

Rámcové rozhodnutí prolamuje ve vybraných případech zásadu oboustranné trestnosti, tradičního principu vydávacího řízení a přispívá tak značnou mírou k dosažení účelu sledovaného Rámcovým rozhodnutím, k efektivnímu průběhu trestního řízení proti osobám, které se vyhýbají trestní spravedlnosti. V článku 2 odst. 2 vymezuje kategorie trestných činů, které jsou důvodem pro předání na základě EZR a bez ověření oboustranné trestnosti činu v případě, že je lze ve vystavujícím státě potrestat trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením spojeným s odnětím svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně 3 roky.¹⁷⁰ Jde o tyto kategorie trestných činů:

- účast na zločinném spolčení,
- terorismus,
- obchod s lidmi,
- pohlavní zneužívání dětí a dětská pornografie,
- nedovolený obchod s omamnými drogami a psychotropními látkami,
- nedovolený obchod se zbraněmi, střelivem a výbušninami,

---

¹⁷⁰ Seznam trestných činů uvedených v odstavci 2 je taxativní, jeho zúžení či rozšíření o nová jednání je závislé na rozhodnutí Rady Evropské unie o novelizaci Rámcového rozhodnutí.

- korupce,
- podvody, včetně podvodů postihujících zájmy Evropských společenství ve smyslu Úmluvy ze dne 26. července 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství,
- praní výnosů z trestné činnosti,
- padělání měny včetně eura,
- počítačová trestná činnost,
- trestná činnost proti životnímu prostředí, včetně nedovoleného obchodu s ohroženými druhy živočichů a ohroženými druhy a odrůdami rostlin,
- napomáhání při nedovoleném překročení státní hranice a nedovoleném pobytu,
- vražda, těžké ublížení na zdraví,
- nedovolený obchod s lidskými orgány a tkáněmi,
- únos, omezování osobní svobody a braní rukojmí,
- rasismus a xenofobie,
- organizovaná nebo ozbrojená loupež,
- nedovolený obchod s kulturními statky, včetně starožitností a uměleckých děl,
- podvod,
- vydírání a vymáhání peněz za ochranu,
- výroba padělků a nedovolených napodobenin,
- padělání veřejných listin a obchodování s nimi,
- padělání platebních prostředků,
- nedovolený obchod s hormonálními látkami a jinými prostředky na podporu růstu,
- nedovolený obchod s jadernými a radioaktivními materiály,
- obchod s odcizenými vozidly,
- znásilnění,
- žhářství,
- trestné činy spadající do příslušnosti Mezinárodního trestního soudu,
- únos letadla nebo plavidla,
- sabotáž.

Samotná formulace jednání, která byla zařazena na seznam v čl. 2 odst. 2, respektuje rozdíly v hmotněprávních předpisech členských států. Záměrně nepodává

právní kvalifikací jednání, daným označením se pouze podává snaha vystihnout podstatu jednání, za nějž je osoba trestněprávně odpovědná.¹⁷¹ Členskými státy bylo toto ustanovení Rámcového rozhodnutí transponováno různě. Některé v podstatě převzaly seznam jednání, jiné se pokusily přiřadit k jednotlivým kategoriím vlastní konkrétní skutkové podstaty.¹⁷² Zda-li jednání v konkrétním případě odpovídá jednání uvedenému v Rámcovém rozhodnutí a zakotvenému do právních řádů členských států, bude posuzováno orgánem vyžadujícího státu. Dožádaný orgán není oprávněn toto posouzení přezkoumávat,¹⁷³ je však oprávněn vyžádat si dodatkové informace.¹⁷⁴

V jiných případech, tj. v případech trestných činů nevyjmenovaných v čl. 2 odst. 2 Rámcového rozhodnutí nebo postihovaných právním řádem vystavujícího státu trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením s horní hranicí sazby v délce nižší než 3 roky, zásada oboustranné trestnosti zůstává nedotčena a vykonávající členský stát může předání hledané osoby podmínit přezkoumáním oboustranné trestnosti skutku, tedy přezkoumat, že jednání je rovněž soudně trestné podle jeho právního řádu. Většina členských států v těchto případech přezkoumání vyžaduje. V praxi je tak podmínka oboustranné trestnosti v zásadě zachována, s výjimkou 32 vyjmenovaných trestných jednání, pokud jsou tyto postihovány trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením s horní hranicí sazby v délce vyšší než 3 roky.¹⁷⁵

Zrušení podmínky oboustranné trestnosti u vybraných kategorií jednání patří k jednomu z nejvíce kontroverzních elementů realizujících zásadu vzájemného uznávání v trestním právu. Otázka souladu čl. 2 odst. 2 Rámcového rozhodnutí se stala předmětem řízení před ESD ve věci *Advocaten voor de Wereld*,¹⁷⁶ který bude rozebrán níže. Na tomto místě lze zmínit, že ESD neshledal rozpor tohoto ustanovení se zásadou

---

¹⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád: komentář. Díl II, (§ 180 až § 471). Praha : C.H.Beck, 2005, s. 2614.

¹⁷² Česká republika patří ke státům, které seznam jednání převzaly.

¹⁷³ Ledaže by s tím souhlas vyžadující orgán. Viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád: komentář. Díl II, (§ 180 až § 471). Praha : C.H.Beck, 2005, s. 2614.

¹⁷⁴ Má-li například pochybnosti o tom, zda skutek není ve vyžadujícím státě promlčen, zda spadá pod některou z vyjmenovaných kategorií nebo zda je popsán dostatečně určitě a nezaměnitelně s jiným skutkem. Viz FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. Praha : Linde, 2005, s. 198-199.

¹⁷⁵ WOUTERS, J., NAERT, F. Of arrest warrants, terrorist offences and extradition deals: An appraisal of the EU's main criminal law measures against terrorism after „11 September“. *Common Market Law Review*. 2004, č. 41, s. 912-913.

¹⁷⁶ Rozsudek ESD C_303/05 ze dne 3. května 2007, dostupný z WWW:

<<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=CS&Submit=rechercher&numaff=C-303/05>>.

legality.¹⁷⁷ Této otázce se ve svém nálezu Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. května 2006 věnoval i Ústavní soud České republiky. Při posuzování souladu předmětného ustanovení trestního řádu¹⁷⁸ s ústavním pořádkem dospěl k obdobným závěrům jako ESD. Dotčený výčet trestných činů navíc podle Soudu obecně odpovídá jednáním, která jsou trestná i podle českého práva, byť tomu přesně neodpovídá název příslušného trestného činu.¹⁷⁹

7.2.2 Možnosti odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu.

V zájmu naplnění cílů sledovaných v Rámcovém rozhodnutí a efektivního působení EZR ukládá Rámcové rozhodnutí členským státům obecnou povinnost vyhovět EZR. Výjimky z této povinnosti jsou vymezeny v člancích 3 a 4 Rámcového rozhodnutí. Podstatou těchto důvodů jsou právní překážky či principy trestního řízení, které by ve svém důsledku mohly vést k nepřipustnosti trestního stíhání v členských státech.¹⁸⁰

Obligatoční důvody odmítnutí výkonu EZR jsou taxativním způsobem stanoveny v článku 3 a patří mezi ně případy, kdy se na trestný čin, pro který je EZR vydán, vztahuje ve vykonávajícím členském státě amnestie, pokud je tento členský stát příslušný podle svých trestněprávních předpisů ke stíhání tohoto trestného činu; jestliže byl vykonávající justiční orgán informován, že vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzena za tentýž skutek členským státem a trest byl vykonán, je vykonáván nebo ho již nelze vykonat – tedy v případech realizace zásady *ne bis in idem* a případy, kdy vyžádaná osoba není pro nedostatek věku trestně odpovědná podle právních předpisů vykonávajícího státu za jednání, pro které byl EZR vydán.¹⁸¹

---

¹⁷⁷ ESD argumentuje především tím, že Rámcové rozhodnutí nebylo přijato za účelem harmonizace hmotného práva. Definice trestných činů, u kterých je vyloučeno přezkoumávání oboustranné trestnosti a použitelné tresty proto spadají do práva vyžadujícího členského státu.

¹⁷⁸ § 412 odst. 2 trestního řádu.

¹⁷⁹ Bod 103 Nálezu.

¹⁸⁰ Rámcové rozhodnutí zároveň stanoví, že žádné jeho ustanovení nelze vykládat tak, že zakazuje odmítnutí předání osoby, existují-li objektivní důvody domnívat se, že EZR byl vydán za účelem stíhání nebo výkonu trestu z důvodu pohlaví, rasy, náboženství, etnického původu, státní příslušnosti, jazyka, politického přesvědčení nebo sexuální orientace nebo že by postavení této osoby mohlo být pro některý z těchto důvodů zhoršeno. Nikdo nesmí být rovněž odsunut, vykázán nebo vydán do třetího státu, kde existuje vážné nebezpečí, že by mu mohl hrozit trest smrti, mučení nebo jiné nelidské či ponižující zacházení.

¹⁸¹ K výkladu čl. 3 odst. 2 Rámcového rozhodnutí a uplatnění zásady *ne bis in idem* viz blíže rozsudek ESD C261-09 ze dne 16. listopadu 2010 v kapitole 9.3.

Fakultativní důvody, pro které členský stát může odmítnout výkon EZR, jsou upraveny taxativně v článku 4 Rámcového rozhodnutí. Je na rozhodnutí členského státu, zda a které z těchto možností transponuje do svého právního řádu. Jedná se například o případy, kdy vyžádaná osoba je ve vykonávajícím členském státě stíhána za tentýž skutek, jako je trestný čin, pro který byl EZR vydán; promlčení trestního stíhání nebo výkonu trestu vyžádané osoby podle právních předpisů vykonávajícího členského státu nebo případy, kdy vyžádaná osoba se zdržuje ve vykonávajícím členském státě, je jeho státním příslušníkem nebo zde má trvalé bydliště, EZR byl vydán za účelem výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody a tento stát se zavázal provést výkon trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy.

7.2.3 Zásada speciality. Přímý styk a příslušnost justičních orgánů.

V předávacím řízení na základě EZR je obecně uplatňována zásada speciality. Osobu, která byla předána, tak nelze stíhat, odsoudit nebo jinak zbavit svobody za jiný trestný čin spáchaný před jejím předáním než ten, pro který byla předána.¹⁸² Výjimky z této zásady jsou blíže vymezeny v článku 27 Rámcového rozhodnutí. Lze zmínit případy, kdy se vyžádaná osoba výslovně zřekla uplatnění zásady speciality, dále když trestný čin nelze potrestat trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením spojeným s omezením osobní svobody nebo když vykonávající justiční orgán, který osobu předal, na žádost dožadujícího členského státu, která musí mít stejné obsahové náležitosti jako EZR, dá svůj souhlas s rozšířením důvodů předání.¹⁸³

Rámcové rozhodnutí koncipuje zásadu speciality jako ochranu osoby předané do druhého členského státu na základě EZR a jednak v návaznosti na suverenitu státu, který se vzdává své trestní jurisdikce ve prospěch jiného státu, který může předanou osobu postihnout v tom rozsahu, v jakém se předávající stát své jurisdikce vzdal. Zásada speciality je také jedním z významných nástrojů, který může být uplatněn státem

---

¹⁸² Čl. 27 odst. 2 Rámcového rozhodnutí.

¹⁸³ Přičemž souhlas je možné odmítnout pouze ze stejných důvodů jako výkon EZR a rozhodnutí o udělení či neudělení souhlasu musí být přijato nejpozději do 30 dnů po obdržení žádosti.

v zájmu ochrany svých vlastních státních příslušníků, jenž vydává jinému členskému státu na základě EZR.¹⁸⁴

Základní zásadou a významnou změnou, které Rámcové rozhodnutí o EZR zavádí, a to vůbec poprvé v rámci tohoto druhu mezinárodní justiční spolupráce, je přímý právní styk mezi justičními orgány členských států. Role centrálních orgánů je omezena na praktickou a administrativní pomoc při doručování a převzetí EZR a další úřední korespondence, pokud je to nutné kvůli organizaci vnitrostátního soudního systému členského státu. Každý členský stát přitom může určit jeden nebo více ústředních orgánů, které budou nápomocny příslušným justičním orgánům.

Příslušnost justičních orgánů členských států pro vydání a výkon EZR je upravena v článku 6 Rámcového rozhodnutí. Pro vydání EZR je příslušný justiční orgán vystavujícího členského státu podle jeho vnitrostátních právních předpisů (tzv. vystavující justiční orgán). K výkonu EZR je příslušný justiční orgán vykonávajícího členského státu podle jeho vnitrostátních právních předpisů (tzv. vykonávající justiční orgán). O tom, který justiční orgán je příslušný podle práva členského státu, je členský stát povinen informovat Generální sekretariát Rady.

7.3 Postup předávání

7.3.1 Lhůty pro rozhodnutí o výkonu EZR a pro předání vyžádané osoby. Doručování evropského zatýkacího rozkazu.

Z důvodu zajištění rychlosti předávacího řízení klade Rámcové rozhodnutí důraz na poměrně krátké lhůty pro rozhodování soudu v řízení o předání vyžádané osoby na základě EZR do vystavujícího členského státu. Článek 17 odst. 1 Rámcového rozhodnutí výslovně říká, že EZR „se projednává a vykonává jako neodkladná záležitost“. V případě zkráceného předávacího řízení, kdy vyžádaná osoba souhlasí se svým předáním, má být pravomocné rozhodnutí o předání přijato do 10 dnů od poskytnutí tohoto souhlasu, v ostatních případech do 60 dnů od zatčení vyžádané osoby. Ve výjimečných případech, nelze-li rozhodnout v těchto lhůtách, vykonávající justiční orgán o tom neprodleně uvědomí vystavující justiční orgán spolu s uvedením důvodů, přičemž stanovené lhůty lze prodloužit o dalších 30 dnů. Rozhodnutí o výkonu EZR by

---

¹⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář. Díl II, (§ 180 až § 471)*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 2594.

tak mělo být přijato nejpozději do 40 dnů v případě zkráceného předávacího řízení, jinak do 90 dnů od zadržení vyžádané osoby.

Stanovené krátké lhůty jsou nepochybně ku prospěchu vyžádané osoby, ovšem vytváří se zde zvýšená potřeba důsledně dbát, aby veškeré procedury spojené s rozhodováním o výkonu EZR byly provedeny striktně při respektování práv vyžádané osoby stanovených zákonem a příslušnými mezinárodními závazky.

Rámcové rozhodnutí stanovuje kromě lhůt pro rozhodnutí o výkonu EZR také lhůty, v rámci kterých má dojít k předání vyžádané osoby. Stejně jako v případě lhůt pro rozhodnutí, mají i tyto lhůty přispět k rychlosti předávacího řízení a dosažení efektivity trestní represe. Zároveň je však kladen zvýšený důraz na ochranu práv vyžádané osoby, která, jestliže se nachází po uplynutí lhůt určených v Rámcovém rozhodnutí pro její předání ještě ve vazbě, musí být propuštěna.¹⁸⁵ Jakmile justiční orgán vystavujícího státu učinil rozhodnutí o předání, má být vyžádaná osoba předána co nejdříve, v den, který smluví dotyčné orgány, nejpozději do 10 dnů od přijetí pravomocného rozhodnutí o výkonu EZR. Pokud by tuto lhůtu nebylo možné dodržet pro okolnosti, které nejsou pod kontrolou členských států, justiční orgány vystavujícího a vykonávajícího členského státu si dohodnou nové datum předání. Vyžádaná osoba pak musí být předána nejpozději do 10 dnů od dohodnutí tohoto nového data.¹⁸⁶

Styk při doručování EZR do státu vykonávajícího je zásadně přímý. Pokud je známo místo pobytu hledané osoby, vydávající justiční orgán může doručit EZR přímo příslušnému vykonávajícímu justičnímu orgánu.¹⁸⁷ Členský stát však může v souladu s článkem 7 Rámcového rozhodnutí prohlásit svůj ústřední orgán za příslušný k doručování a přijímání EZR a k souvisejícímu písemnému styku. Další možností je v souladu s článkem 9 odst. 2 kdykoli rozhodnout o pořízení záznamu o vyžádané osobě v Schengenském informačním systému (dále jen „SIS“) podle článku 95 Úmluvy ze dne 19. června 1990 k provedení Schengenské dohody o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 14. června 1985.¹⁸⁸ Nelze-li použít služeb SIS, o doručení lze požádat Interpol, jeho role je však zde pouze podpůrná. Doručení lze provést i

¹⁸⁵ Čl. 23 odst. 5 Rámcového rozhodnutí.

¹⁸⁶ Čl. 23 Rámcového rozhodnutí.

¹⁸⁷ Čl. 9 odst. 1 Rámcového rozhodnutí.

¹⁸⁸ Pořízení záznamu v SIS přitom bude rovnocenné EZR, za předpokladu, že SIS bude schopen předat všechny údaje stanovené v článku 8 odst. 1 Rámcového rozhodnutí. Během přechodného období, tj. dokud SIS nebude schopen předávat všechny tyto údaje, bude pořízení záznamu v SIS rovnocenné EZR až do doby, dokud vykonávající justiční orgán neobdrží v řádné a náležité formě originál EZR.

prostřednictvím bezpečného telekomunikačního systému Evropské soudní sítě nebo jakýmkoli jinými bezpečnými prostředky, které umožňují vyhotovení písemného záznamu tak, aby měl vykonávající stát možnost ověřit pravost takového záznamu.

Rámcové rozhodnutí nestanovuje žádnou lhůtu pro doručení originálu EZR vykonávajícímu státu v případě, že došlo k omezení osobní svobody vyžádané osoby. Stanovení této lhůty zůstalo na uvážení každého členského státu a jednotlivé úpravy se tak značně liší. EZR musí být pod hrozbou propuštění vyžádané osoby doručen s překladem do příslušného jazyka justičnímu orgánu předávajícího státu ve lhůtě podle sdělení jednotlivých členských států. Členské státy stanovily tuto lhůtu velmi různě, pro příklad lze uvést Finsko nebo Švédsko, které vyžadují doručení originálu EZR co nejdříve jak je to možné, do 6 pracovních dnů je to ve Francii či Lucembursku, do 40 dnů v České republice,¹⁸⁹ Maďarsku, Německu a Rakousku.¹⁹⁰

7.3.2 Práva vyžádané osoby

Pokud dojde na základě EZR k zadržení vyžádané osoby, Rámcové rozhodnutí ukládá členským státům, aby jí v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy zajistily určitá základní práva vyjmenovaná v článku 11, jmenovitě právo na právního zástupce, tj. právo na obhajobu; právo na tlumočníka; právo být informován o obsahu EZR; právo být informován o možnosti souhlasit s předáním vystavujícímu justičnímu orgánu.

Uvede-li zatčená osoba, že souhlasí s předáním vystavujícímu členskému státu, musí být tento souhlas vyjádřen před justičním orgánem vykonávajícího členského státu v souladu s jeho vnitrostátními právními předpisy.¹⁹¹ Udělení souhlasu s předáním má za důsledek zkrácené předávací řízení, pravomocné rozhodnutí o výkonu EZR by podle článku 17 odst. 2 mělo být přijato do 10 dnů od vyjádření tohoto souhlasu. Vyžádaná osoba by měla být také co nejdříve informována o možnosti vzdát se práva na uplatnění zásady speciality a o důsledcích tohoto souhlasu. Příslušné souhlasy se zaznamenají do protokolu, ze kterého musí být zřejmé, že vyžádaná osoba svůj souhlas vyjádřila

¹⁸⁹ § 403 odst. 3 ve spojení s § 396 odst. 5 trestního řádu.

¹⁹⁰ Blíže viz FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S.. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. Praha: Linde, 2005, s. 203-204.

¹⁹¹ Čl. 13 odst. 1 Rámcového rozhodnutí.

dobrovolně a s plným vědomím důsledků.¹⁹² Souhlas v zásadě nelze odvolat.¹⁹³ Jestliže zatčená osoba se svým předáním nesouhlasí, má právo být vyslechnuta justičním orgánem vykonávajícího členského státu v souladu s jeho vnitrostátními právními předpisy.¹⁹⁴ Po zatčení osoby na základě EZR, justiční orgán vykonávajícího státu rozhodne, zda tato osoba bude v souladu s jeho vnitrostátním právem vzata do předběžné vazby. Z této vazby může být zatčená osoba kdykoli propuštěna za podmínky, že příslušný orgán tohoto státu přijme veškerá nezbytná opatření k zamezení jejího útěku.¹⁹⁵

V České republice je zásada speciality a s ní spojené otázky v rámci předávacího řízení upravena v § 406 trestního řádu. Podmínky kladené na prohlášení osoby o vzdání se práva na uplatnění zásady speciality blíže vymezuje § 406 odst. 2 trestního řádu. Osoba, která byla předána do České republiky, musí toto prohlášení učinit do protokolu před soudem, který vydal EZR a za přítomnosti obhájce, v přípravném řízení soud provede postup na návrh státního zástupce. Soud je povinen poučit vyžádanou osobu o důsledcích prohlášení a o tom, že jej nelze vzít zpět. O učiněném prohlášení následně informuje příslušný orgán vykonávajícího státu.

7.3.3 Konkurence evropských zatýkacích rozkazů. Průvoz vyžádané osoby.

V rámci předávacího řízení na základě EZR mohou nečastěji nastat případy tzv. konkurence evropských zatýkacích rozkazů více členských států nebo EZR a žádostí o vydání ze strany třetích států. V případě souběhu více EZR, kdy je na vyžádanou osobu vydán zatykač dvěma nebo více členskými státy, musí justiční orgán vykonávajícího státu rozhodnout o tom, který z těchto EZR bude vykonán. Je přitom povinen zvážit všechny okolnosti, zejména závažnost a místo spáchání trestného činu, data vydání EZR a to, a o jaký druh EZR se jedná, tedy zda byl vydán za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu či ochranného opatření. Při tomto rozhodování může požádat o stanovisko Eurojust. Tyto okolnosti je příslušný orgán vykonávajícího státu povinen

---

¹⁹² Čl. 13 odst. 2 Rámcového rozhodnutí.

¹⁹³ Členský stát však může stanovit možnost odvolání se vůči udělenému souhlasu v souladu se svými vnitrostátními právními předpisy. O využití této možnosti musí informovat Generální sekretariát Rady při přijetí Rámcového rozhodnutí a sdělit postupy, kterými lze souhlas odvolat, a jejich případné změny. Čl. 13 odst. 4 Rámcového rozhodnutí.

¹⁹⁴ Čl. 14 Rámcového rozhodnutí.

¹⁹⁵ Čl. 12 Rámcového rozhodnutí.

zvážit také v situaci souběhu EZR a žádosti o vydání, kterou předložila třetí země, přihlídnout musí i k příslušným závazkům vyplývajícím z použitelných mezinárodních smluv o vydávání. Po zvážení všech okolností příslušný orgán vykonávajícího státu rozhodne o tom, zda má přednost EZR nebo žádosti o vydání. EZR není při tomto rozhodování nijak upřednostněn.¹⁹⁶

Členským státům je obecně uložena povinnost povolit průvoz vyžádané osoby, za podmínky, že členský stát bude informován o totožnosti a státní příslušnosti osoby, na kterou se EZR vztahuje; existenci EZR; povaze a právní kvalifikaci trestného činu; okolnostech trestného činu, včetně doby a místa jeho spáchání. Členský stát může odmítnout průvoz vlastního státního příslušníka nebo osoby s trvalým pobytem na jeho území v případě průvozu za účelem výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody. V případě průvozu takové osoby za účelem jejího trestního stíhání může členský stát průvoz podmínit tím, že osoba bude po vyslechnutí vrácena do státu průvozu, aby zde vykonala trest odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody uložený státem vystavujícím EZR.¹⁹⁷

7.4. Transpozice Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu v České republice

Transpozice Rámcového rozhodnutí o EZR byla v České republice provedena v zásadě ve dvou krocích. První krok zahrnoval přijetí odpovídající vnitrostátní právní úpravy, a to novely trestního zákona č. 537/2004 Sb. a novely trestního řádu č. 539/2004 Sb. Druhým krokem bylo vyloučení aplikace Evropské úmluvy o vydávání z roku 1957, včetně jejich dodatků, učiněním prohlášení podle článku 28 odst. 3 Evropské úmluvy o vydávání.

Za účelem transpozice Rámcového rozhodnutí do právního řádu České republiky byla nabytím účinnosti zákona č. 537/2004 Sb. dne 1. listopadu 2004 provedena novelizace § 21 trestního zákona. Podle § 21 odst. 2 je nyní umožněno předání občana České republiky na základě EZR jinému členskému státu Evropské unie k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu. Předání vlastního státního občana je však v souladu s §

---

¹⁹⁶ Č. 16 Rámcového rozhodnutí.

¹⁹⁷ Čl. 25 Rámcového rozhodnutí.

403 odst. 2 trestního řádu¹⁹⁸ podmíněno vzájemností. V řízení o předání občana České republiky na základě EZR proto bude vždy zkoumáno, zda je tato podmínka splněna.¹⁹⁹

Dne 1. listopadu 2004 nabyl účinnosti zákon č. 539/2004 Sb., kterým byl novelizován trestní řád. Tím byl proveden první krok k přijetí odpovídající vnitrostátní právní úpravy EZR. Česká republika však v přímém rozporu s Rámcovým rozhodnutím omezila použití ustanovení o EZR pouze na skutky spáchané ode dne 1. listopadu 2004, tj. ode dne účinnosti těchto novel trestního zákona a trestního řádu. V přechodních ustanoveních článku II odstavce 2 zákona č. 539/2004 Sb. bylo stanoveno: „Ustanovení oddílu třetího hlavy dvacáté páté²⁰⁰ se nepoužijí pro trestné činy spáchané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. V těchto případech se postupuje podle ustanovení oddílu druhého hlavy dvacáté páté, ve znění tohoto zákona.“ Ohledně trestných činů spáchaných do 31. října 2004 tak byly orgány České republiky povinny postupovat podle obecných ustanovení trestního řádu o vydávání.

Evropská komise ve svých pravidelných zprávách o provádění Rámcového rozhodnutí několikrát podrobila některé členské státy, včetně České republiky, kritice a vyjádřila nespokojenost s provedením Rámcového rozhodnutí do jejich vnitrostátních právních řádů, konkrétně i ve vztahu k časovému omezení použití EZR.²⁰¹ Vzhledem ke kritickým výhradám ze strany Evropské komise a neochotě některých členských států vyhovět EZR vydanému Českou republikou ve vztahu k trestným činům spáchaným před 1. listopadem 2004, přijala Česká republika s účinností od 1. července 2006 zákon č. 253/2006 Sb., o změně trestního řádu a dalších souvisejících zákonů, který novelizoval předmětné ustanovení zákona č. 539/2004 Sb. Článek 2 odst. 2 zákona č. 539/2004 Sb., ve znění zákona č. 253/2006 Sb. tak po provedených změnách stanoví: „Ustanovení oddílu třetího hlavy dvacáté páté se nepoužijí na předání občana

---

¹⁹⁸ § 403 odst. 2 trestního řádu stanoví: „Česká republika může předat vlastního občana jinému členskému státu Evropské unie pouze za podmínky vzájemnosti.“

¹⁹⁹ Vzhledem k ust. § 376 odst. 1 trestního řádu bude v těchto případech od státu, který EZR vydal, orgány České republiky vyžadováno prohlášení záruky vzájemnosti. § 376 odst. 1 trestního řádu: „Není-li právní styk mezi Českou republikou a dožadujícím státem upraven mezinárodní smlouvou, orgány činné v trestním řízení České republiky vyhovějí takové žádosti, poskytne-li dožadující stát záruku, že vyhovějí obdobné žádosti orgánu České republiky.“

²⁰⁰ Hlava dvacátá pátá oddílu třetího trestního řádu je nazývána „Právní styk s cizinou“.

²⁰¹ Např. Zpráva Komise ze dne 23. února 2005 o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy [SEK(2005)267]; Zpráva Komise ze dne 24. ledna 2006 o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (revidované znění) [SEK(2006)79].

České republiky z České republiky do jiného členského státu Evropské unie, pokud spáchal trestný čin před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. V těchto případech se postupuje podle ustanovení § 391 až 402, ve znění tohoto zákona.“ Česká republika tak již dnes umožňuje předání vyžádaných osob bez zpětného časového omezení ve vztahu k spáchanému trestnému činu. Výjimka však zůstala zachována pro české státní příslušníky. V souvislosti s trestnými činy, které spáchali občané České republiky přede dnem 1. listopadu 2004, je možné provést vydání pouze na základě Evropské úmluvy o vydávání a jejích dvou protokolů, nikoli v rámci procedury předání na základě EZR. Pro doplnění lze uvést, že pro trestné činy spáchané českými státními příslušníky po 1. listopadu 2004 předání stále podléhá podmínce vzájemnosti.

Učinění prohlášení podle článku 28 odst. 3 Evropské úmluvy o vydávání z roku 1957, o vyloučení aplikace Evropské úmluvy o vydávání, bylo druhým krokem vedoucím k transpozici Rámcového rozhodnutí o EZR v České republice.²⁰² Prohlášením byla vyloučena aplikace Úmluvy a jejích dodatkových protokolů vůči členským státům Evropské unie, které aplikují EZR. Tento krok byl nezbytný z toho důvodu, že Evropská úmluva o vydávání má jakožto mezinárodní smlouva ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky²⁰³ přímo aplikovatelná ustanovení a přednost před vnitrostátní zákonnou úpravou. Ustanovení trestního řádu transponující Rámcové rozhodnutí o EZR by se jinak dostala do rozporu s Úmluvou, která by vzhledem k čl. 10 Ústavy měla mít přednost. Tím by ale Česká republika nesplnila požadavek řádného provedení Rámcového rozhodnutí do vnitrostátního řádu a dostala se do rozporu se závazky vyplývající z členství v Evropské unii. Uplatňování Evropské úmluvy o vydávání není dotčeno ve vztahu k třetím státům a dále v případech, kdy mezi členskými státy nedochází k předání osob na základě EZR.²⁰⁴

---

²⁰² Podle tohoto ustanovení byly smluvní strany povinny informovat generálního tajemníka Rady Evropy o vyloučení působnosti Evropské úmluvy o vydávání, v případě že se vydávání mezi smluvními stranami uskutečňuje na základě jednotných právních předpisů. Samotný článek 28 odst. 3 Úmluvy umožňuje v případě přijetí jednotné legislativy o vydávání vyloučení aplikace Úmluvy i s jejími dodatky.

²⁰³ Čl. 10 Ústavy stanoví: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

²⁰⁴ Např. v České republice pro trestné činy státních příslušníků spáchané před 1. listopadem 2004.

7.4.1 Úprava předávacího řízení v trestním řádu

Po novelizaci provedené zákonem č. 539/2004 Sb., transponujícím závazky České republiky vyplývající z Rámcového rozhodnutí o EZR, upravuje trestní řád předávání osob na základě EZR v hlavě dvacáté páté, oddíle třetím, v § 403 až § 422.²⁰⁵

Tato ustanovení se vztahují:

- na trestné činy, za které je možno uložit trest odnětí svobody či ochranné opatření spojené s omezením osobní svobody s horní hranicí nejméně 12 měsíců anebo, byla-li vyžádaná osoba již odsouzena, byl-li jí uložen trest odnětí svobody či ochranné opatření spojené s omezením osobní svobody v délce nejméně 4 měsíců;
- podle prohlášení jednotlivých členských států učiněných Radě Evropské unie je možné na základě EZR vyžádat hledané osoby pouze z metropolitních území členských států. Ve vztahu k zámořským či závislým územím se uplatní postup podle příslušných mezinárodních smluv o vydávání nebo postup bez smluvního základu podle právních ustanovení České republiky.
- na trestné činy spáchané bez jakéhokoliv časového omezení, s výjimkou trestných činů spáchaných státními příslušníky České republiky, v jejichž případě se příslušná ustanovení trestního řádu o předávání vztahují pouze na trestné činy spáchané po 1. listopadu 2004,²⁰⁶
- až do 31. prosince 2008 Rakouská republika nepředávala rakouské státní občany na základě EZR bez jejich vlastního souhlasu. Vzhledem k ustanovení § 403 odst. 2 trestního řádu²⁰⁷ tak mohla Česká republika do 31. prosince 2008 předávat své státní příslušníky na základě EZR do Rakouska rovněž jen s jejich souhlasem;
- v souladu s přechodným ustanovením článku II odst. 3 zákona č. 539/2004 Sb. se ustanovení § 403 až 422 nepoužijí pro předání osob z Francouzské republiky

---

²⁰⁵ Trestní řád zavádí pro členské státy zúčastněné na předávacím řízení legislativní zkratky. Zkratkou „vyžadující stát“ označuje stát, jehož justiční orgán vydává EZR. Členský stát, na jehož území se osoba zdržuje a který bude EZR vykonávat, tedy předávat osobu vyžadujícímu státu, označuje jako „stát předávající“. Ten, kdo má být na základě EZR předáván, je trestním řádem označován obecně jako „osoba“, případně též podle účelu předání jako „obviněný“, resp. „odsouzený“.

²⁰⁶ Článek II odst. 2 zákona č. 539/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁷ § 403 odst. 2 trestního řádu: „Česká republika může předat vlastního občana jinému členskému státu Evropské unie pouze za podmínky vzájemnosti.“

pro trestné činy spáchané před 1. listopadem 1993 a pro předání osob z Italské republiky a Rakouské republiky pro trestné činy spáchané před 7. srpem 2002. V těchto případech se postupuje podle ustanovení § 383 až 390 trestního řádu o vydávání.

EZR není přímo vykonatelný na území jiného členského státu Evropské unie. Příslušný justiční orgán státu, na jehož území se vyžádaná osoba nachází, musí o jejím předání vždy přijmout rozhodnutí. Předpokladem vydání EZR v České republice je tedy existence pravomocného a vykonatelného vnitrostátního rozhodnutí, z něhož vyplývá možnost omezení osobní svobody vyžádané osoby. V § 405 odst. 2 písm. c) trestního řádu jsou tato rozhodnutí stanovena demonstrativně. Může jimi být vykonatelný rozsudek ukládající trest odnětí svobody nebo ochranné ústavní léčení; příkaz k zatčení podle § 69 trestního řádu; mezinárodní zatýkácí rozkaz dle § 384 trestního řádu; jiné vykonatelné rozhodnutí mající stejný účinek.²⁰⁸

7.4.1.1 Řízení o předání do České republiky

Zvláštní ustanovení trestního řádu upravující postup při předání osoby z předávajícího členského státu do České republiky jsou uvedena v § 405 až 407 trestního řádu. Podrobnosti postupu soudů při úkonech souvisejících s aplikací těchto ustanovení upravuje Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 24. srpna 2007, zejména v § 12 až 23.²⁰⁹ Postup státních zástupců v řízení upravuje Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 26. ledna 2005, poč.č. 1/2005, kterým se upravuje postup státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech,²¹⁰ zejména v čl. 43 až 46.

K vydání EZR je příslušný v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce a v řízení před soudem předseda senátu.²¹¹ V souladu s ustanovením § 26 odst. 1 trestního řádu je k vydání EZR v přípravném řízení příslušný soudce okresního soudu, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh na vydání EZR. Návrh na vydání EZR může státní zástupce podat buď samostatně poté, co byl vydán

²⁰⁸ Např. usnesení o uložení ochranného ústavního léčení podle § 230 nebo § 239 trestního řádu.

²⁰⁹ Pokud není v Instrukci stanoveno jinak, použijí se na základě ustanovení § 1 odst. 2 Instrukce, ustanovení instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. února 2005, č.j. 81/2002-MO-J/142, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních, která byla publikována pod č. 14/2006 Sbírky instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti.

²¹⁰ Dále jen Pokyn nejvyššího státního zástupce.

²¹¹ § 405 odst. 1 trestního řádu.

příkaz k zatčení podle § 69 trestního řádu²¹² nebo mezinárodní zatýkácí rozkaz podle § 384 trestního řádu²¹³ anebo zároveň s podáním návrhu na vydání příkazu k zatčení podle § 69 trestního řádu nebo mezinárodního zatýkácího rozkazu podle § 384 trestního řádu. Jednou ze základních podmínek pro vydání EZR je skutečnost, že se osoba zdržuje s pravděpodobností blížící se jistotě v jiném členském státě a že je třeba jeho trvalé přítomnosti při trestním stíhání nebo výkonu trestu či ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody. Není-li však s určitostí známo místo pobytu hledané osoby, zejména zda-li se zdržuje na území některého z členských států, je vhodné, aby návrh na vydání EZR byl podáván současně s návrhem na vydání mezinárodního zatýkácího rozkazu podle § 384 trestního řádu.²¹⁴

Písemné vyhotovení EZR vyhotoví soud na formuláři podle vzoru uvedeném v příloze č. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 258/2006 Sb., kterou se stanoví vzor evropského zatýkácího rozkazu a vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku, která nabyla účinnosti dne 1. července 2006. Soud, který EZR vydal, jej doručí příslušnému orgánu předávajícího státu v úředním nebo v jednom z úředních jazyků předávajícího státu, případně v jiném jazyce, který je předávající stát ochoten přijmout.²¹⁵ Pokud v době vydání EZR není známo místo pobytu hledané osoby, opatří soud EZR úředním překladem do anglického jazyka.²¹⁶ Ve vztazích k Rakousku a Slovensku není třeba EZR ani případné dodatkové informace opatřovat překladem.²¹⁷ Od okamžiku připojení České republiky k SIS dne 1. září 2007 soud doručí EZR Policejnímu prezidiu České republiky (Národní centrála SIRENE Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování; dále jen „SIRENE“) k pořízení záznamu v SIS²¹⁸ za účelem zatčení a předání osoby, stejnopis EZR současně doručí Ministerstvu

---

²¹² § 69 odst. 1 trestního řádu: „Jestliže je dán některý z důvodů vazby (§ 67) a obviněného nelze předvolat, předvést nebo zadržet a zajistit tak jeho přítomnost u výslechu, vydá v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce a v řízení před soudem předseda senátu příkaz, aby byl obviněný zatčen.“

²¹³ § 384 odst. 1 trestního řádu: „Zdržuje-li se obviněný v cizím státě nebo je-li důvodné podezření, že se v něm zdržuje, a je-li třeba ho vyžádat, vydá předseda senátu nebo soudce příslušného soudu mezinárodní zatýkácí rozkaz. V přípravném řízení tak učiní na návrh státního zástupce.“

²¹⁴ Čl. 43 odst. 1 Pokynu nejvyššího státního zástupce.

²¹⁵ Jednotlivé členské státy učinily Radě evropské unie prohlášení o tom, v jakých jazycích budou EZR akceptovat. Jazyky, v nichž jednotlivé členské státy přijímají EZR jsou uvedeny v příloze č.2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti.

²¹⁶ § 15 odst. 1 Instrukce Ministerstva spravedlnosti.

²¹⁷ § 15 odst. 2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti.

²¹⁸ Pořízení záznamu v SIS za účelem zatčení a předání osoby, který obsahuje údaje uvedené v § 405 trestního řádu, má pro účely předávacího řízení stejné účinky jako EZR. Zároveň nahrazuje zaslání EZR

spravedlnosti. V případě známého pobytu osoby doručí EZR příslušnému orgánu předávajícího státu v souladu s jeho právním řádem.²¹⁹

V případě pomnutí důvodů pro vydání EZR nebo pokud se dodatečně zjistí důvody, pro které nelze osobu vydat,²²⁰ je soud, který EZR vydal, povinen rozhodnout o jeho zrušení. Osobu, kterou členský stát předal na základě EZR, převezmou policejní orgány a dodají ji bezodkladně soudu, který EZR vydal.²²¹

7.4.1.2 Postup předání z České republiky

Předávání osob z České republiky do jiných členských států na základě EZR je upraveno jednak v ustanoveních § 403, 404 a 404a trestního řádu týkajících se obecných aspektů předávacího řízení a dále v ustanoveních § 408 až 421 trestního řádu upravujících postup při předání osob z České republiky do vyžadujícího členského státu. Konkretizace postupu v souvislosti s aplikací těchto ustanovení upravuje jednak již výše zmíněná Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 24. srpna 2007, zejména v § 24 až 31, postup státních zástupců v řízení upravuje Pokyn nejvyššího státního zástupce ze dne 21. ledna 2011 o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech zejména v části třetí v čl. 35 až 49. Orgánem příslušným k přijetí EZR je krajské státní zastupitelství podle místa pobytu nebo místa zadržení osoby, která má být předána (trestní řád tuto osobu označuje legislativní zkratkou „vyžádaná osoba“). O výkonu EZR rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu působí příslušné krajské státní zastupitelství.²²²

Krajské státní zastupitelství je rovněž příslušné k provedení předběžného šetření jako předpokladu pro rozhodnutí o výkonu EZR. V rámci předběžného šetření se zjišťuje, zda jsou splněny podmínky pro předání vyžádané osoby, a to zejména skutečnosti uvedené v § 409 odst. 3 nebo § 411 odst. 6 trestního řádu. Státní zástupce je

---

předávajícímu státu - § 404a trestního řádu. § 404a trestního řádu, jakož i další související ustanovení vstoupili v účinnost dnem spuštění SIS v České republice dne 1. září 2007. Do tohoto data doručoval soud EZR zásadně přímo příslušnému orgánu předávajícího státu. O doručení mohl ve vhodných či nutných případech požádat SIRENE nebo Ministerstvo spravedlnosti. Po vydání EZR neprodleně požádal SIRENE o zahájení pátrání po osobě a její zatčení.

²¹⁹ § 405 odst. 5 trestního řádu.

²²⁰ § 385 ve spojení s § 405 odst. 6 a § 384 odst. 6 trestního řádu.

²²¹ Nejde-li o předání k výkonu trestu, předseda senátu je povinen osobu do 24 hodin od odevzdání vyslechnout a rozhodnout o její vazbě.

²²² § 408 trestního řádu.

v rámci předběžného šetření povinen vyžádanou osobu vyslechnout²²³ a seznámit ji s obsahem EZR. Dále je povinen poučit ji o možnosti vyslovit souhlas se svým předáním a o možnosti vzdát se práva na uplatnění zásady speciality, jakož i o důsledcích z těchto souhlasů vyplývajících. Vyžádaná osoba musí být v řízení o předání zastoupena obhájcem, a to již v předběžném šetření, nejpozději před započatím výslechu.²²⁴ Pokud výsledky předběžného šetření prokazují, že předání vyžádané osoby není možné, státní zástupce vrátí EZR příslušnému orgánu vyžadujícího státu.²²⁵ Po skončení předběžného šetření, pokud nedošlo k vrácení EZR, podá státní zástupce soudu návrh na rozhodnutí o předání podle § 411 odst. 1 trestního řádu.²²⁶ Může navrhnout: a) rozhodnout o předání - má-li po provedeném předběžném šetření za to, že jsou splněny podmínky pro předání vyžádané osoby; b) rozhodnout o předání s výhradou - má-li za to, že osobu je možno předat pouze s výhradou;²²⁷ c) rozhodnout o předání s odkladem do doby, až bude pravomocně skončeno trestní stíhání nebo vykonání trestu – jestliže se proti vyžádané osobě vede v České republice trestní stíhání nebo jestliže vykonává trest pro jiný trestný čin, než pro který byl vydán EZR;²²⁸ d) rozhodnout o zamítnutí předání podle § 411 odst. 3 trestního řádu z důvodu uvedených taxativně v § 411 odst. 6 trestního řádu - má-li za to, že nejsou splněny podmínky pro předání vyžádané osoby.²²⁹

Příslušný krajský soud ve veřejném zasedání usnesením rozhodne o EZR do 60 dnů od zadržení vyžádané osoby. V případě zkráceného předávacího řízení je tato lhůta zkrácena na 10 dnů od učinění souhlasného prohlášení.²³⁰ Osoba bude následně neprodleně předána na území vyžadujícího členského státu, nejpozději však do 10 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o předání.²³¹ Po přijetí rozhodnutí o předání je krajský soud na základě § 411 odst. 4 trestního řádu povinen vzít vyžádanou osobu do předávací

²²³ Pokud ji nevyslechl již v souvislosti s jejím výslechem při zadržení podle § 410 trestního řádu.

²²⁴ § 36 odst. 4 písm. c) trestního řádu per analogiam.

²²⁵ Důvody k vrácení vymezuje taxativně § 409 odst. 3 trestního řádu.

²²⁶ Vyslovení souhlasu s předáním do druhého členského státu má za následek tzv. zkrácené předávací řízení - § 413 trestního řádu. Po učiněném prohlášení soud postupuje přiměřeně podle § 411 trestního řádu. Blíže viz. § 413 a 411 trestního řádu.

²²⁷ Podmínka návratu občana České republiky k výkonu trestu odnětí svobody (§ 411 odst. 7 trestního řádu); podmínka nového řízení v případě odsouzení v nepřítomnosti (§ 411 odst. 8 trestního řádu) nebo podmínka vrácení k výkonu trestu nebo jeho zbývající části (§ 411 odst. 10 trestního řádu).

²²⁸ § 411 odst. 9 trestního řádu.

²²⁹ Rámcové rozhodnutí o EZR stanoví obecnou povinnost členských států vyhovět EZR a vyžádanou osobu předat. Situace, kdy lze, resp. je nutno výkon EZR odmítnout, jsou stanoveny v člancích 3 a 4 Rámcového rozhodnutí. Důvody podle § 411 odst. 6 trestního řádu, pro které může krajský soud předání zamítnout, vycházejí z příslušných ustanovení Rámcového rozhodnutí.

²³⁰ § 413 odst. 4 trestního řádu.

²³¹ Výjimky z této lhůty a související postup jsou upraveny v § 416 trestního řádu.

vazby. Není přitom vázán důvody vazby podle § 67 trestního řádu. Jestliže se osoba v době rozhodování soudu již nacházela v tzv. předběžné vazbě, rozhodne o její přeměně na vazbu předávací. Do předběžné vazby může být vyžádaná osoba vzata rozhodnutím krajského soudu na návrh státního zástupce provádějícího předběžné šetření v případě existence důvodných obav z jejího útěku. Na rozdíl od předávací vazby je však pouze vazbou fakultativní. Z vazby musí být rozhodnutím státního zástupce propuštěna, pominou-li důvody vazby, nebo pokud do 40 dnů od vzetí do předběžné vazby není doručen originál EZR příslušným orgánem vyžadujícího státu.²³²

7.4.2 Předávání občanů České republiky

Novela trestního zákona č. 537/2004 Sb., přijatá v souvislosti s transpozicí Rámcového rozhodnutí v České republice, přinesla zásadní změnu ve znění ustanovení § 21 trestního zákona. Prolomila dosud v trestním zákoně tradičně uznávanou zásadu nevystavování vlastních státních příslušníků. Podle novelizovaného znění § 21 trestního zákona lze občana České republiky předat na základě EZR jinému členskému státu Evropské unie.²³³ Předání státního občana je nicméně podle § 403 odst. 2 trestního řádu v přímém rozporu s Rámcovým rozhodnutím umožněno pouze za podmínky reciprocity.²³⁴ Rámcové rozhodnutí o EZR počítá s předáváním osob v zásadě bez ohledu na jejich státní příslušnost. Česká republika předání svých občanů umožňuje v rozporu s Rámcovým rozhodnutím pouze pro trestné činy spáchané po 1. listopadu 2004 a pouze za podmínky vzájemnosti.²³⁵ Při nesplnění těchto podmínek je možno provést předání jinému státu pouze podle Evropské úmluvy o vydávání z roku 1957.

V řízení o předání z České republiky je skutečnost, zda vyžádaná osoba je občanem České republiky, jedním z kritérií ověřovaných státním zástupcem v rámci předběžného šetření. Pro trestné činy spáchané po 1. listopadu 2004 státní občanství zásadně není důvodem pro zamítnutí předání vyžádané osoby. Pouze v případě, že vyžadující členský stát žádá předání osoby k výkonu trestu odnětí svobody nebo

---

²³² § 410 ve spojení s § 396 trestního řádu.

²³³ Státní občanství vyžádané osoby se posuzuje v souladu s platnou legislativou České republiky. Rozhodující je, jaké státní občanství má osoba v době rozhodování o jejím předání, nikoli v době spáchání trestného činu. Existence dvojího státního občanství přitom není na překážku uplatnění této výjimky.

²³⁴ § 403 odst. 2 trestního řádu: „Česká republika může předat vlastního občana jinému členskému státu Evropské unie pouze za podmínky vzájemnosti.“

²³⁵ Článek II odst. 2 zákona č. 539/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody a pokud tato osoba učiní před příslušným soudem do protokolu prohlášení, že se odmítá podrobit výkonu tohoto trestu nebo ochranného opatření ve vyžadujícím státě, je soud povinen rozhodnout o zamítnutí předání.²³⁶ V souladu s článkem 4 odst. 6 Rámcového rozhodnutí tak trestní řád poskytuje ochranu vlastním státním příslušníkům odmítajícím podrobit se výkonu trestu, resp. ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody ve vyžadujícím státě. Členský stát je však v případě zmíněného odmítnutí výkonu EZR povinen provést výkon trestu nebo ochranného opatření. Navazující postup je v trestním řádě upraven v § 417. Vychází se tak ze z tradičně uznávané zásady „aut dedere aut punire“.²³⁷ Poté, co bude příslušnému soudu (tj. soudu, který rozhodl o zamítnutí předání vyžádané osoby) orgánem vyžadujícího státu doručeno vykonatelné rozhodnutí, na jehož základě byl vydán EZR, soud rozhodne o uznání tohoto rozhodnutí a přemění trest, který byl uložen, na trest, který by mohl uložit, pokud by o spáchaném činu rozhodoval.^{238, 239}

Pokud je EZR žádáno předání českého občana k trestnímu stíhání, není to samo osobě důvodem pro zamítnutí předání. Soud je však povinen podmínit jej v souladu s § 411 odst. 7 trestního řádu poskytnutím záruky navrácení občana do České republiky, pokud ten ve vyžadujícím státě nevysloví souhlas s výkonem trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody ve vyžadujícím státě, pokud mu budou v rámci trestního stíhání uloženy. Jestliže vyžadující stát záruku neposkytne, soud předání státního občana zamítne.²⁴⁰

Státním příslušníkům je dále poskytována ochrana v souvislosti s průvozem pro účely předání. O žádosti rozhoduje Nejvyšší soud. Jestliže je požadován průvoz státního občana pro účely výkonu trestu, resp. ochranného opatření, žádost zamítne. Pokud byla žádost vydána za účelem provedení trestního stíhání, povolí průvoz s výhradou ve smyslu předchozího odstavce.

---

²³⁶ § 411 odst. 6 písm. e) trestního řádu.

²³⁷ „Vydat nebo potrestat.“

²³⁸ § 417 odst. 4 trestního řádu.

²³⁹ Úprava této konverze uloženého trestu v trestním řádě byla České republice vytýkána v Zprávě Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy od roku 2005 ze dne 11. července 2007 [SEK(2007) 979].

²⁴⁰ Tato úprava je v souladu s čl. 5 odst. 3 Rámcového rozhodnutí.

7.4.3 Evropský zatýkací rozkaz ve světle nálezu Ústavního soudu České republiky

V návaznosti na transpozici Rámcového rozhodnutí o EZR byly ústavní soudy některých členských států postaveny před otázku posouzení konformity transpoziční legislativy s vnitrostátním ústavním pořádkem. Před tento úkol byl postaven i Ústavní soud České republiky.

Česká republika provedla transpozici Rámcového rozhodnutí o EZR přijetím novely trestního zákona č. 537/2004 Sb. a novely trestního řádu č. 539/2004 Sb. Skupina poslanců a senátorů se následně obrátila na Ústavní soud České republiky s návrhem na zrušení některých ustanovení této transpoziční legislativy pro údajný rozpor s Listinou základních práv a svobod. Jmenovitě se jednalo o návrh na zrušení § 21 odst. 2 trestního zákona a na zrušení § 403 odst. 2, § 411 odst. 6 písm.e), § 411 odst. 7 a § 412 odst. 2 trestního řádu ve znění provedených novelizací.²⁴¹ Navrhovatelé spatřovali rozpor s čl. 1, čl. 4 odst. 2, čl. 14 odst. 4 a čl. 39 Listiny.²⁴² Navrhovatelé ve svém návrhu označili dva základní důvody spatřované protiústavnosti:

---

²⁴¹ § 21 odst. 2 trestního zákona: „Občan České republiky může být předán jinému členskému státu Evropské unie pouze na základě evropského zatýkacího rozkazu.“;

§ 403 odst. 2 trestního řádu: „Česká republika může předat vlastního občana jinému členskému státu Evropské unie pouze za podmínky vzájemnosti.“;

§ 411 odst. 6 písm.e) trestního řádu: „Soud zamítne předání vyžádané osoby pouze tehdy, jestliže tato osoba je státním občanem České republiky nebo má v České republice trvalý pobyt, její předání se vyžaduje k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení nebo ochranné výchovy a osoba před příslušným soudem do protokolu prohlásí, že se odmítá podrobit výkonu tohoto trestu nebo ochranného opatření ve vyžadujícím státě; toto prohlášení nelze vzít zpět.“;

§ 411 odst. 7 trestního řádu: „Je-li předáván státní občan České republiky nebo osoba, která má trvalý pobyt v České republice, do vyžadujícího státu k trestnímu stíhání, soud podmíní předání tím, že tato osoba bude vrácena k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení nebo ochranné výchovy do České republiky, pokud jí bude uložen takový druh trestu nebo ochranného opatření a tato osoba po vynesení rozsudku ve vyžadujícím státě nevysloví souhlas s výkonem trestu nebo ochranného opatření ve vyžadujícím státě. Takto soud postupuje pouze v případě, že vyžadující stát poskytl záruku, že osobu předá do České republiky k výkonu trestu nebo ochranného opatření. Není-li vyžadujícím státem záruka poskytnuta, soud předání vyžádané osoby zamítne.“;

§ 412 odst. 2 trestního řádu: vyjmenovává trestné činy, u kterých je prolomena zásada oboustranné trestnosti.

²⁴² čl.1: „Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“;

čl.4 odst. 2: „Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem.“;

čl.14 odst. 4: „Každý občan má právo na svobodný vstup na území České a Slovenské Federativní Republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.“;

čl.39: „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“

1. napadená ustanovení umožňují předání českých státních občanů do jiných členských států Evropské unie k provedení trestního stíhání v rozporu s čl. 14 odst. 4 Listiny, podle něhož občan nesmí být nucen k opuštění své vlasti;
2. napadená ustanovení, zejména § 412 odst. 2 trestního řádu, tím že nijak nedefinují uvedená trestní jednání, u kterých je vyloučena podmínka přezkoumávání oboustranné trestnosti, jsou porušením zásady „nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege“ uvedené v čl. 39 Listiny.

Ústavní soud protiústavnost napadených ustanovení neshledal a svým nálezem Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. května 2006 návrh na zrušení ustanovení trestního zákona a trestního řádu zamítl.

V otázce posouzení souladu napadených ustanovení s čl. 14 odst. 4 Listiny, Ústavní soud konstatoval, že z čl. 1 odst. 2 Ústavy²⁴³ ve spojení s principem spolupráce mezi členskými státy, vyplývá ústavní princip, podle kterého mají být domácí právní předpisy, včetně Ústavy, interpretovány souladně s principy evropské integrace a spolupráce komunitárních orgánů a orgánů členského státu. V případě existence několika interpretací Ústavy je přitom nutno volit výklad, který podporuje realizaci závazku, který převzala Česká republika v souvislosti se svým členstvím v Evropské unii. Pojem „nucení k opuštění vlasti“ podle čl. 14 odst. 4 Listiny přitom nemůže být vykládán tak, že neumožňuje ani časově omezené předání občana do jiného členského státu za účelem jeho trestního stíhání pro trestný čin spáchaný na území tohoto státu, pokud je poskytnutá garance, že po skončení trestního řízení bude, na vlastní žádost, předán zpět do České republiky k výkonu trestu. Jsou-li totiž čeští občané poživateli výhod, spojených s členstvím České republiky v Evropské unii a se statutem evropského občanství, je přirozené, že s výhodami s tím spojenými je nutno akceptovat též jistou míru odpovědnosti. Časově omezené předání občana k trestnímu řízení v jiném členském státě podmíněné jeho následným předáním do vlasti není nucením k opuštění vlasti ve smyslu čl. 14 odst. 4 Listiny.²⁴⁴ K porušení čl. 14 odst. 4 Listiny by došlo v tom případě, pokud by občan byl předán k trestnímu stíhání do státu, kde by standardy trestního řízení nesplňovaly požadavky kladené na trestní řízení českým ústavním pořádkem. Současný standard ochrany základních práv uvnitř Evropské unie podle Ústavního soudu nezavdává žádné důvody domnívat se, že tento standard má

²⁴³ Čl. 1 odst. 2 Ústavy: „Česká republika dodržuje závazky, které pro ní vyplývají z mezinárodního práva.“

²⁴⁴ Bod 61, 71 a 72 Nálezu Ústavního soudu.

nižší kvalitu než ochrana poskytovaná v České republice. Všechny členské státy jsou signatáři Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, z které rovněž vychází znění Listiny. Občan proto nemůže být významněji dotčen na svých právech, je-li o jeho skutku rozhodováno v rámci trestního řízení vedeného v jiném členském státě.²⁴⁵

Ve věci posouzení souladu napadených ustanovení, zejména § 412 odst. 2 trestního řádu, s principem legality uvedeným v čl. 39 Listiny, Ústavní soud rovněž neshledal protiústavnost. Soud se neztotožnil s argumentací navrhovatelů, podle kterých je protiústavnost § 412 odst. 2 trestního řádu dána absencí definování trestných činů, nevyžadujících oboustrannou trestnost. Soud vyšel ze skutečnosti, že zmíněné ustanovení trestního řádu není ustanovením hmotněprávním, v případě kterého by se jednalo o porušení čl. 39 Listiny, ale ustanovením procesněprávním. Samotné předání na základě EZR není uložením trestu ve smyslu čl. 39 a čl. 40 Listiny. Osoby podezřelé ze spáchání trestného činu a předané podle EZR tak nebudou stíhány pro trestnou činnost podle § 412 odst. 2 trestního řádu, ale trestní řízení bude vedeno pro trestné činy vymezené v hmotném právu vyžadujícího členského státu. Dotčený výčet trestných činů navíc obecně odpovídá jednáním, která jsou trestná i podle českého práva, byť tomu nemusí přesně odpovídat název příslušného trestného činu, stejně jako podle práv ostatních členských států, neboť vychází z hodnot obecně sdílených v rámci celé Evropské unie.²⁴⁶ Princip legality podle čl. 39 Listiny dle Soudu nevyžaduje trvat na zásadě oboustranné trestnosti jako na nezbytné součásti předávacího procesu. Samotné opuštění podmínky přezkoumávání oboustranné trestnosti ve vztazích mezi členskými státy, které mají dostatečnou úroveň vzájemného sblížení hodnot a vzájemné důvěry, které jsou demokratickými režimy dodržujícími principy rule of law a jsou vázány povinnostmi dodržovat princip legality, není porušením principu podle čl. 39 Listiny.²⁴⁷

7.5. Transpozice Rámcového rozhodnutí o EZR v některých členských státech Evropské unie

Rámcové rozhodnutí o EZR svou podstatou zasahuje do několika mimořádně citlivých otázek. V zájmu vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva a zavedení systému volného pohybu soudních rozhodnutí ve věcech trestních přináší významné

²⁴⁵ Bod 85 a 86 Nálezu Ústavního soudu.

²⁴⁶ Bod 101 až 103 Nálezu Ústavního soudu.

²⁴⁷ Bod 107 a 108 Nálezu Ústavního soudu.

změny v oblasti tradičního vydávání osob a prolamuje několik uznávaných zásad extradičního řízení. Tato jeho mimořádná povaha byla taky důvodem jeho opožděného provedení v některých členských státech Evropské unie a předmětem posouzení ústavnosti transponující národní legislativy před ústavními soudy. Jako problematická se ukázala především otázka možnosti předávání vlastních občanů.

7.5.1 Polsko

Transpozice Rámcového rozhodnutí o EZR byla v Polsku provedena novelizací zákona č. 557/1997 Dz.U., trestní řád. K doprovodné změně Ústavy nedošlo, jelikož zákonodárce dospěl k přesvědčení, že protiústavní konflikt provedenou novelizací trestního řádu dán nebude. Polský Ústavní tribunál však ve svém rozhodnutí P 1/05 ze dne 27. dubna 2005²⁴⁸ dospěl k jinému názoru a prohlásil protiústavnost článku 607t polského trestního řádu²⁴⁹ s článkem 55 odst. 1 Ústavy²⁵⁰ v rozsahu, v jakém umožňuje vydání občana Polské republiky do členského státu Evropské unie na základě EZR.

Řízení před Ústavním tribunálem bylo zahájeno na podnět gdaňského oblastního soudu, který rozhodoval o předání polské občanky na základě EZR vydaného Nizozemím. Jako klíčové se jevílo vyřešení otázky rozdílu mezi pojmy „extradice“ a „předání“, a tedy zda je předání na základě EZR institutem odlišným od vydání osob, tj. extradice nebo jen jeho zvláštní formou.²⁵¹ Tribunál odmítl definovat ústavní pojem „extradice“ za pomoci zákonné definice uvedené v trestním řádě. Ve své úvaze dospěl, vzhledem k řadě podstatných obsahových rozdílů mezi nimi, k závěru o odlišnosti obou těchto institutů, jejich podstata a smysl však dle Tribunálu zůstává zachována. Předání na základě EZR je tak podle názoru Tribunálu jen zvláštní formou extradice, čl. 55 odst. 1 Ústavy o zákazu vydání polského občana se proto vztahuje i na předávací řízení. Možnost předání státních občanů na základě EZR navíc Ústavní tribunál považuje za institut s tíživějšími následky než je tomu v případě tradiční extradice a je zde o to větší důvod pro ochranu státních občanů a zachování zákazu jejich předání. Zákaz vydávání

²⁴⁸ Rozhodnutí v německém znění je dostupné na adrese: <http://www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/documents/P_1_05_DE.pdf>.

²⁴⁹ Podle tohoto ustanovení bylo v případě vydání EZR k stíhání osoby, která je polským státním občanem nebo požívá v Polsku právo azylu, možné její předání pouze za podmínky jejího navrácení na území Polska po skončení trestního stíhání ve vyžadujícím členském státě.

²⁵⁰ Čl. 55 odst. 1 Ústavy Polské republiky stanoví: „Extradice polského občana je zakázána.“

²⁵¹ Polská Ústava totiž v článku 55 odst. 1 zakazovala „extradici“ polského občana; napadené ustanovení trestního řádu mluvilo o „předání“.

vlastních státních občanů při nezměněném znění Ústavy je proto dle rozhodnutí Ústavního tribunálu zachován nezávisle na závazcích Polské republiky vyplývající z jejího členství v Evropské unii. Soud zároveň vyjádřil právo polského občana na trestní řízení vedené před polskými soudními instancemi. Tribunál současně rozhodl o pozbytí účinnosti předmětného čl. 607t trestního řádu po 18 měsících ode dne vyhlášení rozhodnutí.²⁵² Po tuto přechodnou dobu bylo předání polských občanů umožněno podle dosavadní, byť protiústavní úpravy. K novelizaci čl. 55 Ústavy Polské republiky a polského trestního řádu došlo v září 2006, s účinností od 7. listopadu 2006.²⁵³ Na základě těchto novel je dnes již umožněno předání polských státních občanů na základě EZR. Ústava však předání podmiňuje oboustrannou trestností činu a tím, že v důsledku předání nebudou porušeny základní lidská a občanská práva předávané osoby. Trestní řád pak předání státních příslušníků umožňuje pod podmínkou poskytnutí záruky navrácení občana k výkonu uloženého trestu do Polské republiky.

7.5.2 Německo

Národní transpoziční legislativa se dostala před ústavní soud také v Spolkové republice Německo. Rámcové rozhodnutí o EZR tu bylo transponováno přijetím zákona ze dne 21. července 2004 (BGB1 I S. 1748), účinném od 23. srpna 2004, který novelizoval obecný zákon o mezinárodní pomoci ve věcech trestních vložení speciálních ustanovení týkajících se EZR (zejména § 78 až 83i). Možnost vydávat vlastní občany umožňovalo znění čl. 16 odst. 2 Základního zákona (Ústava SRN) na základě změny provedené ještě v roce 2000 v souvislosti s mezinárodními závazky Německa. Podle tohoto ustanovení je vydání německého občana zásadně zakázáno. Odchylnou úpravu pro vydání do členských států Evropské unie nebo mezinárodnímu trestnímu tribunálu může stanovit zákon, za podmínky dodržování zásad právního státu ve vyžadujícím státě.

Ústavní stížnost byla podána Mamounem Darkazanlim, německým a současně syrským státním občanem, který měl být vydán na základě EZR do Španělska pro účely trestního stíhání pro podezření z účasti na zločinném spolčení a z trestného činu terorismu. Justiční úřad v Hamburku vydal povolení k jeho vydání s podmínkou, že po

---

²⁵² Předmětné ustanovení trestního řádu zůstalo v platnosti až do 6. listopadu 2006.

²⁵³ Novely vstoupily v platnost až 26. prosince 2006, působí však retroaktivně od 7. listopadu 2006.

případném uložení trestu odnětí svobody bude mít možnost k návratu do Německa za účelem výkonu trestu. Následně Mamoun Darkazanli napadl věc stížností před ústavním soudem. Spolkový ústavní soud ve svém rozhodnutí BVerfG, 2 BvR 2236/04 ze dne 18. července 2005²⁵⁴ prohlásil za nicotný německý zákon o transpozici Rámcového rozhodnutí o EZR. Protiústavnost zákona spatřoval jednak v nedodržení garancí právního státu, kterou č. 16 odst. 2 Základního zákona podmiňuje možnost vydání a dále v zákonem vyloučené možnosti soudního přezkumu rozhodnutí o předání. Článek 16 Základního zákona je dle soudu vyjádřením zvláštního vztahu mezi občanem a svobodným demokratickým zřízením, kterého je součástí a z kterého nemůže být zásadně vyloučen. Cílem práva na ochranu před vydáním není únik před spravedlivým potrestáním, ale to, aby občané nebyli proti své vůli přemísťováni do nejistoty cizích právních systémů. Samotná možnost vydání německého občana neporušuje ústavněprávní principy za předpokladu, že jsou dodrženy garance podle čl. 16 odst. 2 Základního zákona. Je přitom povinností zákonodárce se v těchto situacích přesvědčit, zda jiné státy respektují zásady právního státu a dále musí dbát o to, aby byl zásah do práva občana nebýt vydán prováděn přiměřeným a šetrným způsobem. Transponováním Rámcového rozhodnutí v podobě, v jaké byl napaden před ústavním soudem, však byly tyto garance zajištěny nedostatečným způsobem. Jak zdůrazňuje ve své argumentaci, samotná existence evropského standardu ochrany lidských práv v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a příslušného sankčního mechanismu není dostatečnou zárukou a bez přijetí odpovídajících záruk i na vnitrostátní úrovni nemůže být ústavněkonformním důvodem pro zásah do základních práv. Ústavní soud prohlásil transpoziční zákon za nicotný, do doby přijetí nové právní úpravy bylo předávání německých občanů na základě EZR nepřípustné.²⁵⁵

7.5.3 Belgie

Specifickým případem posouzení ústavnosti transpoziční legislativy představuje Belgické království. V rámci řízení o žalobě proti vnitrostátní legislativě transponující Rámcové rozhodnutí belgický ústavní soud předložil předběžné otázky týkající se platnosti Rámcového rozhodnutí ESD.

²⁵⁴ Rozhodnutí je dostupné z WWW: <<http://www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen.html>>.

²⁵⁵ Nový zákon k provedení Rámcového rozhodnutí byl přijat 29. června 2006 s účinností od 2. srpna 2006 (Europäisches Haftbefehlsgesetz - BGBl. 2006 I, s. 1721).

V Belgii bylo Rámcové rozhodnutí transponováno zákonem ze dne 19. prosince 2003. Nezisková organizace *Advocaten voor de Wereld* podala k ústavnímu soudu Belgie žalobu s návrhem na jeho zrušení pro rozpor s čl. 10 a 11 belgické Ústavy. Soud řízení přerušil a rozhodl o předložení předběžných otázek ESD.²⁵⁶ Otázky se týkaly posouzení souladu Rámcového rozhodnutí s čl. 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o EU, podle kterého bylo lze rámcová rozhodnutí vydávat pouze za účelem sbližování právních předpisů členských států²⁵⁷ a posouzení souladu odstranění prověřování oboustranné trestnosti pro vybrané kategorie trestných jednání s čl. 6 odst. 2 Smlouvy o EU,²⁵⁸ zejména se zásadou legality v trestních věcech, rovnoprávnosti a nediskriminace.

Velký senát ESD ve svém rozsudku ze dne 3. května 2007, C-303/05²⁵⁹ neuznal argumentaci žaloby organizace *Advocaten voor de Wereld* a došel k závěru o souladu Rámcového rozhodnutí se Smlouvou o EU. ESD odmítá, že by Rámcové rozhodnutí nebylo vydáno v souladu s čl. 34 odst. 2 písm. b) Smlouvy o EU za účelem sbližování právních předpisů, přičemž uvádí: „Vzájemné uznávání zatýkacích rozkazů vydaných v jednotlivých členských státech podle práva dotčeného státu vydání vyžaduje sbližení právních předpisů členských států týkajících se justiční spolupráce v trestních věcech a, konkrétněji, pravidel týkajících se podmínek, postupů a účinků předávání mezi vnitrostátními orgány. Je-li pravda, že evropský zatýkací rozkaz mohl být rovněž předmětem smlouvy, do posuzovací pravomoci Rady spadá, aby dala přednost právnímu nástroji rámcového rozhodnutí, jakmile jsou, jako v projednávaném případě, splněny podmínky pro přijetí takového aktu.“²⁶⁰ Co se týče druhé předběžné otázky, ani zde neshledal porušení ustanovení Smlouvy o EU: „...odstraňuje-li čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí ověřování oboustranné trestnosti u kategorií trestných činů uvedených v tomto ustanovení, jejich definice a použitelné tresty i nadále spadají do pravomoci práva členského státu vystavení, které, jak je ostatně uvedeno v čl. 1 odst. 3

---

²⁵⁶ Pravomoc ESD k posouzení předběžné otázky týkající se platnosti a výkladu Rámcového rozhodnutí vyplývá z čl. 35 Smlouvy o EU a příslušného prohlášení Belgie o uznání této pravomoci.

²⁵⁷ Navrhovatelé namítali, že záležitosti týkající se mezinárodní spolupráce v trestních věcech, včetně matérie EZR, by měly být upraveny mezinárodní smlouvou, a ne pouze rámcovým rozhodnutím.

²⁵⁸ Čl. 6 odst. 2 Smlouvy o EU zněl: „Unie ctí základní práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod podepsanou v Římě dne 4. listopadu 1950 a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství.“

²⁵⁹ Rozsudek je dostupný z WWW:

<<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=CS&Submit=rechercher&numaff=C-303/05>>.

²⁶⁰ Bod 29 a 41 Rozsudku.

téhož rámcového rozhodnutí, musí ctít základní práva a obecné právní zásady zakotvené v čl. 6 Smlouvy o EU a v důsledku toho zásadu legality trestných činů a trestů.²⁶¹

7.6. Využití evropského zatýkacího rozkazu

Uplatňování Rámcového rozhodnutí v jednotlivých členských státech je pravidelně vyhodnocováno Evropskou komisí, která je zároveň oprávněna podávat případné legislativní návrhy. Ve své Zprávě o provádění rámcového rozhodnutí o EZR od roku 2005 ze dne 11. července 2007 Komise vyslovuje spokojenost s fungováním předávacího řízení v praxi a poukazuje na rostoucí využívání a důležitost používání EZR, zejména vzhledem k možnosti dosáhnout předání v závazných a krátkých termínech. Na základě údajů z 23 členských států bylo za rok 2005 vydáno téměř 6900 zatýkacích rozkazů, což je v porovnání s rokem 2004 dvojnásobek. Ve více než 1770 případech vedlo vydání EZR k nalezení a zatčení vyžádané osoby, z čehož více než 86 % bylo předáno vystavujícímu členskému státu. Více než polovina předaných osob byla přitom předána s jejich souhlasem a více než 20 % z celkového počtu předaných osob tvořili státní příslušníci, případně osoby, které mají trvalé bydliště na území členského státu, který s jejich předáním vyslovil souhlas. Zpráva dále konstatuje zásadní zkrácení celkové doby předávacího řízení ve srovnání s dřívějšími postupy. Průměrná doba provedení jedné žádosti se tak v roce 2005 zkrátila přibližně z jednoho roku v případě původního vydávacího řízení na méně než šest týdnů a v případě zkráceného předávacího řízení dokonce na 11 dnů.²⁶²

Podle informací z Ministerstva spravedlnosti, Mezinárodního oboru trestního, české soudy vydaly v roce 2009 celkem 439 EZR ve srovnání s počtem 436 v roce 2007 a 494 v roce 2008. K účinnému předání vyžádaných osob došlo v roce 2009 v 77 případech ve srovnání s 66 případy v roce 2007 a 141 případy v roce 2008. Z poskytnutých údajů vyplývá, že české justiční orgány obdržely v roce 2009 celkem 310 EZR, naproti tomu v roce 2007 obdržely 176 EZR, co představuje téměř padesátiprocentní nárůst. Na základě EZR bylo na území České republiky v roce 2009 zadrženo celkem 234 osob (v roce 2007 počet zadržených osob představoval 115), 220

---

²⁶¹ Bod 53 Rozsudku.

²⁶² Zpráva Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy od roku 2005 ze dne 11. července 2007 [SEK(2007) 979].

osob bylo účinně předaných do vyžadujících členských států (v roce 2007 bylo účinně předaných 108 osob). Z celkového počtu předaných osob v roce 2009 celkem 138 vyslovilo souhlas se svým předáním (v roce 2007 souhlas vyslovilo 81 osob). Průměrná délka předávacího řízení v těchto případech činila v roce 2009 40 dnů ve srovnání s délkou 60 dnů v roce 2007. V případech, kdy vyžádaná osoba nevyslovila souhlas se svým předáním, činila délka předávacího řízení v roce 2009 v průměru 56 dnů ve srovnání s 83 dny v roce 2007. V roce 2009 byl EZR v 32 případech vykonán ve vztahu k českému občanovi, resp. osobě s trvalým pobytem na území České republiky, v roce 2008 to bylo celkem v 13 případech.

V oblasti spolupráce mezi členskými státy v trestních věcech představuje EZR významný krok na cestě k volnému pohybu soudních rozhodnutí ve věcech trestních a ve vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Vzhledem k nesporným přínosům, které zavedení EZR přineslo a obecnému zlepšení v provádění Rámcového rozhodnutí, je možno členským státům vytknout určité nedostatky při jeho transpozici do vnitrostátních právních řádů, na které ve svých zprávách upozorňuje i Evropská komise. Lze zmínit nedostatky související s předáváním vlastních státních příslušníků, jako je znovuzavedení prověřování oboustranné trestnosti, zavedení lhůty týkající se předání²⁶³ nebo konverze uloženého trestu spáchaného státními příslušníky v jiném členském státě, dále lze uvést chybějící maximální lhůty pro rozhodování nejvyšších soudů nebo překročení stanovených lhůt, rozšiřování důvodů pro odmítnutí výkonu EZR, vyžadování dodatečných podmínek v případě předání s výhradou a některé další.

V České republice byla transpozice Rámcového rozhodnutí poznamenána mnoha obtížemi a výraznou ústavně-politickou debatou. K přijetí nezbytné vnitrostátní úpravy s určitým zpožděním nakonec došlo, svůj závazek však Česká republika splnila pouze částečně. Novela trestního řádu č. 253/2006 Sb. sice s účinností od 1. července 2006 přinesla posun, když nadále umožňuje předání osob pro trestné činy spáchané bez jakéhokoliv časového omezení, politická nevůle ale přetrvávala v úpravě předávání vlastních státních příslušníků. De lege ferenda by bylo vhodné novelizování trestního řádu a přijetí úpravy, která by plně odpovídala požadavkům Rámcového rozhodnutí a deklarované vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy. Nedostatky v současné době

---

²⁶³ Jako příklad lze uvést Českou republiku, kde čeští státní příslušníci, kteří spáchali trestné činy před 1. listopadem 2004, mohou být předáni pouze na základě Evropské úmluvy o vydávání a jejich dvou protokolů a kde použití EZR nepřichází v úvahu.

přetrvávají především v otázce předávání občanů České republiky pro trestné činy spáchané před 1. listopadem 2004, kdy dodnes není předání umožněno. Další mezeru lze spatřovat v podmínění předání pro trestné činy spáchané po 1. listopadu 2004 zárukou vzájemnosti či v chybějící maximální lhůtě pro vydání rozhodnutí vyšších soudních instancí v řízení o EZR.

8. Oběti trestné činnosti a europeizace trestního práva

Postavení obětí a poškozených trestnou činností je ovlivňováno nikoli pouze národní legislativou, ale také instrumenty evropské právní úpravy, jednak na poli Rady Evropy a také Evropské unie. Již počátkem šedesátých let docházelo v některých státech evropského prostoru k přijímání pravidel odškodňování obětí trestné činnosti. V roce 1970 Výbor Rady Evropy pro trestní problémy rozhodl o zařazení této problematiky do svého pracovního programu. V roce 1977 Výbor ministrů Rady Evropy přijal rezoluci č. 77 (27) o odškodňování obětí násilných trestných činů. Rezoluce o odškodnění obětí násilných trestných činů byla přijata také Evropským parlamentem v roce 1981.

Následně byla na půdě Rady Evropy v Štrasburku dne 24. listopadu 1983 uzavřena mezinárodní úmluva – Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů. Česká republika tuto úmluvu ratifikovala dne 08. září 2000, v platnost vstoupila 01. ledna 2001 (č. 141/2000 Sb. m. s.). Na základě zmíněné úmluvy se členské státy Rady Evropy zavázaly přijmout nezbytná opatření pro efektivní realizaci principů stanovených v úmluvě, zejména přispět na odškodnění osob, které utrpěli těžké ublížení na těle a na zdraví následkem úmyslného trestného činu nebo byli v péči osoby zemřelé následkem tohoto trestného činu, pokud odškodnění nelze zajistit z jiných zdrojů – stát je tak povinen přispět na odškodnění jenom subsidiárně. Nárok na odškodnění vzniká, i když nelze pachatele trestně stíhat a potrestat. Nárok na odškodnění si přitom podle Úmluvy mohou uplatnit státní příslušníci států, které přistoupily k této Úmluvě a státní příslušníci všech členských států Rady Evropy, kteří mají trvalý pobyt ve státě, na jehož území byl spáchán trestný čin, a to od státu, na jehož území byl daný trestný čin spáchán. Odškodnění v závislosti na konkrétním případě má pokrýt alespoň ušlý výdělek, výlohy léčby a hospitalizace, výlohy spojené s pohřbem, a pokud jde o vyživované osoby, ušlé výživné. Ve smyslu principu solidarity Úmluva stanoví, že nárok na odškodnění lze snížit nebo zrušit podle finanční situace žadatele.

Nástrojem k ochraně obětí trestných činů je také Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Osoby, které byly poškozeny porušením svého práva na život podle čl. 2 Úmluvy, zákazu mučení (čl. 3 Úmluvy), práva na respektování svého soukromého a rodinného života (čl. 8 Úmluvy), mají podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva právo na reálnou účast na řízení vedeném

proti odpovědným osobám, právo být informován o průběhu řízení nebo právo nahlížet do spisu. Samotná Úmluva však neobsahuje ustanovení speciálně upravující práva obětí trestných činů. Úmluva nezaručuje obětem právo na vedení trestního stíhání proti pachateli, ani právo uplatnit nárok na náhradu škody v rámci trestního řízení proti obviněnému. Jestliže však vnitrostátní právo umožňuje oběti podat soukromou žalobu v trestním řízení nebo uplatnit v něm nárok na náhradu škody, pak se oběť stává subjektem práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 6 Úmluvy.²⁶⁴

8.1. Rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení č. 2001/220/JHA

Úsilí na půdě Evropské unie o sblížení právní úpravy, pravidel a praxi s cílem umožnit obětem trestných činů zvýšenou úroveň ochrany nezávisle na členském státě, v němž se nacházejí, přihlížet k potřebám obětí a komplexně a koordinovaným způsobem uskutečňovat kroky v jejich zájmu, vedly k přijetí Rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení č. 2001/220/JHA. Již v závěrech ze zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 bylo v bodě 32 stanoveno, že by měly být vypracovány minimální normy pro ochranu obětí trestné činnosti, zejména pro přístup obětí ke spravedlnosti a pro jejich právo na náhradu škody, včetně náhrady soudních nákladů a vytvořeny vnitrostátní programy pro financování opatření, veřejných i nevládních, na pomoc obětem a jejich ochranu. Rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení č. 2001/220/JHA se neomezuje pouze na řešení otázky ochrany zájmů obětí v rámci samotného trestního řízení, obsahuje rovněž určitá opatření pro pomoc obětem před a po trestním řízení, jež mohou zmírnit následky trestného činu.

Rámcové rozhodnutí definuje oběť jako fyzickou osobu, která utrpěla škodu včetně fyzického či psychického poškození, citovou újmu či hmotnou ztrátu přímo způsobenou jednáním či opomenutím, jež porušuje trestněprávní předpisy členského státu.²⁶⁵ Rámcové rozhodnutí se týká pouze fyzických osob, které utrpěly škodu přímo

---

²⁶⁴ Viz rozhodnutí ESLP ve věci *Helmerts proti Švédsku* ze dne 29.10.1991 č. 11826/85. Blíže In: TOMÁŠEK, M. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009.

²⁶⁵ Čl. 1 písm. a) Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

způsobenou chováním v rozporu s trestněprávními předpisy členského státu, pojem obětí nezahrnuje právnické osoby, které utrpěly takovou škodu.²⁶⁶

Členské státy se v čl. 2 Rámcového rozhodnutí zavázaly ve svém trestněprávním systému zaručit obětem „skutečnou a přiměřenou úlohu“, „zacházení náležitě respektující jejich osobní důstojnost“ a to, aby s oběťmi, jež jsou zvláště ohrožené, bylo „zacházeno zvláštním způsobem, který co nejlépe odpovídá jejich situaci.“²⁶⁷ Mezi základní opatření a záruky, které se členské státy zavázaly přijat a dodržovat, lze uvést: záruka, aby oběti mohly být v průběhu řízení vyslechnuty a mohly poskytovat důkazy; aby orgány státu vyslyšely oběti pouze v míře nezbytné pro účely trestního řízení²⁶⁸; aby oběti měly přístup k informacím podstatným pro ochranu jejich zájmů (zejména informace o subjektech, na něž se mohou obrátit s žádostí o pomoc, o druhu pomoci, o tom, kde a jak mohou podat trestní oznámení, o řízeních následujících po trestním oznámení a úloze oběti v těchto etapách, o tom, jak a za jakých podmínek může oběť získat ochranu, o požadavcích upravujících nárok oběti na odškodnění); aby v případě zájmu byly oběti informovány o výsledku trestního oznámení, o podstatných skutečnostech, jež jím umožní sledovat průběh trestního řízení, o rozhodnutích soudu; aby v případech, kdy pro oběť existuje nebezpečí, byla členskými státy zajištěna možnost v okamžiku propuštění osoby stíhané nebo odsouzené za trestný čin rozhodnout o informování oběti;²⁶⁹ zajistit zvláštní přístup k obětem, a to v odůvodněných případech zajištěním bezplatného přístupu k poradenství týkajícímu se úlohy oběti v řízení²⁷⁰ a případně též k právní pomoci, pokud by oběť mohla mít postavení strany v trestním řízení;²⁷¹ nahradit oběti, jež je v postavení strany nebo svědka v trestním řízení, náklady vzniklé v souvislosti s jejich oprávněnou účastí na trestním řízení;²⁷² v případě potřeby přijetí vhodných opatření na ochranu soukromí a vyobrazení oběti, její rodiny nebo osob se stejným postavením jako rodinní příslušníci a

²⁶⁶ Rozhodnutí ESD C-467/05 ze dne 28. června 2007.

²⁶⁷ Mezi zvláště ohrožené oběti, kterým je podle českého trestního řádu poskytována zvýšená ochrana, lze zařadit zejména osoby vystupující v trestním řízení v pozici svědka, a to osoby podle § 55 odst. 2 trestního řádu, tedy svědky nebo osoby jim blízké, kterým v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv a dále svědky - děti mladší patnáct let podle § 102 odst. 1 trestního řádu.

²⁶⁸ Čl. 3 Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

²⁶⁹ Čl. 4 Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

²⁷⁰ Jedná se o přístup k jakémukoliv jinému druhu poradenství než k právnímu poradenství a právní pomoci, zejména psychologickému poradenství, lékařské péči nebo k informacím.

²⁷¹ Čl. 6 Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

²⁷² Čl. 7 Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

zajištění, aby se zamezilo kontaktům mezi obětí a pachatelem v budově soudu²⁷³. Členské státy mají dále zajistit, aby oběť trestného činu měla nárok na vydání rozhodnutí v přiměřené době o odškodnění pachatelem v rámci trestního řízení, ledaže vnitrostátní právo stanoví pro určité případy, že k odškodnění dojde jiným způsobem a přijat nezbytná opatření podporující pachatele, aby poskytl oběti přiměřené odškodnění.²⁷⁴

Podle právní úpravy účinné v České republice má ve smyslu § 43 trestního řádu ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda - poškozený v trestním řízení - právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů, zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání a před skončením řízení se k věci vyjádřit. Poškozený je také oprávněn navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit mu způsobenou škodu, má-li podle zákona proti němu nárok na náhradu škody. Tyto práva jsou nicméně oběti přiznávány jenom tehdy, je-li stranou trestního řízení. Finanční pomoc může být některým obětem přiznávána podle zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti.

V České republice není právními předpisy důsledně a výslovně upravena povinnost orgánů činných v trestním řízení v souvislosti s čl. 4 Rámcového rozhodnutí upravujícího právo oběti na informace v trestním řízení po podání trestního oznámení²⁷⁵. Evropská komise nicméně ve své hodnotící zprávě o prováděcích opatřeních přijatých členskými státy k provedení Rámcového rozhodnutí ze dne 20. dubna 2009 označila systém informování obětí trestných činů v České republice za přijatelný, který orgánům činným v trestním řízení ukládá povinnost informovat oběti o většině jejich práv. Evropská komise v této souvislosti zdůrazňuje aktivní přístup orgánů činných v trestním řízení při poskytování informací obětem trestných činů, včetně podávání vysvětlení k podaným informacím a potřebu informování vždy konkrétní oběti trestné činnosti. O právu žádat peněžitou pomoc je oběť poučována podle § 14 zákona č. 209/1997 Sb., o právu uplatnit nárok na náhradu škody je poškozený poučen podle § 46 v spojení s § 43 odst. 2 trestního řádu. Poučení o

---

²⁷³ Čl. 8 Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

²⁷⁴ Čl. 9 Rámcového rozhodnutí č. 2001/220/JHA.

²⁷⁵ Pouze požádá-li o to osoba, která podala trestné oznámení, ve smyslu § 158 odst. 2 Trestního řádu má být do jednoho měsíce od oznámení vyzooměna o učiněných opatřeních..

možnosti získat ochranu je v právním řádu stanovena pouze pro případy utajeného svědka podle § 55 odst. 2 trestního řádu a v zákoně č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědků a dalších osob v souvislosti s trestním řízením.

Důsledně není transponován ani závazek podle čl. 4 odst. 2 Rámcového rozhodnutí informovat oběti, které o to projeví zájem, o podstatných skutečnostech, jež jim v případě trestního stíhání umožní sledovat průběh trestního řízení s osobou stíhanou za čin, jenž se obětí dotýká a o rozhodnutí soudu. Poškozený není vyrozumíván o všech meritorních rozhodnutích soudu, není informován o průběhu celého trestního řízení; poškozenému, který si neuplatnil nárok na náhradu škody, není například doručován rozsudek a podobně.

Povinnost upravena v čl. 4 odst. 3 Rámcového rozhodnutí o zajištění informování oběti v okamžiku propuštění osoby stíhané nebo odsouzené v případech, kdy pro oběť existuje nebezpečí, byla v českém právním řádu transponována do § 44a trestního řádu a dalších souvisejících ustanovení. Ve smyslu citovaného ustanovení orgán činný v trestním řízení, jestliže shledá hrozbu nebezpečí pro poškozeného nebo svědka v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě, poučí ho o možnosti žádat informace o tom, že obviněný byl propuštěn z vazby nebo z ní uprchl nebo o tom, že odsouzený byl propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody, z výkonu ochranného léčení, resp. z výkonu zabezpečovací detence nebo z něj uprchl. Žádost může poškozený nebo svědek podat u soudu a v přípravném řízení u státního zástupce. Poškozený nebo svědek, který podal žádost podle § 44a, se o propuštění obviněného z vazby nebo o jeho uprchnutí vhodným způsobem vyrozumí v den, kdy k této skutečnosti došlo.²⁷⁶ Podal-li poškozený žádost podle § 44a, zašle předseda senátu příslušné věznici informace o poškozených, které je třeba o propuštění nebo uprchnutí odsouzeného vyrozumět. Ve smyslu § 321 odst. 5 trestního řádu je věznice povinna o takové skutečnosti poškozeného písemně vyrozumět bezodkladně, nejpozději však v den následující po této skutečnosti. Obdobně platí v případě propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z ochranného léčení nebo ze zabezpečovací detence, kdy zdravotnické zařízení v případě ochranného léčení, resp. ústav pro výkon zabezpečovací detence, je povinno o takové skutečnosti písemně vyrozumět poškozeného nebo svědka

---

²⁷⁶ § 70a odst. 3 trestního řádu.

bezodkladně, nejpozději však v den následující po jejím vzniku.²⁷⁷ Podle hodnotící zprávy Evropské komise bylo uvedené ustanovení Rámcového rozhodnutí Českou republikou provedenou správně (spolu pouze s Finskem, Švédskem, Polskem a Slovenskem).

Ve vztahu k hodnocení plnění povinnosti podle čl. 6 Rámcového rozhodnutí o zajištění zvláštní pomoci obětem trestné činnosti bylo Evropskou komisí České republiky zejména vytknuto, že nezajišťuje bezplatný přístup obětí k jinému poradenství než k právnímu poradenství a k právní pomoci, například k psychologickému poradenství.

Poškozený může v rámci trestního řízení v České republice uplatnit nárok na náhradu škody, nikoli však také nárok na náhradu jiné ujmy, zejména ujmy nemajetkové. Ten je možné uplatnit v rámci občanského soudního řízení, v čemž lze spatřovat rozpor s čl. 9 Rámcového rozhodnutí, který zdůrazňuje nárok obětí na vydání rozhodnutí o odškodnění v trestním řízení a v přiměřené době. Podle Rámcového rozhodnutí mají členské státy přijmout nezbytná opatření podporující pachatele k poskytnutí přiměřeného odškodnění obětem trestných činů. V českém trestním řádu lze za taková opatření pokládat zejména institut narovnání²⁷⁸, podmíněného zastavení trestního stíhání²⁷⁹, podmíněného odložení návrhu na potrestání²⁸⁰, podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody²⁸¹, podmíněného upuštění od potrestání²⁸² nebo trestu obecně prospěšných prací²⁸³.

Evropská komise ve své hodnotící zprávě ze dne 20. dubna 2009 vyslovila nespokojenost s provedením Rámcového rozhodnutí v jednotlivých členských státech a uvedla, že vzhledem k velkým rozdílům mezi jednotlivými vnitrostátními právními předpisy „cíle harmonizovat právní předpisy nebylo dosaženo“. Dne 15. července 2010 Evropská komise otevřela veřejnou konzultaci týkající se legislativního balíku opatření v oblasti práv, pomoci a ochrany obětí zločinu a násilí, která by měla napomoci k tvorbě a přijetí příslušné normy v oblasti práv, pomoci a ochrany obětí trestných činů. Záměrem

---

²⁷⁷ § 353 odst. 4, § 357 odst. 4 trestního řádu.

²⁷⁸ § 309 a nasl. trestního řádu.

²⁷⁹ § 307 trestního řádu.

²⁸⁰ § 179g trestního řádu.

²⁸¹ § 59 odst. 2, § 60a odst. 3 trestního zákona.

²⁸² § 26 odst. 3 trestního zákona.

²⁸³ § 45a trestního zákona.

Evropská komise je přijmout legislativní opatření týkající se minimálních standardů ochrany obětí trestných činů, které by mělo nahradit dosavadní rámcové rozhodnutí Rady o postavení obětí v trestním řízení. Konzultace se zabývá potřebami obětí v oblastech jejich uznávání – zacházení s nimi, ochrany, podpory, přístupu k právní ochraně a odškodnění.

8.2. Směrnice Rady Evropské unie 2004/80/ES z 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů

Dne 29. dubna 2004 Rada Evropské Unie přijala směrnici č. 2004/80/ES o odškodňování obětí trestných činů. Směrnice stanoví systém spolupráce členských států pro usnadnění přístupu k odškodnění obětí trestných činů v případech, kdy byl trestný čin spáchán v jiném členském státě, než je stát bydliště oběti a který by měl fungovat na základě systémů členských států pro odškodnění obětí úmyslných násilných trestných činů spáchaných na jejich územích. Přijetá směrnice navazuje na závěry ze zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999, ve kterých Evropská rada vyzvala k vypracování minimálních norem ochrany obětí trestných činů, zejména ohledně přístupu obětí trestných činů ke spravedlnosti a ohledně jejich práv na náhradu škody, včetně náhrady nákladů řízení. Rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení č. 2001/220/JHA umožňuje obětem trestných činů požadovat od pachatele odškodnění v rámci trestního řízení. Zejména s ohledem na to, že oběti trestných činů nejsou v mnoha případech schopny od pachatele odškodnění získat, Směrnice stanovuje základní principy a právní rámec pro odškodnění ze strany státu.

Ve smyslu směrnice je příslušným k odškodnění orgán toho členského státu, na jehož území byl spáchán trestný čin.²⁸⁴ Právo požádat o odškodnění má oběť úmyslného násilného trestného činu v případě, byl-li trestný čin spáchán v jiném členském státě než ve kterém má oběť své obvyklé bydliště, a to ve státu svého obvyklého bydliště. Členské státy jsou povinny zajistit jakýmkoli způsobem, který považují za vhodný, aby oběti (potencionální žadatelé) měly přístup k nezbytným informacím o možnostech požádat o odškodnění. Na základě směrnice se členské státy zavázaly určit orgán příslušný pro přijímání žádostí o odškodnění a poskytování potřebných informací (tzv. asistenční orgány) a orgán příslušný k rozhodování o žádostech o odškodnění (rozhodující orgány). Asistenční orgán žádost nijak neposuzuje, žádost co nejrychleji

---

²⁸⁴ Čl. 2 Směrnice.

předá rozhodujícímu orgánu, a to prostřednictvím vzorového formuláře podle čl. 14 směrnice. Po přijetí žádosti sdělí rozhodující orgán co nejdříve asistenčnímu orgánu a žadateli jméno kontaktní osoby nebo název útvaru příslušného k vyřízení věci; potvrzení příjmu žádosti; pokud je to možné, uvedení přibližné doby, ve které bude rozhodnutí o žádosti přijato. Po přijetí rozhodnutí zašle rozhodující orgán co nejdříve žadateli a asistenčnímu orgánu prostřednictvím vzorového formuláře své rozhodnutí.

Informace jsou mezi orgány předávány v úředních jazycích nebo jednom z jazyků členského státu orgánu, kterému je informace zasílána, který odpovídá jednomu z jazyků orgánů Společenství nebo v jiném jazyce orgánů Společenství, který daný členský stát uvedl jako jazyk, který může přijmout s výjimkou plných znění rozhodnutí přijatých rozhodujícím orgánem, kde se použití jazyků řídí právem jeho členského státu a protokolů o výsledku asistenčním orgánem, kde použití jazyků určuje asistenční orgán, s výhradou toho, že tento jazyk odpovídá jednomu z jazyků orgánů Společenství.²⁸⁵

V čl. 12 odst. 2 Směrnice se členské státy zavázaly zajistit, aby jejich vnitrostátní předpisy stanovily existenci systému odškodnění obětí násilných trestných činů spáchaných na jejich území, který zaručuje „spravedlivé a přiměřené odškodnění obětí“. Pravidla pro přístup k odškodnění v přeshraničních situacích stanovená v této směrnici fungují na základě platných systémů členských států pro odškodnění obětí násilných trestných činů spáchaných na jejich území. Lhůta pro implementaci Směrnice byla stanovena do 1. ledna 2006.

V České republice byla Směrnice Rady implementována zákonem č. 204/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění zákona č. 265/2001 Sb., kterým byly novelizovány ustanovení zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. Samotný zákon byl v České republice přijat ještě v roce 1997 a byl jedním z kroků směřujících k přistoupení České republiky k úmluvě Rady Evropy - k Evropské úmluvě o odškodňování obětí násilných trestných činů přijaté v roce 1983.

Zákon č. 209/1997 Sb. upravuje podmínky, za kterých stát poskytne oběti trestné činnosti peněžitou pomoc. Stát na základě tohoto zákona poskytuje stanovenou pomoc jenom za újmy na zdraví, majetková škoda se nenahrazuje. Neodškodňují se nicméně

---

²⁸⁵ Čl. 11 Směrnice.

škody na zdraví, jestliže celková výše bodového ohodnocení za bolest podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. nedosahuje alespoň 100 bodů²⁸⁶. Oběť je zákonem definována jako fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Za oběť se považuje i osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.²⁸⁷

Účelem odškodnění podle zákona není odškodňovat celou vzniklou újmu, stát poskytuje pomoc jenom na částečné odškodnění, které by nicméně mělo vyhovovat požadavkům Směrnice na „spravedlivé a přiměřené“ odškodnění. Pomoc se poskytne jenom v případě, nebyla-li škoda na zdraví nebo v důsledku smrti způsobená trestným činem plně uhrazena a jenom jestliže o vině pachatele trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví, bylo rozhodnuto odsuzujícím rozsudkem nebo rozsudkem, kterým byl pachatel pro nepřítelnost zproštěn obžaloby. Jestliže takový rozsudek nebyl vyhlášen, nenabyl právní moci anebo jestliže nebylo zahájeno trestní stíhání proto, že pachatel není znám nebo ho není možné obvinít, anebo brání-li trestnímu stíhání zákonná překážka, bude pomoc poskytnuta, nejsou-li na základě výsledku šetření orgánů činných v trestním řízení důvodné pochybnosti o tom, že se stal trestný čin, v důsledku kterého byla oběti způsobena škoda na zdraví.²⁸⁸ Zákon za trestný čin pro účely poskytnutí pomoci považuje jednání, které má znaky trestného činu podle trestního zákoníku nebo jeho pokusu.

Důvody, za nichž stát neposkytuje pomoc, jsou zákonem stanoveny obligatorně. Základním důvodem je skutečnost, že oběť je v trestním řízení stíhána jako spoluobviněný nebo jestliže oběť byla účastníkem trestného činu. Pomoc se zároveň neposkytne v případě, že oběť nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele, resp. tento vzala zpět, je-li souhlas oběti podmínkou pro zahájení nebo pokračování v trestním stíhání. Jestliže oběť neposkytne orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost, například nepodá-li bez zbytečného odkladu trestní oznámení nebo odmítne-li v trestním řízení vypovídat, pomoc jí nebude přiznána. Zákon zároveň vymezuje důvody pro snížení nebo nepřiznání pomoci s ohledem na sociální situaci

---

²⁸⁶ § 6 odst. 2 zákona.

²⁸⁷ § 2 zákona č. 209/1997 Sb.

²⁸⁸ § 5 zákona č. 209/1997 Sb.

oběti a vzhledem na její míru spoluzavinění na vzniku škody nebo na to, zda oběť využila všech zákonných prostředků k uplatnění nároku na náhradu škody vůči pachateli nebo jiné osobě povinné k uhrazení škody.

Zákon stanovuje krátké lhůty pro podání žádosti o poskytnutí pomoci a pro její vyřízení. Žádost je možné podat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se oběť dozvěděla o vzniku škody, jinak právo zaniká. Asistenčním i rozhodovacím orgánem bylo stanoveno Ministerstvo spravedlnosti České republiky, odbor odškodňování. Ministerstvo je následně povinno ve lhůtě tří měsíců od podání žádosti pomoc poskytnout nebo žadateli sdělit důvody, pro které pomoc poskytnout nelze.

Ve srovnání se Směrnicí je podle zákona č. 209/1997 Sb. obětem trestné činnosti pomoc poskytována širšímu okruhu osob, jelikož za trestnou činnost není považován jenom úmyslný násilný trestný čin. Podle platní právní úpravy se pomoc poskytne na žádost osoby, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví v paušální částce 25 000 Kč, nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výděлку a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; nejvíce však ve výšce 150 000 Kč, nebo osobě pozůstalé po oběti trestného činu v paušální částce 150 000 Kč, nejvíce však celkem ve výšce 450 000 Kč.^{289 290} Prokázat výši ztráty na výděлку a nákladů léčení je povinností oběti.

Podle statistik Ministerstva spravedlnosti, odbor odškodňování, bylo v roce 2010 řešeno celkem 139 žádostí o pomoc, z nichž 118 bylo podáno v průběhu roku 2010. Peněžitá pomoc byla poskytnuta v celkem 50 případech v celkové výši 6.180.352,68 Kč. Žádosti nebylo vyhověno v 50 případech, a to zejména z důvodu uplynutí zákonné lhůty (19 případů), z důvodu nedosáhnutí potřebné výše bolestného (5 případů) nebo z jiných zákonných důvodů (22 případů). Ze statistik vyplývá, že počet podávaných žádostí se podstatně nemění, v roce 2007 bylo podáno 108 nových žádostí, v roce 2008 93 žádostí a v roce 2009 dokonce jenom 88 nových žádostí. Ani případy kladně vyřízených žádostí, ve kterých byla pomoc přiznána, se v minulých letech podstatně neměnily – v roce 2007 byla pomoc poskytnuta ve 32 případech, v roce 2008 ve 37 a v roce 2009 ve 33 případech; až v roce 2010 počet stoupl na 50 případů poskytnutí pomoci. V roce 2007 celkový objem poskytnuté pomoci představoval 3.806.300 Kč,

---

²⁸⁹ § 7 odst. 1 zákona č. 209/1997 Sb.

v roce 2008 byl ve výši 4.095.708 Kč a v roce 2010 vzhledem na nárůst vyhověných žádostí ve výši přesahující 6 milionů korun.²⁹¹

Podle hodnotící zprávy Evropské komise o uplatňování Směrnice KOM/2009/0170 ze dne 20. dubna 2009 žádosti o přeshraniční odškodnění se snažil podat jenom malý počet obětí. Předání žádosti trvá v členských státech v průměru čtyři týdny a rozhodujícímu orgánu trvá přijetí žádosti přibližně dva týdny. Žádosti o další informace trvají někdy až čtyři měsíce. Podle zprávy Komise rozhodující a asistenční orgány zastávaly kladné stanovisko k fungování systému i ústředních kontaktních bodů, používání vzorových formulářů, jazyků a používání komunikační technologie; žadatelé o odškodnění však považovali tento proces za komplikovaný a časově náročný, zejména z důvodů jazykové bariéry, chybějících informací a právního poradenství. Podle zprávy Komise se úspěšnost žádostí ve srovnání s výší požadovaných částek pohybovala v Evropské unii v průměru kolem deseti procent.

Odškodnění obětí trestných činů je významným aspektem ochrany práv obětí trestných činů. ESD ve svém rozhodnutí ve věci Cowan ze dne 2. února 1989, C-186/87,²⁹² dospěl k závěru, že pokud právo Společenství zaručuje fyzické osobě svobodu odebrat se do jiného členského státu, je nezbytným důsledkem této svobody pohybu ochrana této osoby před újmou v dotčeném členském státě na stejném základě jako u státních příslušníků tohoto státu a osob, které v něm mají bydliště. ESD konstatoval, že trestní právo a trestní řízení je v působnosti členských států Společenství, avšak tato působnost členských států je omezena; výkon trestní jurisdikce členského státu nesmí vést k diskriminaci podle státní příslušnosti k jinému členskému státu a nesmí omezovat základní svobody zaručené komunitárním právem. Ve věci

---

²⁹¹ Přehled vyřizování agendy peněžité pomoci obětem trestných činů za období od roku 2007 do roku 2010 je uveden v příloze č. 6.

²⁹² Předmětem předběžné otázky položené v této věci ESD byly podmínky, za jakých lze poskytnout odškodnění obětem trestných činů z jiného členského státu. Francie odmítala poskytnout odškodnění britskému státnímu občanu (Cowanovi), který byl v době svého zájezdu ve Francii napaden a těžce zraněn. Podle francouzského trestního řádu mohli o odškodnění na francouzském státu, v případě, že nebyl zjištěn pachatel, požadovat poškození cizinci jenom za podmínky vzájemnosti. Podle názoru ESD poškozený Cowan vykonával v daném případě své právo požívat volného pohybu služeb tím, že jako turista pobýval ve Francii, kde tyto služby využíval. Jestliže v souvislosti s výkonem tohoto práva utrpěl újmu a francouzské trestní právo přiznává v takových případech poškozeným odškodnění, musí Francie postupovat nediskriminačně vůči vlastním občanům jako vůči občanům jiných členských států.

Maria Pupino ze dne 16. června 2005, C-105/03²⁹³, ESD ve vztahu k ochraně obětí trestných činů uvedl, že se vyžaduje, aby měl vnitrostátní soud možnost v případě obětí zvláště ohrožených použít zvláštní postup, jako je řízení k předběžnému provedení důkazů mimo hlavní líčení, upravený v právu členského státu, jakož i zvláštní podmínky výpovědi, pokud tento postup odpovídá lépe situaci těchto obětí a je nutno ho použít, aby bylo zabráněno ztrátě důkazních materiálů, aby bylo opakování výslechů sníženo na minimum a aby bylo zabráněno škodlivým následkům pro uvedené oběti v důsledku jejich výpovědi při veřejném soudním jednání a dále, že rámcové rozhodnutí (v daném případě rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení) musí být vykládáno tak, aby byla dodržena základní práva, mezi kterými je zvláště třeba poukázat na právo na spravedlivý proces tak, jak je stanoveno v článku 6 Úmluvy a vykládáno Evropským soudem pro lidská práva.

---

²⁹³ Rozsudek ESD je dostupný z WWW: <<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=CS&Submit=rechercher&numaff=C-105/03>>

9. Základní práva a svobody a europeizace trestního práva

Spolupráce členských států v trestních věcech je úzce spojena a poznamenána respektováním základních práv a svobod jednotlivců a zájmem na jejich ochraně. Zejména od sedmdesátých let dvacátého století se evropské právo vyvíjelo ke zkvalitnění ochrany základních práv a svobod. Minimální procesní standardy mezi členskými státy Evropské unie vyplývají z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Významné postavení mezi orgány Evropské unie zastává v této oblasti Soudní dvůr Evropské unie, který v nejednom případě rozhodl o porušení některého ze základních lidských práv a svobod i proti členským státům.

Zásadní význam v oblasti ochrany základních práv a svobod na půdě Evropské unie a také ve vztahu k trestnímu právu má Listina základních práv Evropské unie 2000/C 364/01, která si klade za cíl kodifikovat existující ochranu základních lidských práv v rámci Evropské unie. Listina potvrzuje práva, která vyplývají především z ústavních tradic a mezinárodních závazků společných členským státům, z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ze sociálních chart přijatých Unií a Radou Evropy a z judikatury Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva, vymezuje společné hodnoty členských států založené na zásadách demokracie a právního státu.

Právně závazným a vynutitelným dokumentem se Listina stala vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. Listina základních práv a svobod Evropské unie uznává a chrání kromě jiného právo na lidskou důstojnost (čl. 1 Listiny), právo na život (čl. 2), v čl. 3 deklaruje právo každého na to, aby byla respektována jeho fyzická a duševní nedotknutelnost, v čl. 4 uznává zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu. Listina také garantuje právo na svobodu a bezpečnost (čl. 6), právo na respektování soukromého a rodinného života (čl. 7) a v čl. 8 právo na ochranu osobních údajů.

Listina základních práv Evropské unie ve své hlavě VI „Soudnictví“ v článcích 47 až 50 kodifikuje základní práva v souvislosti se soudním řízením, a tedy i řízením trestním. Mezi tyto práva patří právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces (čl. 47), presumpce nevinny a právo na obhajobu (čl. 48), zásada zákonnosti a

přiměřenosti trestných činů a trestů (čl. 49) a právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný trestný čin (čl. 50).

Základní práva a svobody stanoví rámec, v němž se donucovací státní moc při stíhání trestných činů může pohybovat a který nesmí překročit. Některá práva nelze vůbec omezit, ať je zájem na postihu trestného činu jakkoli naléhavý, jiné z těchto práv a svobod lze v trestním řízení omezit, ale jen za podmínek a v mezích stanovených Ústavou nebo Listinou základních práv a svobod či mezinárodní smlouvou. Ty zásady, které mají povahu obecných procesních principů, jsou projevem práva na spravedlivý proces v demokratickém právním státě.²⁹⁴

9.1. Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Presumpce neviny a právo na obhajobu.

Právo na spravedlivý proces a účinnou právní ochranu je upraveno v čl. 48 Listiny. Tento článek vychází z čl. 13 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle čl. 48 Listiny „Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.“

Význam práva na spravedlivý proces v právu Evropské unie deklaroval v několika svých rozhodnutích také Evropský soudní dvůr, například v rozsudku PIS and Cornwall County Council C-13/94 ze dne 30.04.1996 nebo v rozhodnutí Baustahlgewebe GmbH C-185/95 ze dne 17.12.1998. Pokud se týče práva na bezplatnou právní pomoc, ve smyslu judikatury Evropského soudního dvora by měla být poskytnuta v těch případech, kdy by její neexistence znemožnila zajistit účinnou právní ochranu.

Již Corpus Juris (1997) a Corpus Juris 2000 vycházeli ze zásad, v nichž se promítala koncepce práva na spravedlivý proces. Corpus Juris 1997 vycházel ze zásady hmotněprávní a procesní zákonnosti, podle které by odpovědnost za trestné činy

---

²⁹⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha : Linde, s. 34, 35.

uvedené v ustanoveních čl. 1 až 8 a tresty definované v Corpus Juris bylo možno ukládat jen za podmínky, že budou naplněny všechny znaky trestných činů zde uvedených a že budou splněny zákonné procesní podmínky. S naplněním této zásady souviselo uplatnění zákazu retroaktivity a zákaz analogie. Dalšími zásadami byly zásada individuální trestní odpovědnosti, zásada přiměřenosti a zásada systému soudních záruk, dle které měl o vině a trestu rozhodovat jen nezávislý a nestranný soud. Corpus Juris 2000 na výše zmíněné zásady a principy navázal a doplnil je o princip evropské teritoriality, podle kterého pro účely trestního stíhání, vyšetřování, řízení před soudem a vykonávacího řízení o trestných činech uvedených v čl. 1 až 8 Corpus Juris se na území členských států Evropské unie považuje za jednotné území tvořící evropský justiční prostor. S uvedeným principem souvisí zásada ne bis in idem a zásada rei iudicatae. Corpus Juris 2000 dále zavedl zásadu kontradiktorního způsobu řízení a zásadu subsidiarity národního práva.²⁹⁵

Článek 48 Listiny základních práv Evropské unie zaručuje, aby každý obviněný byl považován za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem a garantuje každému obviněnému právo na respektování jeho práv na obhajobu. S těmito právy souvisejí zejména právo nesvědčit ve svůj neprospěch a právo stran vyjádřit se k důkazům.

9.2. Zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů

Článek 49 Listiny základních práv Evropské unie upravuje zásadu zákazu retroaktivity a zásadu přiměřenosti trestných činů a trestů tak, jak je obsažena ve společných ústavních tradicích členských států a v judikatuře Soudního dvora Evropské unie. Podle článku 49 Listiny nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Pokud poté, co již byl trestný čin spáchán, stanoví zákon mírnější trest, uloží se tento mírnější trest. Tento článek přitom nebrání souzení a potrestání za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné

---

²⁹⁵ FENYK, Jaroslav. Projekt modelového trestního práva Corpus Juris a právo na spravedlivý proces. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2006, č. 1, s. 35-43.

podle obecných zásad uznávaných mezinárodním společenstvím. Ve smyslu zásady přiměřenosti výše trestu nesmí být nepřiměřená trestnému činu.

9.3. Zásada *ne bis in idem*

Podle článku 50 Listiny základních práv Evropské unie nikdo nesmí být stíhán nebo potrestán v trestním řízení za čin, za který již byl v Unii osvobozen nebo odsouzen konečným trestním rozsudkem podle zákona.

V závěrech ze zasedání Evropské rady v Tampere byla základem spolupráce členských států ve věcech trestních deklarována zásada vzájemného uznávání rozhodnutí. Rozsah zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech ve smyslu Závěrů z Tampere byl následně specifikován v Programu opatření k provedení zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech z 15. ledna 2001²⁹⁶, ve kterém byly definovány oblasti společného zájmu a cíle a opatření pro dosažení v této oblasti a který jako jeden z cílů vymezil v rámci Evropské unie plně aplikovat zásadu *ne bis in idem*.

Podstata zásady vzájemného uznávání, která byla formulována v rozhodnutí Evropského soudního dvora v oblasti vnitřního trhu ze dne 20. února 1979 ve věci *Cassis de Dijon*, C-120/78, spočívá v tom, že členský stát je ve vymezeném rozsahu povinen akceptovat na svém území právní řád jiného členského státu a neaplikovat svůj právní řád, ledaže se odvolá na tzv. kategorické požadavky. Podle P. Poláka²⁹⁷ v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech vzájemné uznávání omezuje svobodu jednotlivce, neboť osvobozuje státní moc od tradičních teritoriálních omezení, v jejichž důsledku jsou jedinci vystavováni pro ně nepříznivým nebo donucovacím rozhodnutím jiného členského státu, vydaným v pro ně cizím právním řádu, který neznají a který může chránit jejich práva jinak, než jsou zvyklí. Výjimkou je přitom vzájemné uznávání negativních účinků rozhodnutí (princip *ne bis in idem*), kde je vzájemné uznávání výhodné pro jednotlivce a usnadňuje volný pohyb osob.

Vnitrostátní právní normy členských států, popřípadě též mezinárodní úmluvy o lidských právech a základních svobodách (např. v čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy o

---

²⁹⁶ Uveřejněný v Úředním věstníku C 12, 15. 1. 2001, str. 10 – 22.

²⁹⁷ POLÁK, Přemysl. Zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech v rámci Evropské unie. Dostupný z WWW: <http://ok.cz/iksp/docs/aidp_101007p.doc>

ochraně lidských práv a základních svobod nebo v čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech) zpravidla zásadu *ne bis in idem* uznávají jako obecně uplatňovanou na vnitrostátní úrovni jednotlivých států. V trestním řízení na mezinárodní úrovni však tato zásada není obecně uplatňována. Vnitrostátní, případně mezinárodní normy, tradičně zákaz dvojího trestního stíhání nebo potrestání za tentýž skutek vztahují zpravidla pouze na rozhodnutí toho - kterého státu a nepřiznávají rozhodnutí učiněnému v jednom státě účinky ve státě jiném. Důvodem je, že v takových případech stát zpravidla v zásadě ztrácí část svého svrchovaného práva na výkon trestní jurisdikce v konkrétní věci.

V rámci Evropské unie je však potřebné zabezpečit, aby osoba užívající práva volného pohybu nebyla omezena tím, že jí hrozí opětovné trestní stíhání nebo potrestání v jiném členském státě Evropské unie. Na tuto situaci pamatuje Prováděcí úmluva k Schengenským dohodám ze dne 19. června 1990 v čl. 54 až 58 a dále Listina základních práv Evropské unie ve svém článku 50, ve kterém přiznává zásadě zákazu dvojího trestního stíhání nebo potrestání za stejný trestný čin mezistátní účinky v rámci teritoria Evropské unie. Také ustálená judikatura Evropského soudního dvora stanoví, že je zakázána kumulace trestů za stejný trestný čin jak v rámci jednoho členského státu, tak i mezi členskými státy²⁹⁸. Podle článku 54 Prováděcí úmluvy osoba, nad kterou byl vynesena pravomocný rozsudek jednou smluvní stranou, nesmí být pro tytéž činy stíhána jinou smluvní stranou, jestliže byla odsouzena a trest byl vykonán nebo je právě vykonáván, anebo podle zákonů příslušné smluvní strany týkajících se ukládání trestů nemůže být dále vykonáván. Článek 54 nebrání souběžnému trestnímu stíhání, předpokladem jeho aplikace je rozhodnutí. Prováděcí úmluva k Schengenské dohodě ve svém článku 58 upravuje záruku zachování vyššího standardu zaručených práv, když stanoví, že ustanovení Prováděcí úmluvy nemají být na újmu uplatňování širších vnitrostátních ustanovení ohledně zákazu dvojího trestu ve vztahu k soudním rozhodnutím učiněným v zahraničí. Při výkladu a aplikaci těchto ustanovení vzniká řada problémů, což je způsobeno jednak použitými pojmy, které mají v národních právních řádech různý význam, jednak též odlišnostmi trestněprávních úprav jednotlivých členských států. V této souvislosti je významná úloha ESD při výkladu příslušných ustanovení v řízeních o předběžné otázce.

---

²⁹⁸ Např. rozhodnutí soudu prvního stupně v spojených věcech T-305/94.

ESD v několika svých rozhodnutích judikoval, že na to, aby bylo rozhodnutí kvalifikováno jako pravomocné rozhodnutí ve smyslu článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy, musí trestní řízení skončit a s konečnou platností vyloučit obžalobu. V rozhodnutí ve spojených věcech Gözütok a Brügge ze dne 11. února 2003 C-187/01 a C-385/01²⁹⁹ ESD uvedl, že zásada zákazu dvojího řízení v téže věci zakotvená v článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy, ať již je vztažena na řízení o zastavení trestního stíhání obnášející zásah soudu, či nikoliv, anebo na rozsudky, nutně předpokládá existenci vzájemné důvěry členských států v jejich příslušné soustavy trestního soudnictví a to, že každý z členských států přijímá použití trestního práva platného v ostatních členských státech, a to i tehdy, pokud by uplatnění jeho vlastního vnitrostátního práva vedlo k odlišnému řešení. Tento výklad podle ESD jako jediný zaručuje řádné uplatnění zásady ne bis in idem a upřednostňuje předmět a cíl tohoto ustanovení před procesními a čistě formálními hledisky, jež se podle každého jednotlivého dotyčného státu liší. Omezení použití článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy pouze na rozhodnutí, jimiž se končí trestní stíhání, přijatá soudem nebo mající formu rozsudku by vedlo k tomu, že zásada zákazu dvojího řízení v téže věci stanovená v tomto ustanovení, a tudíž i svoboda pohybu, kterou má tato zásada usnadňovat, by svědčila pouze obviněným, kteří spáchali trestné činy, pro něž vzhledem k jejich závažnosti nebo výši hrozícího trestu nepřipadá v úvahu způsob zjednodušeného řešení některých trestních věcí, který představují taková řízení o zastavení trestního stíhání, jako jsou ta, o něž jde ve věcech v původních řízeních. Z uvedeného důvodu proto též ESD dospěl k závěru, že zásada zákazu dvojího řízení v téže věci zakotvená v článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy se vztahuje rovněž na taková řízení o zastavení trestního stíhání, jako jsou ta, o něž jde ve věcech v původních řízeních, jimiž státní

---

²⁹⁹ *Gözütok* měl bydliště v Nizozemsku, kde provozoval podnik. Při prohlídkách prostor v tomto podniku nizozemská policie našla a zajistila drogy. Trestní stíhání zahájené v Nizozemsku proti H. Gözütokovi na základě zajištěných věcí bylo následně zastaveno poté, co Gözütok přijal návrh státního zástupce a zaplatil v souladu se zákonem státním zástupcem požadované finanční částky. Gözütok byl následně zadržen německou policií a pro tentýž skutek byl odsouzen soudem Německu k 17 měsícům odnětí svobody s podmíněným odkladem výkonu trestu.

Brügge byl německý státní příslušník, který byl trestně stíhán belgickým státním zastupitelstvím pro úmyslné ublížení na zdraví. Poškozená vůči němu uplatnila nárok na náhradu za nemajetkovou újmu. Ještě před rozhodnutím o skutku v Belgii státní zastupitelství v Německu v rámci přípravného řízení zahájeného proti K. Brüggeemu ve věci téhož skutku, pro který byl postaven v Belgii, navrhlo v souladu se zákonem mimosoudní narovnání proti zaplacení stanovené finanční částky. K. Brügge navrženou částku zaplatil a státní zastupitelství trestní stíhání zastavilo.

zastupitelství členského státu ukončí bez zásahu soudu trestní řízení vedené v tomto státě poté, co obviněný splnil určité povinnosti, zejména zaplatil určitou peněžní částku stanovenou státním zastupitelstvím. Použití zásady zákazu dvojího řízení v takové věci přitom nelze podrobit podmínce, že právní řád obou států rovněž takový soudní zásah nevyžaduje.

V případě Van Straaten C-150/05 z 28. září 2006 ESD dospěl k závěru, že článek 54 Schengenské prováděcí úmluvy se uplatňuje také na rozhodnutí soudních orgánů smluvního státu, kterým se obžalovaný pravomocně zprošťuje obžaloby pro nedostatek důkazů.

V rozhodnutí ve věci proti V. Turanskému C-491/07 ze dne 22. prosince 2008³⁰⁰ byla ESD předložena předběžná otázka, zda -li se zásada *ne bis in idem* uplatňuje také na rozhodnutí, jímž policejní orgán po věcném přezkoumání věci, která mu byla předložena, nařídí v stadiu řízení před vznesením obvinění vůči osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, zastavení již zahájeného trestného stíhání. ESD uvedl, že na účely posouzení, zda-li je rozhodnutí pravomocné ve smyslu článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy, je třeba nejdříve prozkoumat, jestli vnitrostátní právo státu, jehož orgány přijaly předmětné rozhodnutí, ho považuje za konečné a závazné, a ubezpečit se, jestli v tomto státě poskytuje ochranu přiznanou zásadou *ne bis in idem*. Rozhodnutí, kterým podle práva prvního smluvního státu bylo začato trestní stíhání proti osobě a které nevylučuje obžalobu na vnitrostátní úrovni s konečnou platností, nemůže v zásadě představovat procesní překážku, pokud jde o případné zahájení anebo pokračování trestního stíhání za tentýž čin proti této osobě v jiném smluvním státě. ESD s ohledem na uvedené proto dospěl k závěru, že zásada *ne bis in idem* obsažena

---

³⁰⁰ V. Turanský byl podezřelý, že v Rakousku spolu s polskými státními příslušníky odcizil fyzické osobě, poté, co tuto osobu vážně zranil, hotovost. Rakouské státní zastupitelství požádalo soudce o zahájení předběžného projednání obžaloby proti V. Turanskému a o vydání zatýkacího rozkazu. Poté, co bylo Rakousko informováno, že se V. Turanský nachází v zemi svého původu, požádala Slovenskou republiku o převzetí trestního stíhání v souladu s čl. 21 Evropské úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních. Slovenské orgány žádosti vyhověly a soudce rakouského soudu přerušil trestní řízení do vydání konečného rozhodnutí slovenských orgánů. Následně slovenský policejní orgán, který byl pověřen vedením vyšetřování, zahájil trestní stíhání uvedených činů, aniž by zároveň obvinil určitou osobu (Turanský byl v rámci tohoto vyšetřování vyslýchán jako svědek). Poté bylo tímto orgánem zastaveno trestní stíhání týkající se obžaloby z loupeže. Rakouské orgány vyjádřily pochybnost, zda takové rozhodnutí o zastavení trestního stíhání vydané slovenským policejním orgánem v rámci vyšetřování týkajícího se téhož činu, jaký je předmětem řízení, které před ním probíhá, může vést k použití čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, a tudíž bránit pokračování v probíhajícím trestním řízení.

v článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy se neuplatní na rozhodnutí, kterým orgán smluvního státu po věcném přezkoumání věci, která mu byla předložena, nařídil zastavení trestního stíhání v stadiu řízení před vznesením obvinění vůči osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud toto rozhodnutí o zastavení podle vnitrostátního práva tohoto státu nevylučuje s konečnou platností obžalobu a není překážkou nového trestního stíhání pro tentýž čin v tomto státě.

V rozhodnutí ve věci Van Esbroeck C-436/04 ze dne 9. března 2006³⁰¹ ESD konstatoval, že ze znění článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy, který používá výrazy „tentýž čin“, vyplývá, že se toto ustanovení týká pouze skutkového posouzení dotčeného činu s vyloučením jeho právní kvalifikace a nezávisle na chráněném právním zájmu. Možnost rozdílných právních kvalifikací téhož činu ve dvou různých smluvních státech nemůže být překážkou uplatnění článku 54. Jak ESD uvedl, *„jediným relevantním kritériem pro účely uplatnění uvedeného článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy je kritérium totožnosti skutkové podstaty činu chápané jako existence souboru skutků, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny, nezávisle na právní kvalifikaci tohoto činu nebo chráněném právním zájmu.“* ESD v této souvislosti poukázal na rozdílnost úpravy v čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy ve srovnání s jinými mezinárodními dokumenty, když například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (čl. 14 odst. 7), jakož i článek 4 protokolu 7 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod používají pojem „čin“ nebo „trestný čin“, což znamená relevantnost kritéria právní kvalifikace činu jako podmínku pro uplatnění zásady zákazu dvojího trestu zakotvené těmito nástroji. V případě Schengenské prováděcí úmluvy navíc uplatnění článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy není podmíněno sbližováním ani harmonizací trestněprávních předpisů členských států. Z důvodu neexistence harmonizace vnitrostátních trestněprávních předpisů by přitom kritérium vycházející z právní kvalifikace činu nebo z chráněného právního zájmu mohlo vytvářet tolik překážek svobodě pohybu v schengenském prostoru, kolik existuje trestněprávních systémů ve smluvních státech.

---

³⁰¹ Belgický státní příslušník *L. H. Van Esbroeck* byl odsouzen rozsudkem soudu v Norsku k trestu vězení za nedovolený dovoz omamných látek do Norska v roce 1999. Poté, co vykonal část trestu, který mu byl uložen, byl podmíněčně propuštěn na svobodu a dopraven do Belgie. V Belgii bylo proti němu zahájeno trestní řízení v roce 2002, které bylo ukončeno odsouzením rozsudkem k trestu vězení zejména za nedovolený vývoz omamných látek z Belgie v roce 1999. Čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy platí pro Norsko od března 2001.

V tomto rozhodnutí zároveň ESD ohledně časové působnosti čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy konstatoval: „*Zásada zákazu dvojího trestu zakotvená článkem 54 Schengenské prováděcí úmluvy se musí uplatnit na trestní řízení zahájené v jednom smluvním státě pro čin, za který již byla dotyčná osoba v jiném smluvním státě odsouzena, i když Schengenská prováděcí úmluva v tomto posledně uvedeném státě ještě nebyla v platnosti v okamžiku, kdy byl vynesen uvedený odsuzující rozsudek, byla-li v dotčených smluvních státech v platnosti v okamžiku posuzování podmínek pro uplatnění zásady zákazu dvojího trestu orgánem, u něhož bylo řízení zahájeno později.*“

Ve věci C-261/09, v řízení, jehož předmětem byl výkon evropského zatýkacího rozkazu v Německu, vystaveného na Gaetana Mantella, byla ESD předložena předběžná otázka, týkající se výkladu čl. 3 odst. 2 Rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu, upravujícího důvody pro povinné odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu a zejména zásady *ne bis in idem*³⁰². Německý soud se na ESD obrátil s předběžnou otázkou, posuzuje-li se otázka, zda se jedná o „stejný čin“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 Rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu³⁰³ podle práva vystavujícího členského státu, podle práva vykonávajícího členského státu nebo autonomně na základě práva Unie. ESD v rozsudku ze dne 16. listopadu 2010 konstatoval, že výklad pojmu „stejný čin“ uvedený v čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV nelze ponechat na justičních orgánech jednotlivých členských států na základě jejich vnitrostátního práva a tento

---

³⁰² Italský soud vystavil dne 7. listopadu 2008 na *G. Mantella* za účelem jeho zatčení a předání italským orgánům v rámci trestních řízení zahájených vůči němu evropský zatýkací rozkaz. Podle zatýkacího rozkazu se měl Mantello v období od ledna 2004 do listopadu 2005 podílet v rámci organizované zločinecké skupiny na obchodu s kokainem organizovaném v Itálii i v Německu a dále měl protiprávně obstarávat kokain, který měl ve svém držení, přepravovat a prodávat jej nebo přenechávat třetím osobám. Rozsudkem italského soudu ze dne 30. listopadu 2005 byl G. Mantello odsouzen k trestu odnětí svobody a k peněžitému trestu z toho, že měl dne 13. září 2005 v nedovoleném držení 155,46 gramů kokainu určeného k dalšímu prodeji. Dne 29. prosince 2008 byl G. Mantello na základě EZR zatčen. V reakci na žádost o informace vykonávajícího justičního orgánu, státního zastupitelství ve Stuttgartu, italský soudce, který vystavil zatýkací rozkaz, informoval německé státní zastupitelství, že rozsudek ze dne 30. listopadu 2005 nebrání trestnímu stíhání na základě zatýkacího rozkazu, a že se tedy nejedná o případ, na který by se uplatnila zásada *ne bis in idem*. Předkládající soud se na ESD obrátil s otázkou, zda může odmítnout výkon EZR vystaveného na organizované trestné činy vzhledem k tomu, že podle jeho názoru již v okamžiku vyšetřování, které vedlo k odsouzení G. Mantella za držení kokainu za účelem jeho dalšího prodeje, měli italští vyšetřovatelé důkazy, které postačovaly k jeho obvinění a trestnímu stíhání za obvinění uvedená v zatýkacím rozkazu, zejména za obchod s drogami v organizované zločinecké skupině.

³⁰³ Čl. 3 odst. 2 Rámcového rozhodnutí: „Justiční orgán členského státu, který má vykonat zatýkací rozkaz (dále jen „vykonávající justiční orgán“), odmítne vykonat evropský zatýkací rozkaz v případech, pokud má vykonávající justiční orgán informace, že vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzená za stejný čin členským státem za předpokladu, že v případě odsouzení byl trest vykonán, právě je vykonáván nebo podle práva členského státu, ve kterém byl vynesen rozsudek, ho již nelze vykonat.“

pojem musí být vykládán autonomním a jednotným způsobem v celé Unii³⁰⁴. ESD ve svém rozhodnutí uvedl: „*Pro účely vystavení a výkonu evropského zatýkacího rozkazu je pojem „stejný čin“ uvedený v čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy autonomním pojmem práva Unie.*“ ESD dále konstatoval, že uvedený pojem může být jako takový předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jakéhokoli soudu, kterému byl předložen spor týkající se takového pojmu a uznal, že výklad tohoto pojmu v rámci Schengenské prováděcí úmluvy je platný i v kontextu rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.³⁰⁵

Podle ESD se na základě práva členského státu, v němž bylo rozhodnutí vydáno, posuzuje „konečná“ povaha rozhodnutí ve smyslu čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí. ESD konstatoval: „*Rozhodnutí, kterým bylo podle práva členského státu zahájeno trestní stíhání osoby a jímž nebylo s konečnou platností ukončeno trestní řízení na vnitrostátní úrovni týkající se určitých činů, tak v zásadě nemůže být procesní překážkou tomu, aby bylo v jednom z členských států Unie případně zahájeno trestní stíhání této osoby pro tentýž čin nebo aby v něm bylo pokračováno.*“³⁰⁶ Článek 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí umožňuje podle Soudu vykonávajícímu justičnímu orgánu požadovat od justičního orgánu členského státu, na jehož území bylo rozhodnutí vydáno, právní informace týkající se přesné povahy tohoto rozhodnutí za účelem určení, zda má uvedené rozhodnutí podle vnitrostátního práva tohoto státu takovou povahu, aby mohlo být považováno za rozhodnutí, kterým bylo na vnitrostátní úrovni s konečnou platností trestní řízení ukončeno. ESD zároveň konstatoval, že za uvedených okolností, jaké byly dány v této věci, kdy vystavující justiční orgán v odpovědi na žádost o informace ve smyslu čl. 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí, kterou formuloval vykonávající justiční orgán, na základě svého vnitrostátního práva a při dodržení požadavků vyplývajících z pojmu „stejný čin“, jak je zakotven v čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí, výslovně konstatoval, že předcházející rozsudek vydaný v jeho právním řádu není konečným rozhodnutím vztahujícím se na činy uvedené v jeho zatýkacím rozkazu, a tudíž není překážkou pro trestní stíhání, v jejichž rámci byl uvedený zatýkací rozkaz vydán, nemá vykonávající justiční orgán žádný důvod ve spojitosti s takovým

---

³⁰⁴ Bod 38 rozsudku.

³⁰⁵ Bod 40 rozsudku.

³⁰⁶ Bod 47 rozsudku.

rozsudkem uplatnit důvod pro povinné odmítnutí výkonu upravený v uvedeném čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí.³⁰⁷

Zásada *ne bis in idem* je v České republice na ústavní úrovni upravena v hlavě páté Listiny základních práv a svobod věnované právu na soudní a jinou právní ochranu v čl. 40 odst. 5, podle něhož: „Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.“ V trestním řádu tyto otázky upravuje zejména § 11 v souvislosti s případy nepřipustnosti trestního řízení. Článek 54 Schengenské prováděcí úmluvy byl do českého právního řádu promítnut zákonem č. 539/2004 Sb., kterým byl novelizován trestní řád a který nabyl účinnosti dne 1. listopadu 2004. Trestní řád byl tímto zákonem ve svém § 11 doplněn o nový odstavec 4, který v souvislosti se zásadou *ne bis in idem* rozšířil okruh vnitrostátních rozhodnutí, jenž tvoří překážku věci rozhodnuté a která způsobují nepřipustnost trestního stíhání, o rozhodnutí soudů a jiných justičních orgánů členských států Evropské unie.³⁰⁸

---

³⁰⁷ Bod 51 rozsudku.

³⁰⁸ § 11 odst. 4 trestního řádu: „Rozhodnutími podle odstavce 1 písm. f), g) a h) jsou i rozhodnutí soudů a jiných justičních orgánů členských států Evropské unie.“

§ 11 odst. 1 písm. f), g) a h) trestního řádu:

„Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno

f) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno,

g) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno,

h) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.“

Závěr

Spolupráce v oblasti trestního práva mezi členskými státy Evropských společenství stála po dlouhou dobu mimo rámec evropské právní úpravy. Původní systém Evropských společenství neobsahoval právní základy pro spolupráci v trestněprávní oblasti. Činnost Společenství se soustředila na oblast vnitřního trhu a ekonomických svobod. S postupujícím vývojem integrace začaly být otázky kooperace i v těchto otázkách stále více aktuální. Potřeba posílení spolupráce i na poli trestního práva se ukázala nezbytnou spolu se vznikajícími problémy v oblasti bezpečnosti a kriminality, jež vyplynuly především z koncepce plného zrušení vnitřních hranic, rozšíření volného pohybu osob, zavedení občanství Evropské unie, z rušení kontrol na vnitřních hranicích v rámci Schengenského systému a ze šíření hrozeb terorismu a organizovaného zločinu obecně. Milníkem v spolupráci členských států v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech bylo přijetí Maastrichtské smlouvy o založení Evropské unie, která vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Mezi svými cíli výslovně zmínila rozvíjení těsné spolupráce v oblasti justice a vnitra, která byla konstituována jako samostatný třetí pilíř chrámové struktury Evropské unie.

Podle stávající právní úpravy patří spolupráce v oblasti trestního práva ke sdíleným pravomocím, v této oblasti mohou vytvářet a přijímat právně závazné akty Unie i členské státy. Též v této oblasti tak dochází k přenosu části svěřovaných pravomocí z členských států na Unii, členské státy mohou v této oblasti přijímat právně závazné akty pouze v rozsahu, v jakém tuto pravomoc Unie nevykonala nebo se ji rozhodla přestat vykonávat. V důsledcích změn provedený Lisabonskou smlouvou byl původní třetí pilíř Evropské unie komunitarizován a agenda policejní a justiční spolupráce v trestních věcech byla zařazena pod systém prvního pilíře Evropské unie; jednotlivé politiky jsou tak dnes zařazeny do hlavy V. Smlouvy o fungování Evropské unie s názvem „Prostor svobody, bezpečnosti a práva“. V pravomoci Evropské unie je nadále též přijímání opatření k uznání všech druhů rozsudků a soudních rozhodnutí a usnadňování spolupráce mezi justičními nebo obdobnými orgány členských států v rámci trestního řízení a výkonu rozhodnutí. Smlouvy o fungování Evropské unie stanovuje též právní základ pro harmonizaci trestního práva procesního. V rozsahu

nezbytném pro usnadnění vzájemného uznávání mohou být formou směrnic stanovena tzv. minimální pravidla týkající se vzájemné přípustnosti důkazů mezi členskými státy, práv osob v trestním řízení, práv obětí trestných činů nebo dalších zvláštních aspektů trestního řízení, které Rada předem určila v rozhodnutí.

V prostoru Evropské unie je požadavek trestněprávní spolupráce členských států vyvolán nutností vytvořit fungující prostředí svobody, bezpečnosti a práva, chránící společný trh a vytvářející podmínky pro jeho rozvoj v souladu s cíly zakládajících smluv. Ačkoli rozměr a budoucí směřování europeizace trestního práva není dnes zcela jednoznačné, dynamika tohoto procesu je nezpochybnitelná. Vzhledem k podmínění procesu europeizace trestního práva významným oslabením státní suverenity evropských zemí, je nicméně tento proces a jeho vývoj závislý od vůle jednotlivých zemí omezit svou státní suverenitu ve prospěch jednotných a koordinovaných postupů na poli trestního práva. V oblasti trestního práva procesního lze předpokládat spolupráci zejména v oblasti vzájemného uznávání rozhodnutí vydaných členskými státy, ochrany procesních práv subjektů trestního řízení a při vytváření institucí vzájemné spolupráce členských států v trestních věcech. V důsledku vstupu Lisabonské smlouvy v platnost možno očekávat intenzivnější normotvorbu a kooperaci mezi členskými státy Evropské unie v této oblasti, na druhé straně nicméně také nejednotnost právního rámce s ohledem na zvláštní postavení některých států a možnost navázání posílené spolupráce mezi členskými státy v této oblasti.

Seznam zkratk

Smlouva o ES	Smlouva o založení Evropských společenství;
Smlouva o EU	Smlouva o Evropské unii;
Schengenská prováděcí úmluva	Úmluva, kterou se provádí Schengenská dohoda ze dne 14. června 1985 o postupném zrušení kontrol na společných hranicích, ze dne 19. června 1990;
ESD	Soudní dvůr Evropské unie;
Ústava	Ústava České republiky ze dne 16.12.1992 č. 1/1993 Sb., ve znění ústavních zákonů č. 347/1997 Sb., č. 300/2000 Sb., č. 395/2001 Sb., č. 448/2001 Sb. a č. 515/2002 Sb.;
trestní řád	Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů;
trestní zákon	Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů;
EZR	Evropský zatýkací rozkaz;
SIS	Schengenský informační systém;
SIRENE	Národní centrála SIRENE Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování;

Použitá literatura

Monografie

1. CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : Linde, 2006. 871 s. ISBN 80-7201-594-X
2. FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha : Linde, 2005. 1019 s. ISBN 80-7201-527-3
3. FENYK, Jaroslav, Svák, Ján. *Europeizace trestního práva*. Bratislava : Bratislavská vysoká škola práva, 2008. 233 s. ISBN 978-80-88931-88-1
4. KAMLACH, Milan, REPÍK, Bohumil. *Mezinárodní spolupráce v trestním a občanskoprávním řízení*. Praha : Panorama, 1990, 347 s. ISBN 80-7038-145-0
5. KLOKOČKA, Vladimír, WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie*. Díl druhý. 2. vydání. Praha : Linde, 2005. 335 s. ISBN 80-7201-556-7
6. KLOKOČKA, Vladimír, WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie*. Díl první. 2. vydání. Praha : Linde, 2004. 795 s. ISBN 80-7201-466-8
7. KMEC, Jiří. *Evropské trestní právo: mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2006. 217 s. ISBN 80-7179-535-6
8. MALENOVSKÝ Jiří. *Mezinárodní právo veřejné – jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5. vyd. Brno: Doplněk, 2008. 551 s. ISBN 978-80-7239-218-6
9. NOVOTNÝ, Oto, VANDUCHOVÁ, Marie a kol. *Trestní právo hmotné – I. Obecná část*. 5. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2007. 556 s. ISBN 978-80-7357-261-7
10. PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha : Linde, 2006. 407 s. ISBN 80-7201-615-6
11. PIKNA Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: oblast policejní a justiční spolupráce*. 3. vyd. Praha : Linde, 2006. 479 s. ISBN 80-7201-619-9

12. POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech*. 1. vyd. Praha : LexisNexis CZ, 2007. 94 s. ISBN 978-80-86920-15-3
13. POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 5. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006. 511 s. ISBN 80-7179-536-4
14. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. Díl II, (§ 180 až § 471)*. 5. vyd. Praha : C.H.Beck, 2005. 1433-2846 s. ISBN 80-7179-405-8
15. ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František a RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon: komentář. Díl I, (§ 1 až § 90)*. 6. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 721 s. ISBN 80-7179-896-7
16. ŠPICAR, Přemysl. *Vývoj, institucionální rámec a instrumenty III. pilíře Evropské unie*. 1. vyd. Praha : Justiční akademie ČR, 2005. 100 s. Bez ISBN
17. ŠTURMA, Pavel, NOVÁKOVÁ, Jana, BÍLKOVÁ, Veronika. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003. 362 s. ISBN 80-7179-305-1
18. TICHÝ, Luboš a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. přepracované vydání. Praha : Linde, 2006. 910 s. ISBN 80-7201-573-7
19. TICHÝ, Luboš, RAINER, Arnold, SVOBODA, Pavel, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard. *Evropské právo*. 3. vyd. Praha : C.H. Beck, 2006. 879 s. ISBN 80-7179-430-9
20. VITORINO, António, BLEKXTOON, Rob, BALLEGOOIJ, Wouter van. *Handbook on the European arrest warrant*. Hague : Asser Press, 2005. ISBN 90-6704-181-5. *The principle of reciprocity*, s. 71-81.

Sborníky

1. BALÁŽ, Pavel. K niektorým trestnoprávnym aktivitám na vytvorenie európskeho trestného práva. In *Vzťahy a interakcia vnútroštátneho práva, medzinárodného práva a európskeho práva z hľadiska krajín Vyšehradského tvorky po ich vstupe do Európskej únie*. Trnava : Trnavská univerzita, 2006, s. 106-110.
2. KRATOCHVÍL, Vladimír. Tendence ke komunitarizaci evropského práva, její projevy a prosazování v trestním právu hmotném a procesním ČR. In *Evropský*

kontext vývoje českého práva po roce 2004. Brno : Masarykova univerzita, 2006, s. 93-113.

3. KUČTA, Josef. Odškodňování obětí trestných činů v České republice. In *Obete kriminality – Victims of crime. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 25. novembra 2010 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave*. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2010, s. 63-73.
4. PAVLÍČEK, Václav. Ústavní princip suverenity a evropská integrace. In *Europeizace národních právních řádů*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta, 2000, s. 40-51.
5. ŠIMOVČEK, Ivan. Garancie procesních práv v trestnom konaní v rámci Európskej únie. In *Vzťahy a interakcia vnútroštátneho práva, medzinárodného práva a európskeho práva z hľadiska krajín Vyšehradského tvorky po ich vstupe do Európskej únie*. Trnava : Trnavská univerzita, 2006, s. 99-105.

Články

1. BALAŠ, Vladimír. Aplikace mezinárodních smluv uzavíraných v rámci III. pilíře. *Právní fórum*. 2004, č. 1, s. 8-14.
2. BANASKIEWICZ, Boleslaw. Ústavní judikatura nového členského státu EU vůči výzvám evropské integrace: zkušenosti ústavního tribunálu Polské republiky. *Jurisprudence*. 2005, č. 7, s. 3-14.
3. FENYK, Jaroslav. Mechanismus ochrany finančních zájmů Evropských společenství v České republice. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 113-122.
4. FENYK, Jaroslav. Projekt modelového trestního práva Corpus Juris a právo na spravedlivý proces. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2006, č. 1, s. 35-43.
5. FILIP, Jan. BVerfG - eurozatykač ano, ale právněstátně transponovaný. *Právní zpravodaj*. 2005, č. 9, s. 12-16.
6. FILIP, Jan. Evropský zatýkácí rozkaz před ústavními soudy. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2005, č. 2, s. 155-162.
7. FILIP, Jan. Evropský zatýkácí rozkaz a rozhodování ústavních soudů. *Právní zpravodaj*. 2005, č. 8, s. 1-7.

8. GRÍVNA, Tomáš. Zásada ne bis in idem v souvislosti s volným pohybem osob po teritoriu Evropské unie. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2006, č. 1, s. 45-64.
9. HŮLKA, Štěpán. Evropský zatykáací rozkaz a rozhodnutí Spolkového ústavního soudu SRN. *Jurisprudence*. 2005, č. 6, s. 32-35.
10. JIROUSEK, Adam. Německý zákon o evropském zatykači protiústavní – dočasný stop předávání německých občanů do členských států Evropské unie. *Jurisprudence*. 2005, č. 7, s. 38-43.
11. KLOUČKOVÁ, Světlana. Evropský zatykáací rozkaz. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 91-113.
12. KLOUČKOVÁ, Světlana. Přínos Úmluvy o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie ze dne 29.5. 2000 a jejího Protokolu ze dne 16.10 2001. *Trestní právo*. 2005, č. 11, s. 8-10.
13. Kolektiv autorů. Obecné zásady práva Společenství. Zásada ne bis in idem. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2006, č. 4, s. 259-269.
14. Kolektiv autorů. Rozsudky, kterých se hovoří. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 2005, č. 4, s. 354-366.
15. KRÁL, Richard. K přezkumu ústavnosti českých předpisů transponujících, popř. implementujících komunitární či unijní akty. *Právní rozhledy*. 2005, č. 6, s. 218-220.
16. KRATOCHVÍL, V.: Trestněprávní rozměr Smlouvy o Ústavě pro Evropu a jeho význam pro evropské trestní právo: rakouské zkušenosti. *Právník*. 2007, č. 3, s. 274-276.
17. KÜHN, Zdeněk. K přezkumu ústavnosti českých aktů implementujících evropské právo nejen ve vztahu k tzv. eurozatykači. *Trestněprávní revue*. 2005, č. 3, s. 57-62.
18. KYSELA, Jan, KÜHN, Zdeněk. Aplikace mezinárodního práva po přijetí tzv. euronovely Ústavy ČR. *Právní rozhledy*. 2002, č. 7, s. 301-312.
19. KYSELA, Jan. K dalším důsledkům přijetí tzv. euronovely Ústavy ČR. *Právní rozhledy*. 2002, č. 11, s.525-534.
20. KYSELA, Jan. Rok 2004 ve vývoji vybraných institutů českého ústavního práva – 1. část. *Právní rozhledy*. 2005, č. 12, s. 423-430.
21. LYČKA, Martin. Rozsah aplikace zásady ne bis in idem v Schengenském prostoru. *Jurisprudence*. 2006, č.8, s. 36-41.

22. MALENOVSKÝ, Jiří. K nové doktríně Ústavního soudu ČR v otázce vztahů českého, komunitárního a mezinárodního práva. *Právní rozhledy*. 2006, č. 21, s. 774-783.
23. MALENOVSKÝ, Jiří. Postavení mezinárodních smluv o lidských právech v českém právu po 1. červnu 2002. *Právník*. 2002, č. 9, s. 917-932.
24. MARŠÁLKOVÁ, Zuzana. Jak daleko sahá omezení orgánů ČR po vstupu do EU ve světle nálezu Ústavního soudu ve věci nařízení vlády o cukerných kvótách? *Právní rozhledy*. 2006, č. 15, s. 553-561.
25. MARŠÁLKOVÁ, Zuzana, BŘÍZA, Petr. Vztah rámcových rozhodnutí a mezinárodních smluv. *Právní rozhledy*. 2006, č. 20, s. 742-750.
26. NOVOTNÁ, Jaroslava. Několik poznámek k novelizaci trestního práva procesního v oblasti justiční spolupráce v souvislosti s přístupem České republiky do Evropské unie. *Trestní právo*. 2004, č. 7, s. 13-17.
27. NOVOTNÁ, Jaroslava. Opatřování rozkazů pro trestní řízení v současné a zejména budoucí sjednocené Evropě. *Trestněprávní revue*. 2005, č. 4, s. 8-94.
28. OLSEN, J.P. The Many Faces of Europeization. *Journal of Common Market Studies* 40. 2002, č. 5, s. 921-952.
29. PEERS, Steve. Mutual Recognition and Criminal Law in the European Union: Has the Council Got It Wrong? *Common Market Law Review*. 2004, č. 1, s. 5-36.
30. PIPEK, Jiří. Evropská spolupráce v trestním právu. *Právník*. 1999, č. 3, s. 267-276.
31. PIPEK, Jiří. Proces sjednocování spolupráce v trestním řízení a trestního práva procesního v Evropě. *Právník*. 1999, č. 6, s. 541-567.
32. POLÁK, Přemysl a FENYK, Jaroslav. Etiologie projevů trestního práva v Evropské unii. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 7-45.
33. POLÁK, Přemysl. Evropský zatýkácí rozkaz. *Právní fórum*. 2004, č. 2, s. 76-81.
34. POLÁK, Přemysl. Meze možností právní úpravy justiční spolupráce v trestních věcech rámcovým rozhodnutím. *Právní rozhledy*. 2004, č. 17, s. 630-635.
35. POMAHÁČ, Richard. Evropský soudní dvůr: Evropský zatýkácí rozkaz a požadavek oboustranné trestnosti. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 6, s. 173-175.
36. ŠÁMAL, Pavel. Nad tzv. euronovelou TrZ provedenou zákonem č. 537/2004 Sb.. *Právní zpravodaj*. 2004, č. 11, s. 11-13.

37. ŠLOSARČÍK, Ivo. Možnost harmonizovat trestní právo členský států prostřednictvím komunitárního práva – případ politiky ochrany životního prostředí. *Jurisprudence*. 2005, č. 8, s. 45-48.
38. ŠPICAR, Přemysl. K povinnosti eurokonformního výkladu českého práva a k rozšíření jeho dopadu na oblast III. pilíře Evropské unie. *Trestněprávní revue*. 2005, č. 10, s. 253.
39. ŠPICAR, Přemysl. K výkladu § 403 odst. 2 TrŘ (požadavek vzájemnosti při předávání občanů ČR). *Trestněprávní revue*. 2007, č. 8, s. 213-215.
40. TOMÁŠEK, Michal. Existuje „evropské trestní právo“? *Trestněprávní revue*. 2004, č. 5, s. 143.
41. TOMÁŠEK, Michal. Porušuje evropský zatykač lidská práva? *Právní rádce*. 2004, č. 6, s. 67.
42. TOMÁŠEK, Michal. Soudcovská tvorba ochrany základních práv a svobod v procesu europeizace trestního práva. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2006, č. 1, s. 7-33.
43. VRTEK, M. Budoucnost trestního práva v kontextu jeho europeizace. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 2, s. 33-36.
44. WOUTERS, Jan, NAERT, Frederik. Of arrest warrants, terrorist offences and extradition deals: An appraisal of the EU's main criminal law measures against terrorism after „11 September“. *Common Market Law Review*. 2004, č. 41, s. 915-935.
45. ZEMAN, Pavel. Eurojust – evropská instituce pro justiční spolupráci. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*. 2005, č. 2, s. 73-90.
46. ZEMÁNEK, Jiří. Eurokonformní výklad rámcového rozhodnutí – povinnost nebo nepřípustný soudcovský aktivismus?. *Jurisprudence*. 2005, č. 8, s. 37-40.
47. ZEMÁNEK, Jiří. Evropskoprávní meze přezkumu ústavnosti transpozice rámcového rozhodnutí o eurozatykači. *Právní rozhledy*. 2006, č. 3, s. 90-95.
48. ZEMÁNEK, Jiří. Otevření ústavního pořádku komunitárnímu právu potvrzeno, nikoli však nekontrolovatelné. *Jurisprudence*. 2006. č. 5, s. 47-51.
49. ZEMÁNEK, Jiří. Volný pohyb soudních rozhodnutí v EU: vzájemná důvěra a ústavní perspektiva v oblasti základních práv. *Jurisprudence*. 2007, č. 1, s. 25-31.

Elektronické zdroje

1. *European Judicial Network : Ejn Document Database* [online]. c2008 [cit. 2008-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ejn-crimjust.europa.eu/documents.aspx?doclink=Y&country>>.
2. *Sdělení Komise Radě a evropskému Parlamentu - Prostor svobody, bezpečnosti a práva: zhodnocení programu z Tampere a budoucí směr vývoje {SEC(2004)680 a SEC(2004)693}* [online]. 2004 [cit. 2008-07-27]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0401:FIN:CS:PDF>>.
3. ŠLOSARČÍK, Ivo. *Justiční a policejní spolupráce ve Smlouvě zakládající Ústavu pro Evropu* [online]. [cit. 2008-10-15]. Dostupný z WWW: <http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_justicni_a_policejni_spoluprace.pdf>.
4. *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* [online]. 2008 [cit. 2008-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf>>
5. *Výroční zprávy Eurojustu* [online]. [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.eurojust.europa.eu/press_annual.htm>
6. *Výroční zprávy Europolu* [online]. [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=publications&language=>>>
7. ZEMÁNEK, Jiří, MONNET, Jean. *Vnitrostátní účinky právních aktů Evropské unie (včetně mezinárodních smluv) uzavíraných dle Smlouvy o EU a možnosti kontroly jejich ústavnosti Ústavním soudem ČR RM 01/12/05* [online]. [cit. 2008-12-15]. Dostupný z WWW: <www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=26934>
8. *Zpráva Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy od roku 2005 [SEK(2007) 979]* [online]. 2007 [cit. 2008-06-20]. Dostupný z WWW: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0407:CS:NOT>.

9. *Zpráva Komise založená na článku 34 rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy [SEK(2005) 267] [online]. 2005 [cit. 2008-06-20]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005DC0063:CS:HTML>>.*

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vývoj množství případů zaregistrovaných Eurojustem

Příloha č. 2: Vývoj případů zaevidovaných do informačního systému Europolu

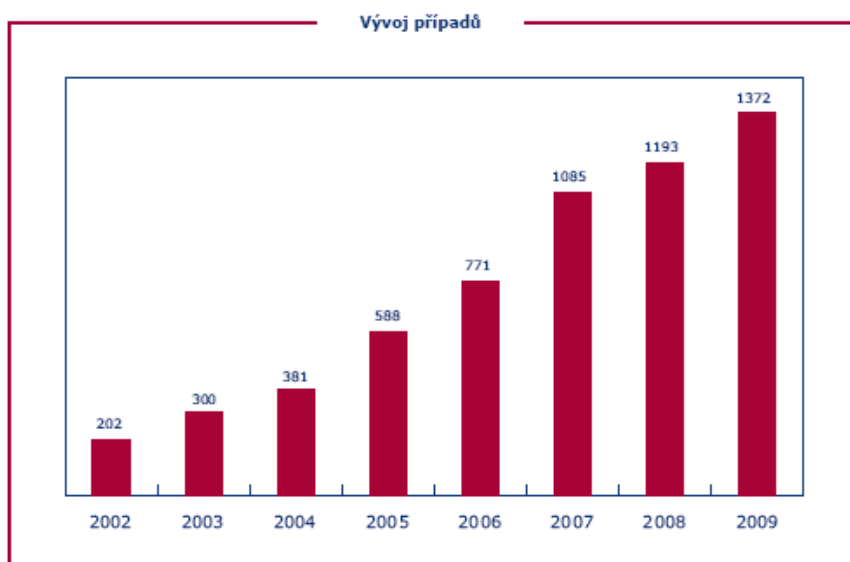
Příloha č. 3: Vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku

Příloha č. 4: Formulář EZR

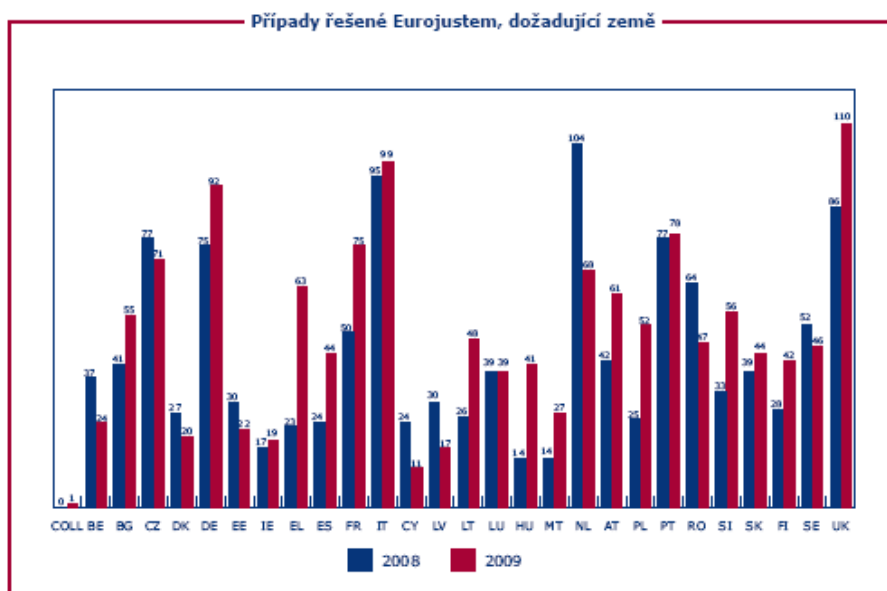
Příloha č. 5: Využití EZR v České republice v roce 2007.

Příloha č. 6: Přehled vyřizování agendy peněžité pomoci obětem trestných činů v České republice v roce 2007 až 2010

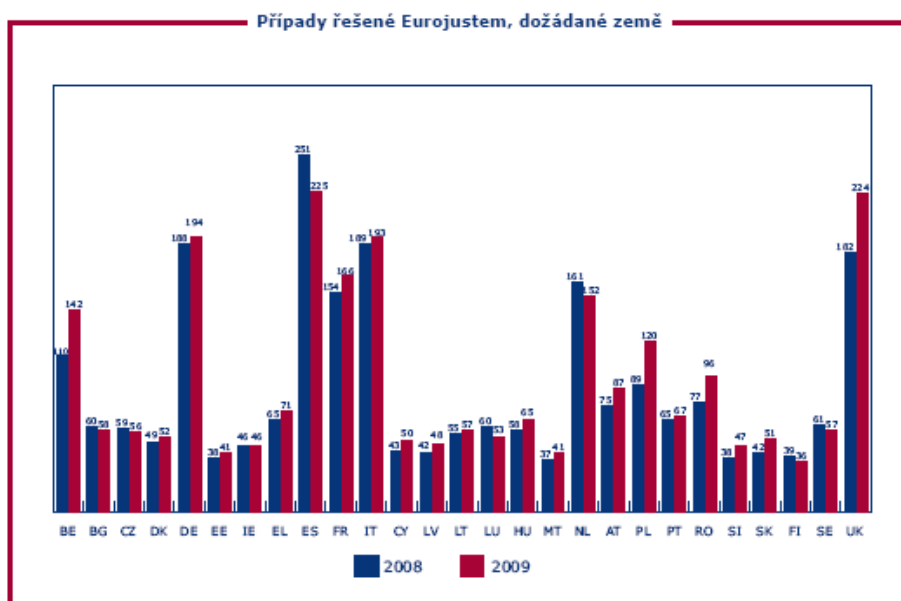
Příloha č. 1: Vývoj množství případů zaregistrovaných Eurojustem

Obr. č. 1: Počet zaregistrovaných případů Eurojustem v letech 2002 až 2009. Zdroj: Výroční zpráva Eurojustu za rok 2009.

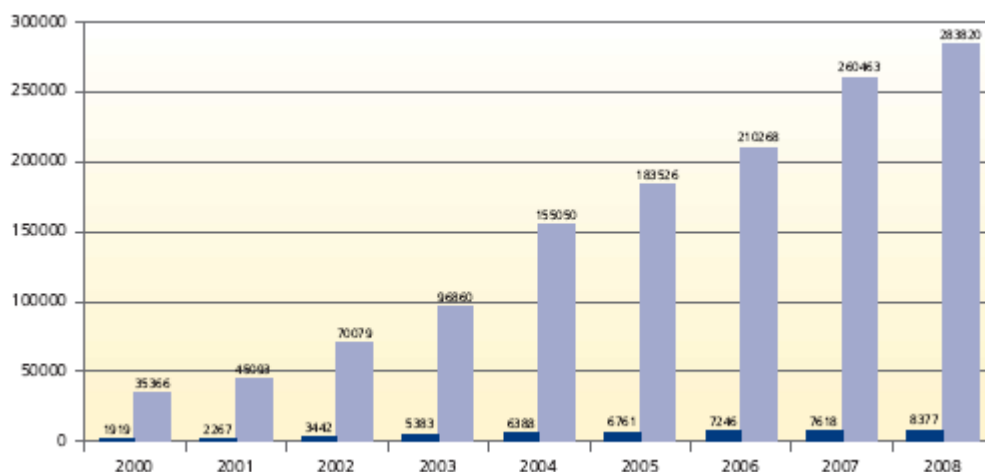

Obr. č. 2: Počet případů zaregistrovaných Eurojustem v letech 2008 a 2009 jednotlivými národními orgány žádajícími Eurojust o právní pomoc. Zdroj: Výroční zpráva Eurojustu za rok 2009.

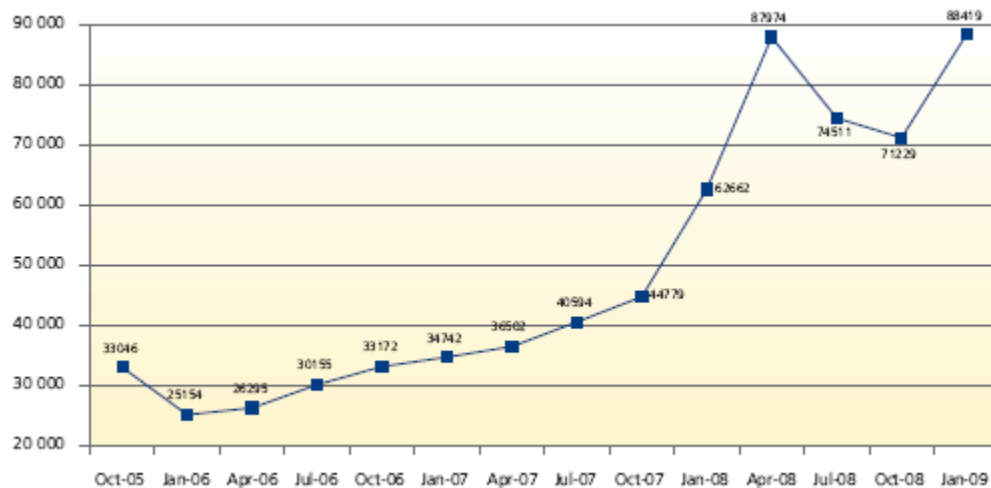

Obr. č. 3: Počet případů zaregistrovaných Eurojustem v letech 2008 a 2009, kdy byla jednotlivá národní zastoupení požádána o právní pomoc.
Zdroj: Výroční zpráva Eurojustu za rok 2009.

Příloha č. 2: Vývoj případů zaevidovaných do informačního systému Europolu

Obr. č. 4: Vývoj zaevidovaných případů do informačního systému Europolu v letech 200 až 2008. Tmavě modrým jsou znázorněny údaje o nově zaevidovaných případech v daném roce; bleďe modrým jsou znázorněny údaje o celkovém počtu registrovaných případů.
Zdroj: Výroční zpráva Europolu za rok 2008.

Obr. č. 5: Vývoj kvartálního nárůstu obsahu informačního systému Europolu v letech 205 až 2009. Zdroj: Výroční zpráva Europolu za rok 2008.

Příloha č. 3: Vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku.

Podle vzoru v příloze č. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 258/2006 Sb., kterou se stanoví vzor evropského zatýkacího rozkazu a vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku.

Příloha č. 4: Formulář EZR

Podle vzoru v příloze č. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 258/2006 Sb., kterou se stanoví vzor evropského zatýkacího rozkazu a vzor osvědčení o vydání příkazu k zajištění majetku nebo důkazního prostředku.

Příloha č. 5: Využití EZR v České republice v roce 2007 až 2009.

Zdroj: Mezinárodní obor trestní Ministerstva spravedlnosti

1. Česká republika - vykonávající stát

Rok	2007	2008	2009
Celkový počet EZR obdržených justičními orgány ČR v daném roce	176	245	310
Celkový počet osob zadržených na základě EZR v ČR	115	178	234
Celkový počet účinně předaných osob	108	150 (z toho 3 případy z roku 2006 a 18 případů z roku 2007)	220 (z toho 2 případy z roku 2006, 1 z roku 2007 a 47 z roku 2007)
Počet předaných osob, které vyslovily souhlas se svým předáním	81	103	138
Případy, ve kterých justiční orgány ČR odmítly výkon EZR	11	46	44
Délka předávacího řízení			
Průměrná délka předávacího řízení v případě, že osoba vyslovila souhlas se svým předáním (od zadržení do rozhodnutí o předání vyžádané osoby – v dnech)	60	37	40
Průměrná délka předávacího řízení v případě, že osoba nevyslovila souhlas se svým předáním (od zadržení do rozhodnutí o předání vyžádané osoby - v dnech)	83	79	56
Počet případů, ve kterých justiční orgány ČR nerespektovaly 90-denní lhůtu pro rozhodnutí o výkonu EZR podle čl. 17 odst. 4 Rámcového rozhodnutí	24	23	11
V kolika z těchto případů byl informován Eurojust	16	23	5
Počet případů, kdy justiční orgány ČR nerespektovaly 10-denní lhůtu pro předání podle čl. 23 odst. 2 Rámcového rozhodnutí	5	21	12
V kolika z těchto případů byla osoba přepuštěna na svobodu, podle čl. 23 odst. 5 Rámcového rozhodnutí	0	0	0
Státní občané, osoby s trvalým pobytem v ČR			
Počet případů, kdy justiční orgány ČR vykonaly EZR ve vztahu k státnímu občanovi nebo osobě s trvalým pobytem v ČR	5	10 (státní občané) 3 (osoby s trvalým pobytem)	26 (státní občané) 6 (osoby s trvalým pobytem)
V kolika z těchto případů justiční orgány ČR vyžadovaly záruku podle čl. 5 odst. 3 Rámcového rozhodnutí	0	7 (státní občané) 3 (osoby s trvalým pobytem)	21 (státní občané) 4 (osoby s trvalým pobytem)
Počet případů, kdy justiční orgány ČR vyžadovaly dodatečné záruky podle čl. 5 odst. 1 nebo čl. 5 odst. 2 Rámcového rozhodnutí	1	1	0

2. Česká republika - vydávající stát

Rok	2007	2008	2009
Celkový počet EZR vydaných v ČR v daném roce	435	494	439
Počet účinně předaných osob z celkového počtu vydaných	66	141 68 – na základě EZR vydaných v roce 2008 59 – na základě EZR vydaných v roce 2007 14 – na základě EZR vydaných v roce 2006	77 4 – na základě EZR vydaných v roce 2008 59 – na základě EZR vydaných v roce 2007 14 – na základě EZR vydaných v roce 2006

Příloha č. 6: Přehled vyřizování agendy peněžité pomoci obětem trestných činů v České republice v roce 2007 až 2010

Zdroj: Odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti

Přehled vyřizování agendy peněžité pomoci obětem trestných činů	1.1.2007 - 31.12.2007	1.1.2008 - 31.12.2008	1.1.2009 - 31.12.2009	1.1.2010 - 31.12.2010
K vyřízení žádostí celkem	125	118	104	139
Z celkového počtu žádostí k vyřízení počet žádostí podaných v sledovaném období	108	93	88	118
Z celkového počtu žádostí přesun z předcházejícího období	17	25	16	21
Počet vyřízených žádostí	100	102	83	113
Způsob vyřízení žádosti:	a/ podání vysvětlující informace – 1 b/ poskytnutí pomoci: - počet žádostí – 32 - celkový objem pomoci: 3806300,- Kč c/ nevyhověno - 63 d/ skončeno jinak – 4	a/ podání vysvětlující informace – 2 b/ poskytnutí pomoci: - počet žádostí – 37 - celkový objem pomoci: 4095708,- Kč c/ nevyhověno - 60 d/ skončeno jinak – 3	a/ podání vysvětlující informace – 1 b/ poskytnutí pomoci: - počet žádostí – 33 - celkový objem pomoci: 3748362,09 Kč c/ nevyhověno - 44 d/ skončeno jinak – 5	a/ podání vysvětlující informace – 0 b/ poskytnutí pomoci: - počet žádostí – 50 - celkový objem pomoci: 6180352,68 Kč c/ nevyhověno - 54 d/ skončeno jinak – 9
Převod do dalšího období	25	16	21	26

Důvody neposkytnutí peněžité pomoci	1.1.2007 - 31.12.2007	1.1.2008 - 31.12.2008	1.1.2009 - 31.12.2009	1.1.2010 - 31.12.2010
Cizí státní příslušník	0	0	0	0
Proběhlá lhůta	17	17	14	19
Bolestné nižší 100 bodů	2	4	2	5
Neprokázání ztráty (škody)	9	9	5	3
Nejde o trestný čin	8	3	0	0
Nešlo o škodu na zdraví	3	2	0	0
Zpětvzetí žádosti	1	0	0	0
Odpovědnost zaměstnavatele	1	2	2	3
Postoupení věci jinam	0	0	0	0
Plnila pojišťovna	5	7	3	2
Jiné zákonné důvody	17	16	18	22

Resumé

The Europeanisation of Czech Criminal Procedural Law

Criminal law is traditionally regarded as one of the most significant aspects and attributes of the state sovereignty. Execution of the criminal jurisdiction over individuals and in particular over nationals is specially protected by states. The necessity for close cooperation among states in repressing organized crime and international criminality requires effective and actual procedures and instruments in this process eligible successfully react to progress and expansion of organized crime in the European area.

In the European Union demand for cooperation in criminal matters is evoked by requirements to create functional European Area of Freedom, Security and Justice protecting common market and making conditions for its development with respect to objectives of Founding treaties. Progress in the Area is obvious as evidenced by the Treaty of Lisbon and changes made in cooperation in criminal matters among the Member States.

The purpose of the thesis is to describe and analyse questions of Europeanisation of the Criminal Procedural Law in European Union and in the Czech Republic, outline its basic characteristic and historical evolution, explain and describe main instruments and institutions of Europeanisation of Criminal Procedural Law, present practical use and application and identify and analyse main actual problems.

The thesis is composed of nine chapters. Chapter One is introductory and deals with the institute of Europeanisation of Criminal (Procedural) Law and its definition. Chapter Two looks at the Europeanisation of Criminal (Procedural) Law from the historical point of view. Chapter is subdivided into five parts, each of them dealing with different frames of cooperation and period from instruments adopted within the Council of Europe, European Political Cooperation and Schengen Cooperation and within the European Union to the adoption of the Treaty of Lisbon. Chapter Three characterises legal instruments respective in the Area of Freedom, Security and Justice with respect to changes made by the Treaty of Lisbon; attention is paid to the framework decisions as one of the Third Pillar legal instruments too. Chapter Four focus on the role of the

European Court of Justice in the process of Europeanisation of Criminal (Procedural) Law.

Chapter Five concentrates on analysis of institutional framework of cooperation within Eurojust, European Judicial Network and Europol, attention is also paid to the project of a European Prosecutor. Chapter Six defines and characterises European orders in context of securing and executing evidence in the criminal procedure. The chapter is subdivided into four parts. Part One provides definition and analysis of the European Freezing Order. Part Two focuses on the European Confiscation Order. Following parts concentrate on analysis of the European Evidence Warrant and exchange of information from the criminal records of the Member States.

Chapter Seven defines and analyses the Framework Decision on the European Arrest Warrant and its transposition in the Czech Republic. Chapter is composed of six parts. Part One provides the definition of the European Arrest Warrant. The next part focuses on its application rules and principles. Part Three explains the surrender procedure and related questions. Part Four concentrates on the transposition of the Framework Decision in the Czech Republic, including the analysis of the Czech Constitutional Court Judgement concerning the constitutionality of the Czech transposing legislation. Part Five provides an outline of the transposition of the Framework Decision in some Member States and conclusions are drawn in the following chapter which provides summary and valuation of the European Arrest Warrant.

Chapter Eight describes cooperation among Member States on the issue of compensation of victims of crimes and protecting and ensuring their rights. The following chapter focuses on analysis of fundamental rights and freedoms in the criminal procedure within the process of Europeanisation of Criminal Procedural Law.

Key words:

Europeanisation, Criminal Law, Cooperation in Criminal Matters

Klíčová slova:

europeizace, trestní právo, spolupráce v trestních věcech

Abstrakt

Tématem rigorózní práce je europeizace trestního práva procesního v prostoru Evropské unie a v České republice. V práci je vedle obecných otázek europeizace trestního práva, včetně vymezení pojmu europeizace trestního práva, nástinu historického vývoje a vymezení základních pramenů práva, zaměřena pozornost na vybrané nástroje europeizace trestního práva procesního, institucionální rámec spolupráce a postavení obětí a poškozených trestnou činností. Závěrečná kapitola se věnuje problematice základních práv a svobod v trestním řízení v procesu europeizace trestního práva procesního se zaměřením na judikaturu Soudního dvora Evropské unie.

Abstract

The topic of this thesis is the Europeanisation of Criminal Procedural Law in the European Union region and in the Czech Republic. The thesis deals with the general questions of Europeanisation of Criminal Law including definition of the institute of Europeanisation of Criminal Law, outline of historical evolution of Europeanisation and characteristic of the sources of law and besides concentrates on basic instruments of Europeanisation of Criminal Procedural Law, institutional framework for cooperation and the position of victims and aggrieved person. The last chapter deals with the analysis of fundamental rights and freedoms in the criminal procedure within the process of Europeanisation of Criminal Procedural Law with a view to the judicature of the Court of Justice of the European Union.